

**UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENME-ÖĞRETME
SÜREÇLERİYLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE
DENEYİMLERİ**

Selçuk İLHAN

Yüksek Lisans Tezi

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

2023

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEME EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

**UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENME
ÖĞRETME SÜREÇLERİYLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE DENEYİMLERİ**

(Opinions and Experiences of Classroom Teachers on the Teaching Learning Process in the
Process of Distance Education)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selçuk İLHAN

Danışman: Prof. Dr. Osman SAMANCI

Erzurum
Haziran, 2023

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Selçuk İLHAN tarafından hazırlanan “Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenme Öğretme Süreçleriyle İlgili Görüş ve Deneyimleri” başlıklı çalışması 23/06/2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Refik TURAN

Aksaray Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Danışman: Prof. Dr. Osman SAMANCI

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep BAŞCI NAMLI

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

23 / 06 / 2023

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenme Öğretme Süreçleriyle İlgili Görüş ve Deneyimleri” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

23 / 06 / 2023

Selçuk İLHAN

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☒ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Gerek lisans gerekse lisansüstü öğrenimim süresince bilgi ve deneyimleriyle her daim yanımda olan, desteklerini esirgemeyen saygıdeğer hocam, tez danışmanım Prof. Dr. Osman SAMANCI 'ya en içten teşekkürlerimi sunarım. Jüri üyesi olarak değerli katkılar sunan Doç. Dr. Refik TURAN'a ve Dr. Öğrt. Üyesi Zeynep BAŞÇI NAMLI'ya teşekkür ederim. Tez sürecim boyunca akademik anlamda sağladıkları katkı ve desteklerden dolayı Dr. Öğr. Üyesi Canan ALBEZ'e, Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOLUKISA'ya ve Arş. Gör. Dr. Ebru OCAKCI'ya, ayrıca veri toplama sürecine katılıp görüş ve düşüncelerini belirten değerli meslektaşlarıma teşekkürü borç bilirim.

Hayatım boyunca destekleriyle hep yanımda olan sevgili eşim Derya İLHAN'a, mutluluk kaynağı çocuklarım Ahmet Eren, Zeynep Betül ve Mehmet Hilmi'ye, kıymetli anneme, babama ve kardeşlerime teşekkür ederim.

Selçuk İLHAN

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENME ÖĞRETME SÜREÇLERİYLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE DENEYİMLERİ

Selçuk İLHAN

Haziran 2023, 100 Sayfa

Amaç: Bu araştırmanın temel amacı, ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili görüşlerini, uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajlarını, süreçte yaşanan sorunları ve edindikleri deneyimleri belirlemektir.

Yöntem: Araştırma nitel araştırma yöntemlerine göre yürütülmüştür. Araştırmanın deseni olgubilim (fenomenoloji) desenidir. Araştırma kapsamındaki veriler yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak toplam 20 sınıf öğretmeninden elde edilmiştir. Elde edilen veriler nitel araştırmalarda kullanılan içerik analizi tekniği ile analiz edilerek sunulmuştur.

Bulgular: Araştırma bulguları dört başlık altında incelenmiştir. Katılımcılar, süreçte teknolojik yetersizliklerle birlikte teknik aksaklıkların da yaşandığını bu yetersizlik ve aksaklıkların öğrenme-öğretme süreçlerinin niteliğini olumsuz yönde etkilediğini özellikle vurgulamışlardır. Ayrıca katılımcılar uzaktan eğitimin bir takım avantajları olmakla beraber bazı dezavantajlarının da olduğunu belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim süreçlerini ilk defa deneyimlediklerini, uzaktan eğitimin ilkökul düzeyindeki öğrenciler için etkisiz ve verimsiz olduğunu, ölçme değerlendirme çalışmaları yapamadıklarını, iletişim ve etkileşim sorunları yaşadıklarını ve süreçte ebeveyn desteğinin çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Sonuçlar: Özellikle salgın hastalıklar, depremler gibi yüz yüze eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütülemediği olağanüstü durumlarda uzaktan eğitim uygulamalarının öğrenme-öğretme süreçlerinin yürütülmesi açısından çok önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde teknolojik yetersizliklerin (imkânsızlıkların) ve internet kaynaklı erişim sorunlarının sıklıkla yaşandığı, bu durumun öğrenme kayıplarına sebebiyet verdiği belirlenmiştir. Uzaktan eğitim uygulamalarının geliştirilmesi gerektiği, öğrenme-öğretme sürecinin niteliğinin artırılması için bazı çalışmaların ivedilikle yapılmasının önemli olduğu ve uzaktan eğitime her zaman hazırlıklı olunmasının gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: uzaktan eğitim, öğrenme-öğretme, covid-19, pandemi, sınıf öğretmeni, ilkökul

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

OPINIONS AND EXPERENCES OF CLASSROOM TEACHERS ON THE TEACHING LEARNING PROCESS IN THE PROCESS OF DISTANCE EDUCATION

Selçuk İLHAN

June 2023, 100 Pages

Purpose: The main purpose of this research is to determine the views of primary school teachers about the learning-teaching processes in the distance education process, the advantages and disadvantages of distance education, the problems experienced in the process and the experiences they have gained.

Method: The research was carried out according to qualitative research methods. The design of the research is the phenomenology design. The data within the scope of the research were obtained from a total of 20 classroom teachers using semi-structured interview forms. The data obtained are presented by analyzing with the content analysis technique used in qualitative research.

Findings: The research findings were analyzed under four headings. The participants especially emphasized that technical problems were experienced along with technological inadequacies in the process, and that these inadequacies and disruptions adversely affected the quality of the learning-teaching processes. In addition, the participants stated that while distance education has some advantages, it also has some disadvantages. Classroom teachers stated that they experienced distance education processes for the first time, that distance education was ineffective and inefficient for primary school students, they could not do assessment and evaluation studies, they had communication and interaction problems, and parental support was very important in the process.

Conclusions: It has been concluded that distance education applications are very important in terms of carrying out the learning-teaching processes, especially in extraordinary situations such as epidemics and earthquakes, where face-to-face education and training activities cannot be carried out. It has been determined that technological inadequacies (impossibilities) and internet-based access problems are frequently experienced in the distance education process, and this situation causes learning losses. It was concluded that distance education practices should be developed, some studies should be carried out urgently in order to increase the quality of the learning-teaching process, and it is necessary to always be prepared for distance education.

Keywords: distance education, learning and teaching, covid-19, pandemic, classroom teacher, primary school

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	xi
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	5
Varsayımlar	6
Terim ve Tanımlar.....	6
Pandemi:.....	6
Uzaktan Eğitim:	6
Acil Durum Uzaktan Öğretim (Emergency Remote Teaching –ERT) :	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	7
Eğitim Öğretim Süreçleri	7
Öğrenme Öğretme Süreçleri	8
Süreç.....	9
Öğrenme.....	9
Çağımız Öğrenen Becerileri.....	11
Öğretme.....	13
Çağımız Öğreten Becerileri.....	14
Uzaktan Eğitim.....	20

Acil Uzaktan Eğitim (Emergency Remote Education)	20
Eş Zamanlı (Senkron) Uzaktan Eğitim	21
Eş Zamansız (Asenkron) Uzaktan Eğitim.....	22
Dünyada Uzaktan Eğitim Süreci	23
Türkiye’de Uzaktan Eğitim Süreci.....	24
Uzaktan Eğitimin Amacı ve Önemi	25
Uzaktan Eğitimin Faydaları	26
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	27
Uzaktan Eğitim Sürecinde Ebeveyn Rollerini	29
Uzaktan Eğitimde Etkileşim ve Ortamlar	30
Uzaktan Eğitim Sürecinde Geri Bildirim ve Web 2.0 Araçları	31
İlgili Araştırmalar	34
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	40
Yöntem	40
Araştırma Yöntemi.....	40
Çalışma Grubu	40
Veri Toplama Araçları	41
Veri Toplama Süreci	42
Verilerin Analizi.....	43
Araştırmacının Rolü	44
Geçerlik ve Güvenirlik.....	45
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	46
Bulgular	46
Uzaktan Eğitimde Öğrenme-Öğretme Sürecine Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	46
Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları İle İlgili Öğretmen Görüşleri	51
Uzaktan Eğitimde Öğrenme-Öğretme Süreciyle İlgili Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	55
Uzaktan Eğitim Sürecinde Edinilen Deneyimler İle İlgili Öğretmen Görüşleri	60
BEŞİNCİ BÖLÜM	66
Tartışma ve Sonuç	66
Uzaktan Eğitimde Öğrenme Öğretme Süreci ile İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar.....	66
Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları ile İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar.....	67

Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadığı Sorunlara Yönelik Sonuçlar	69
Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Edindikleri Deneyimlere Yönelik Sonuçlar.....	71
Öneriler.....	74
KAYNAKÇA	76
EKLER	83
EK-1. Görüşme Formu.....	83
EK-2. Gönüllü Katılım Kabul Formu	84
EK-3. Etik Kurul Kararı.....	85
EK-4. Araştırma ve Uygulama İzni	86
ÖZ GEÇMİŞ.....	87

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri</i>	41
Tablo 2. <i>Uzaktan Eğitimde Öğrenme Öğretme Sürecine Yönelik Görüşler</i>	47
Tablo 3. <i>Uzaktan Eğitimin Avantajları Dezavantajları</i>	52
Tablo 4. <i>Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlar</i>	56
Tablo 5. <i>Uzaktan Eğitim Sürecinde Edinilen Deneyimler</i>	61

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. <i>Eğitim Sistemi</i> (Aydın, 1991).....	8
Şekil 2. <i>Çağımız öğrenen becerileri</i> (Erten, 2020)	13
Şekil 3. <i>Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri</i> (MEB, 2017)	16
Şekil 4. <i>Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Mesleki Bilgi</i> (MEB, 2017).....	17
Şekil 5. <i>Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Mesleki Beceri</i> (MEB, 2017)	18
Şekil 6. <i>Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Tutum ve Değerler</i> (MEB, 2017).....	19
Şekil 7. <i>Uzaktan Eğitimin Küresel Bağlamda Dönem ve Evreleri</i> (Bozkurt, 2016).	23
Şekil 8. <i>Uzaktan Eğitimin Türkiye Bağlamında Dönem ve Evreleri</i> (Bozkurt, 2017).	25
Şekil 9. <i>Uzaktan Eğitimde Etkileşim Biçimleri</i>	31
Şekil 10. <i>Veri Toplama Süreci</i>	43
Şekil 11. <i>Araştırmada Ortaya Çıkan Tema ve Alt Temalar</i>	44
Şekil 12. <i>Araştırmanın 1. Teması ve Oluşturulan Alt Temalar</i>	46
Şekil 13. <i>Araştırmanın 2. Teması ve Oluşturulan Alt Temalar</i>	51
Şekil 14. <i>Araştırmanın 3. Teması ve Oluşturulan Alt Temalar</i>	56
Şekil 15. <i>Araştırmanın 4. Teması ve Oluşturulan Alt Temalar</i>	61

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

COVID-19: Yeni Koronavirüs Hastalığı

EARGED: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization)

MEBBİS: Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri

ÖBA: Öğretmen Bilişim Ağı

SÖ: Sınıf Öğretmeni

YAYKUR: Yaygın Yükseköğretim Kurumu

WEF: Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum)

vd.: ve diğerleri

vb.: ve benzeri

yy.: yüzyıl

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Eğitim, insanlık tarihi boyunca insanın ve toplumların değişim-gelişim sürecinin en temel yapı taşlarından biri olarak önemini her dönem korumuş olgulardan biridir. Zira toplumların var olması, varlığını idame ettirebilmesi ve kültürel kodlarını gelecek nesillere aktarabilmesi ancak yeni neslin nitelikli eğitimi ile mümkün olabilir. Günümüzde toplumların kalkınmaları ve gelişmişlik düzeyleri bireylerin aldıkları nitelikli eğitim ile doğru orantılıdır, denilebilir.

21. yüzyılda ülkelerin zenginliği sahip oldukları kaynaklarıyla değil, bilgiyi teknoloji ile buluşturan nitelikli bireylerin varlığıyla ölçülmektedir. Bilgiyi teknoloji ile buluşturarak üreten bireylerin fazla olduğu toplumlar gelişmişlik düzeyi bakımından en önde gelmektedir (Baran, 2021). Çağımızda özellikle dijital teknolojilerde olmak üzere bilgi teknolojileri ve iletişim teknolojilerinde çok hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler eğitimi de etkileyerek bu alanda da önemli değişimler meydana gelmiştir. Dijital gelişmelerin bilgiye ulaşmayı oldukça kolaylaştırdığı söylenebilir. Teknolojinin hızlı gelişimine bağlı olarak eğitim teknolojilerinin de gelişmesi, kullanımının yaygınlaşması öğrenme-öğretme süreçlerinde de çeşitliliği sağlamış olup öğrenciyi merkeze alarak derslerde daha aktif olmasını sağlayan yeni yaklaşımlar, yöntemler ve tekniklerin gelişmesine neden olmuştur. Teknolojik alanda yaşanan hızlı gelişmeler ile ortaya çıkan yeni buluşlar eğitim teknolojilerini ve öğretim materyallerini de etkileyerek birtakım farklı eğitim uygulamalarını da beraberinde getirmiştir (Kılınç, 2015). Eğitim programları ve stratejileri geliştirilirken tüm bireylerin eğitimin getirdiği imkân ve fırsatlardan eşit derecede faydalanabilmeleri amaçlanmaktadır (Ocakcı & Samancı, 2017).

OECD'nin yürüttüğü çalışmalarda, yeni binyılın öğrenen becerilerine yönelik yaptığı teknoloji vurgusunun oldukça belirgin olduğu belirtilen bir araştırmada, Türkiye'deki ilkökul ve ortaokulların öğretim programları temel alınarak öğrenenlere; eleştirel düşünme, buluşçu düşünme, araştırma, iletişim, karar verme, problem çözme ile bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerinin kazandırılmaya çalışıldığı belirlenmiştir. Ancak bu becerilerin öğrenenlerin kullandıkları, öğrenme süreçlerinde uyguladıkları beceriler değil, öğretim programları ile kazandırılması hedeflenen beceriler olduğu açıklanmıştır (Orhan-Göksün & Aşkın-Kurt, 2017).

Değişimlerin çok hızlı yaşandığı günümüzde öğrenenleri çağımıza hazırlayabilecek, gelişmelere ayak uydurabilecek, değişen ve dönüşen eğitim sistemlerine uyum sağlayabilecek kendini adanmış öğretmenlerin önemi gittikçe artmaktadır (Orhan-Göksün, 2016). Öğretmenlerin değişen dünyamızdaki görev ve sorumlulukları da değişmekte olup bilgiyi aktaran değil, öğrencilerin eleştirel düşüncelerini sağlayan, bu yönde rehberlik faaliyetleri yürüten, kaynakları sunabilen ve bunlara yönlendirebilen nitelik kazanmıştır. Bundan dolayı öğretmenlerin yeterli olabilmeleri için eğitim teknolojilerini etkin kullanma, alan bilgi ve becerileri konusunda gerekli yeterliğe sahip olup öğrencilerini anlayabilen, etkili iletişim kurabilen, kültürel değerleri özümseyerek teknolojik değişimleri takip edebilen, problem çözme becerileri gelişmiş ve liderlik kabiliyetine sahip olmaları da gerekmektedir (Aydeniz, 2017).

Bilginin artık bireylere doğrudan aktarılması yerine, bireylerin bilgiye ulaşma yollarının öğretilmesi ve bu konularda bilinçlendirilme çalışmalarının yapılması gerekmektedir (Çalık & Sezgin, 2005). Hayat boyu öğrenme kavramının ortaya çıkması ile birlikte bilgiye ulaşmak okul ve sınıfların sınırından çıkarak teknolojinin gelişimi ve internetin sağladığı imkânlar sayesinde zaman, mekân gibi sınırlılıklardan sıyrılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu belgesinde hayat boyu öğrenmenin günümüzde bir kavram, yapı, süreç ve sistem anlamında yeniden ele alınarak yapılandırılması ve toplumsal yaygınlığının artırılmasının önemli hâle geldiğini vurgulanmıştır. Bundan dolayı 21. yüzyıl becerilerini kazandırmak hedefiyle toplumsal sorun alanlarıyla birlikte paydaşların bireysel ve mesleki gelişimlerine yönelik farkındalık ve yetkinlik kazandırılması için birtakım etkinliklerin düzenlenmesi planlanmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018).

Teknolojik gelişmelere bağlı olarak artan bilgi birikimi ile bireylerin eğitime olan taleplerinin her geçen gün artması farklı arayışları da beraberinde getirmiştir. Daha geniş kitlelere eğitim hizmetleri sunulmasının hedeflenmesi, eğitimde imkân ve fırsat eşitliğinin sağlanması düşüncesi, çeşitli sebeplerle örgün eğitime devam etme imkânı bulunmayan bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması isteği ve geleneksel eğitimin sınırlılıklarını azaltma çalışmaları gibi önemli sebepler uzaktan eğitime olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır (Yalın, 2007).

Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan Coronavirüs (COVID-19) pandemisi, dünya genelinde sağlık sistemleri başta olmak üzere, ekonomik yapıyı, sosyal yaşamı ve eğitim uygulamalarını etkileyerek çok önemli değişimlere sebep olmuş ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020'de küresel bir pandemi olarak ilan edilmiştir (Can, 2020). COVID-19 Pandemisi tüm dünyada eğitim-öğretim faaliyetlerini sekteye uğratmıştır. Eğitim-öğretim faaliyetlerine ara verilerek eğitim kurumları kapatılmış ve yüz yüze eğitim uygulamalarına ara verilmiştir. Uluslararası hazırlanan raporlarda dünya genelinde her eğitim

düzeyindeki öğrenci sayısının yaklaşık yarısına denk gelen 1,6 milyar öğrencinin eğitimi COVID-19 pandemi sürecinde kesintiye uğradığı belirtilmiştir. Bu raporlarda eğitim-öğretim faaliyetlerinin kesintiye uğramasından etkilenen Türkiye’deki öğrenci sayısının ise yaklaşık 25 milyonu bulunduğu ifade edilmiştir (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2020; United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], 2020). Eğitimin insanlığın en temel hakkı olduğu ilkesinden hareketle salgın sebebiyle kesintiye uğrayan eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmek ve öğrenme kayıplarını telafi etmek adına birçok eğitim kurumu sürece hızlı tepki göstererek acil uzaktan eğitim (Emergency Remote Teaching-ERT) uygulamalarını aktif hâle getirerek öğrenme-öğretme sürecini sürdürmüştür (Bozkurt, 2020).

Tüm dünyayı etkisine aldığı gibi ülkemizi de etki altına alan COVID-19 virüsü sebebiyle oluşan salgın öğretmenlerimizin, öğrencilerimizin ve onların ailelerinin kısacası toplumumuzda ki tüm fertlerin sağlığını korumak ve eğitim öğretim süreçlerini devam ettirmek için MEB, eğitim-öğretim sürecini uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütme kararı almıştır. Bu kapsamda ilk olarak MEB tarafından TRT bünyesine oluşturulan televizyon kanalları ve eğitim bilişim ağı (EBA) üzerinden eğitim ve öğretim yapılmaya başlanmıştır.

COVID-19 salgınının artmasıyla birlikte sürdürülmekte olan yüz yüze eğitim faaliyetlerinden uzaktan eğitime geçişte MEB, temel olarak üç farklı yöntem izlemiştir. Bunlardan birincisi uzaktan eğitim faaliyetlerine tüm bireylerin ulaşabilmesi için her kademeye yönelik TRT bünyesinde oluşturulan EBA televizyon kanallarının kurulmasıdır. İkinci olarak EBA platformu üzerinden öğretmenler tarafından oluşturulan canlı ders uygulamaları, üçüncüsü ise öğretmenlerin bireysel imkânlarıyla farklı platformlar (Zoom, Whatsapp, Google Meet vb.) üzerinden canlı dersler işlemesidir. MEB, bu uygulamalar yoluyla uzaktan eğitim sürecine öğrencilerin katılımını artırmayı hedefleyerek öğrenme kayıplarını en aza indirmeyi amaçlamıştır.

Bu araştırmada özellikle COVID-19 pandemisi ile birlikte tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızlı bir şekilde uygulamaya konan uzaktan eğitim uygulamalarıyla ilgili ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ortaya çıkarılarak süreçle ilgili görüş ve deneyimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca uzaktan eğitimin faydaları ve sınırlılıklarının ortaya çıkarılması, uzaktan eğitim uygulamalarındaki öğrenme-öğretme süreçlerinin değerlendirilmesi ve süreçte kullanılacak içeriklerin geliştirilmesi konuları üzerinde durulmuş ve birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin COVID-19 Pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan öğretim sürecine yönelik görüş ve deneyimlerini belirlemektir. Bu amaç kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime dayalı öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili düşünceleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerine göre uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili deneyimleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Teknolojinin hızlı gelişimiyle beraber eğitim-öğretim süreçlerinde teknolojinin eğitime entegrasyonuna yönelik çalışmalarda hız kazanmıştır. Başta öğrenen ve öğretmenler olmak üzere tüm paydaşların bu teknolojilere yönelik, dijital yetkinliklerini artırmak için gerekli eğitimlerin verilmesi planlanmıştır. Bu doğrultuda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından açıklanan 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde "Öğretmenlerimizin dijital eğitim konusunda kendilerini geliştirmelerine yönelik olarak istedikleri zaman faydalanabilecekleri içerik videoları geliştirilecek ve çevrimiçi atölyeler düzenlenecektir." ifadesine yer verilmiştir. Aynı zamanda uzaktan eğitim yoluyla daha geniş kitlelere ulaşarak öğrenmeyi yaygınlaştırmayı da planlayan bakanlık "Hayat boyu öğrenme süreçlerinde farklı hedef kitlelere ulaşmak ve öğrenmeye erişimi artırabilmek için uzaktan eğitim teknolojilerinden yüksek düzeyde yararlanılacaktır." (MEB, 2018) hedefini ortaya koymuştur. Yapılan araştırmanın bu yönüyle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2023 Eğitim Vizyon Belgesiyle uyumlu olduğu ve sunulan belgede ortaya konan hedeflerin gerçekleştirilmesine de katkı sunacağı değerlendirilmiştir.

İnsanlık tarihi boyunca birçok salgın hastalık, savaş ve doğal afet yaşanmıştır. Gelecekte meydana gelmesi muhtemel salgın hastalıklar, savaşlar, depremler, diğer doğal afetler ile mevsimlik tarım işçileri, göçler gibi eğitim öğretim süreçlerinin sekteye uğradığı durumların ortaya çıkması muhtemeldir. Bu çalışmada ortaya konulan sonuç ve önerilerin gelecekte uygulamaya konabilecek uzaktan eğitim uygulamalarında; öğrenme-öğretme süreçlerinin daha etkin bir şekilde yürütülebilmesi, yaşanan aksaklıklarının belirlenerek giderilmesi ve sürecin daha sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmesi bakımından yol gösterici nitelikte olduğu düşünülmektedir.

COVID-19 salgını sürecinde dönemin Millî Eğitim Bakanı, 31 Ağustos 2020 tarihinde Dünya Bankası'nın fonuyla yürütülen Güvenli Okullaşma ve Uzaktan Eğitim Projesi tanıtım

toplantısında mevcut EBA sisteminin ve bileşenlerinin güçlendirilmesi, kapasitenin artırılması noktasında projenin amacına ve önemine değinmiştir. Bakan, salgın sürecinde ve salgın sonrasında eğitim sisteminin dijital alt yapısının güçlendirilmesi, uzaktan eğitimin öğrenci ve öğretmenlere yönelik katkısının artırılması, eğitime erişimin hızlandırılması, Türk eğitim sisteminin harmanlanmış hibrit yaklaşımlara nasıl tepki vereceğinin tespit edilmesi ve geleceğe dönük yol haritasının ortaya çıkarılması açısından yapılacak projenin önemini vurgulamıştır. Konuyla ilgili olarak bakanlıktan yapılan açıklamada ayrıca proje ile uzaktan eğitim alt yapısının kapasitesini artırmak, uzaktan eğitim için dijital içerikler ve bunların sürdürülebilirlik ekosistemi ile kurumsal kapasitenin güçlendirilmesinin mümkün olacağı ifadelerine yer verilmiştir (MEB, 2020).

Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere uzaktan eğitim uygulamalarının sadece doğal afet, salgın hastalık vb. durumların meydana getirdiği kriz dönemlerinde değil, normal dönemlerde de örgün eğitim sisteminin içerisinde çok önemli bir yer teşkil edeceği, teknolojik gelişmelere bağlı olarak sonraki süreçte eğitimin her kademesinde etkin bir şekilde kullanılacağı görülmektedir.

COVID-19 pandemisi nedeniyle tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de MEB acil uzaktan eğitime hızlı bir şekilde geçiş yaparak öğrencilerin öğrenme kayıplarını en aza indirmeyi amaçlamış ve eğitim öğretime devamı sağlamaya çalışmıştır. Bu çalışmanın özellikle COVID-19 salgını süresince ilkokullarda uygulanan uzaktan eğitimde öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili alan yazındaki önemli bir boşluğu doldurarak yapılacak araştırmalara ve alana katkı sunması amaçlanmıştır. COVID-19 salgını sürecinde ilkokullarda ilk defa bu kadar kapsamlı yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarındaki aksaklıkların belirlenmesi, olumlu ve olumsuz yönlerinin ortaya çıkarılması, öğrenme-öğretme süreçlerine etki eden unsurların belirlenmesi ve uzaktan eğitim uygulamalarındaki öğrenme-öğretme süreçlerinin gelişimi açısından önemli katkılar sunması beklenmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma,

1. Araştırma Erzurum il merkezinde bulunan 2 merkez ilçede COVID-19 pandemi döneminde eğitim öğretim faaliyetlerinin uzaktan eğitim yoluyla yürütüldüğü 5 ilkokul ile
2. Bu ilkokullarda görev yapan 20 sınıf öğretmeni ile
3. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecindeki görüş ve deneyimleri ile
4. Sınıf öğretmenlerini yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

Varsayımlar

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin soruları aynı düzeyde anlayarak görüşme formunda yöneltilen sorulara içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

Terim ve Tanımlar

Pandemi: Bu araştırmadaki pandemi kavramı, 2019 yılının sonlarına doğru Çin Halk Cumhuriyeti'nin Vuhan kentinde ortaya çıkıp tüm dünyaya yayılan COVID-19 virüsünün Dünya Sağlık Örgütü tarafından Pandemi olarak ilan edilmesini kapsamaktadır.

Uzaktan Eğitim: Öğretmen ve öğrencilerin farklı ortamlarda bulundukları, fakat eş zamanlı ya da farklı zaman dilimlerinde gerçekleşecek şekilde bir dijital platform aracılığıyla eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü bir eğitim sistemidir (Dinçer, 2006).

Acil Durum Uzaktan Öğretim (Emergency Remote Teaching –ERT) : Eğitim öğretim sürecinin pandemi, deprem gibi ani gelişen kriz durumları nedeniyle yüz yüze yürütülemediği zamanlarda uzaktan eğitimin bir zorunluluk olarak gerçekleştirilmesi halindeki durum olarak ifade edilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

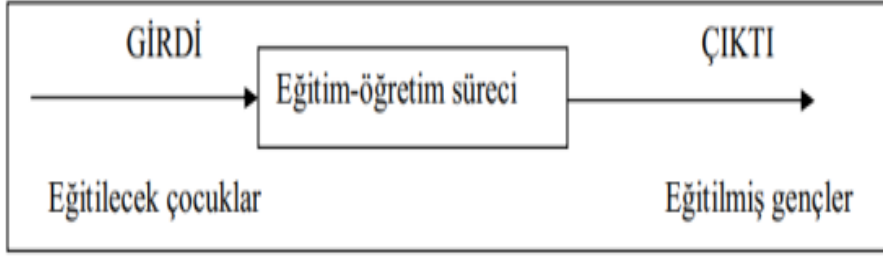
Eğitim Öğretim Süreçleri

Eğitim en genel tanımıyla insanları önceden belirlenen amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu eğitim süreçlerinden geçen insanların kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim-öğretim süreci içerisinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir. Günümüzde okullar eğitim-öğretim sürecinin en temel ögesini oluşturur. Eğitim sadece okullarda yürütülen bir faaliyet değildir. Her ne kadar günlük hayattaki eğitim-okul ilişkisi eğitim-öğretim denince okulu anımsatsa da eğitim her yerde yapılabilir. Kaldı ki okul dışında da gençlere ve yetişkinlere bir meslek kazandırmak ve bireylerin hayata uyumlarını sağlamak için açılmış birçok eğitim-öğretim faaliyetleri yürüten kurumlar vardır. Ayrıca eğitim ailede başlayarak iş yerlerinde, asker ocaklarında, camilerde ve insanların bir araya gelerek oluşturdukları çeşitli gruplar içinde de yer alabilir. Eğitim en geniş anlamı ile toplumdaki "kültürleme" sürecinin önemli bir parçasıdır (Fidan, 2012).

Ertürk (1993) eğitimi, "bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci" olarak kısaca tanımlamış, planlı yürütülen eğitim süreçlerinin bireylerde davranış değişmesi gerektiğini özellikle vurgulayarak kalıcı öğrenmeler için yaşantıya dönüşmesinin bir zorunluluk olduğunu belirtmiştir. Eğitimi en genel tanımı ile insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci olarak belirten Fidan (1996) eğitimin girdisi ve çıktısını insan olarak tanımlamaktadır. Bundan dolayıdır ki nitelikli bir çıktı alabilmek için girdinin verimli ve etkili bir eğitimsel süreçten geçmesi gerekmektedir (Reaves, 1993). Eğitim-öğretim sürecini birbiri üzerine biriken ve birbirini izleyen öğrenme-öğretme süreçlerinin oluşturduğu söylenebilir.

Belirlenen hedeflere ulaşmak ya da bir oluşumu meydana getirmek, birbirini takip eden olayların etkileşimi ile gerçekleşir ve birbiri üzerine biriken bu olayların akışı süreci oluşturur. Birbiri üzerine biriken ve birbirini izleyen öğrenme-öğretme olayları ise eğitim-öğretim sürecini oluşturmaktadır (Fidan, 1996).

Şekil 1. Eğitim Sistemi (Aydın, 1991)

Yaptığı çalışmada eğitim sistemini girdi, eğitim-öğretim süreci ve çıktı olarak basit bir şekilde gösteren Aydın, (1991) eğitim-öğretim sürecini birçok karmaşık süreçlerden ve etkileşimlerden oluştuğunu belirtmiştir.

Öğrenme Öğretme Süreçleri

Öğrenme-öğretme süreçleri eğitim programlarının en temel öğelerinden biridir. Çünkü öğrenme-öğretme süreci, öğrencilerin ve öğretmenlerin gerçekleştireceği tüm etkinlikleri kapsayan karmaşık bir süreçtir. Sürekli gelişen bilişim teknolojilerinin öğrenme-öğretme süreçlerine entegrasyonu (bütünleştirilmesi) öğretim programlarındaki hedefleri gerçekleştirmek ve öğrencilerin öğrenmesini pekiştirmek için bilişim teknolojileri araçlarının öğretim programı sürecinde kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Cartwright & Hammond, 2003; Usluel & Demiraslan, 2005).

Eğitim programlarının yapısı ile ilgili alanyazın incelendiğinde, araştırmacılar tarafından eğitim faaliyetlerinin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesini içeren çok boyutlu ve karmaşık bir süreç olduğundan bahsedilse de genel olarak eğitim programlarının dört temel öğeden oluştuğu konusunda görüş birliğine vardıkları söylenebilir. Bunlar;

1. Amaçlar
2. İçerikler
3. Öğrenme-öğretme süreçleri (Eğitim durumları)
4. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları

Öğrenme-öğretme süreci öğrenmenin gerçekleşmesi için öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü çok kritik bir süreçtir. Bu süreç hem öğrenen için hem de öğretene için ortak bir yaşantı alanıdır. Öğrenmenin daha verimli, kalıcı izli ve etkili olarak gerçekleşebilmesi için öğrenenin süreç boyunca ihtiyaçlarına, beklentilerine ve sorunlarına alternatifli çözümler sunulmalıdır (Duman, 2010).

Öğrenme-öğretme süreci önceden belirlenen amaçlara ulaşmak için oluşturulan içeriklerin hangi yöntem ve metotlarla hangi araç gereçler kullanılarak verileceği, özetle öğrenme-öğretme etkinliklerinin tümünü kapsayan bir süreci ifade ettiği söylenebilir.

Öğrenme-öğretme sürecini, öğrenme ve öğretim faaliyetlerini planlama, uygulama ve yönetme olarak tanımlayan Millî Eğitim Bakanlığı (MEB, 2008), öğretmenlerin etkin bir öğrenme-öğretme süreci yürütebilmeleri için yedi alt yeterliğe sahip olmaları gerektiğini belirtmiştir. Bu yeterlikler;

1. Dersleri planlamak
2. Materyaller hazırlamak
3. Öğrenme-öğretme ortamlarını düzenlemek
4. Ders dışı etkinlikler düzenlemek
5. Öğrenenlerdeki bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirmek
6. Zamanı yönetmek
7. Davranışları yönetmek şeklinde sunulmuştur.

Süreç

Önceden belirlenen amaçlara ulaşmak veya bir durumu gerçekleştirmek için birbirini takip eden durumların ya da olayların akışıdır. Eğitim sürecini birbirini takip eden ve birbiri üzerine biriken öğrenme ve öğretme olayları oluşturmaktadır (Fidan & Erden 1993).

Eğitim-öğretim süreçleri teknolojik gelişmelerden en çok etkilenen alanlardan biri olmuştur. Özellikle günümüzde iletişim teknolojilerinin eğitim alanına entegre edilmesine yönelik çabalar hız kazanmıştır. Bu çabaların nedeni ise iletişim teknolojilerinin eğitime ayrılan kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlaması, öğrenme-öğretme ortamlarına esneklik kazandırması ve öğrenmenin niteliğini artırması gibi özellikleri olmasıdır (Göktaş vd., 2008). Bilgi, iletişim ve eğitim teknolojilerinin eğitim-öğretim faaliyetlerinde öğrenme-öğretme süreçlerine entegre edilmesiyle oluşan uygulamalardan biri de uzaktan eğitimidir.

Öğrenme

Öğrenme, büyümeye bağlı olarak veya vücutta dışsal ya da içsel etkilerle meydana gelen geçici değişimlerden ziyade, yaşantı yoluyla meydana gelen davranışlarda ya da potansiyel davranışlardaki daha kalıcı izli değişimlerdir (Senemoğlu, 2005). Şahin'e (2011) göre öğrenme kavramının tanımları doğrultusunda, öğrenmenin üç temel özelliğinin olduğu söylenebilir. Bunlar özetle:

1. Her öğrenme sonucunda mutlaka davranış değişiklikleri oluşur. Ancak bu davranış değişiklikleri genel olarak üç farklı biçimde ortaya çıkabilir.
 - Kişi daha önce hiç göstermediği bir davranışı sergilemeye başlayabilir.
 - Kendisinde önceden var olan davranışları değiştirebilir veya geliştirebilir.
 - Daha önce öğrenilmiş olan yanlış davranışları düzeltebilir.
2. Davranış değişikliği yaşantı ürünüdür. Her bireyin çevresiyle kurduğu iletişim ve etkileşim sonucunda oluşur. Bu anlamda bireylerin çevreleriyle kurduğu etkileşim sonucunda geçirdikleri yaşantı birbirinden farklı olduğundan dolayı, öğrenmelerde bireyseldir.
3. Öğrenme az ya da çok kalıcı izlidir. Öğrenmenin gerçekleştiğinden bahsedebilmek için, öğrenende meydana gelen davranış değişikliğinin süreklilik arz etmesi gerekmektedir. Kısa süreli geçici davranış değişiklikleri öğrenme olarak değerlendirilemez.

Adıgüzel, (2022) eğitim programlarını, erken çocukluk eğitiminden itibaren başlayan okul öncesi programlarının, ilköğretim programlarının ve ortaöğretim programlarının öğrencilere zengin öğrenme yaşantıları sunmasının yanı sıra, öğrencilerin duyuşsal özelliklerini, bilişsel yeterliklerini, psikomotor ve sosyal becerilerini geliştiren bir ekosistem olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple öğrencileri sadece bilişsel değerler dizisi ile değil; sosyal-duyuşsal, bilişsel ve fiziksel alanları ile birlikte bütüncül bir yaklaşım ve bakış açısıyla ele almak gerektiğini ifade etmiştir. Öğrenenlerin erken çocukluk dönemlerinden itibaren, öz kavramlarını olumlu yönde geliştirmelerini sağlayarak, öğrenme özerkliğine ve sorumluluğuna sahip bireyler olarak yetişmelerini teşvik ederek desteklemek, gelecekteki öğrenme ihtiyaçlarını analiz ederek daha iyi tanımlayıp ihtiyaç duyduğu bilgilere erişme ve değerlendirme becerilerine haiz olmalarını sağlamak büyük önem arz etmektedir. Bu önem taşıyan unsurlar Adıgüzel (2022) tarafından şu şekilde özetlenmiştir:

- İstek olmadan hiçbir şeyin gerçekleşmesi mümkün değildir.
- Öğrencilerin etkili öğrenmeleri korku ve baskı oluşturmak suretiyle değil, kendi bireysel çabalarıyla daha iyi gerçekleşir.
- Öğrenmeler için merak duygusu en önemli itici güçtür. Öğrencilerin merak duygusunun azalması ile öğrenme çabasının da azaldığı söylenebilir.
- Öğretim, zenginleştirilerek, öğrenenlerin öğrenmedeki bireysel özellikleri dikkate alınarak farklılaştırılmalıdır. Öğretimde öğrencinin öğrenme ilgileri, yetenekleri, öğrenme stilleri ve gereksinimleri bakımından bireye özgü olmalı ve çeşitlendirilmelidir.

- Öğretmenlerin görevleri arasında öğrencilere öğrenmeyi sevdirmek, onların öğrenme deneyim ve çabalarını destekleyerek kararlılıkla sürdürmelerine rehberlik etmek en önemli görevi olmalıdır.
- En etkili, verimli ve kalıcı öğrenmeler öğrencilerin öğrenme işinin içinde olması yaparak yaşayarak öğrenme aktivitelerini gerçekleştirmesidir.
- Öğretmenler demokratik olarak düzenlenen bir sınıf ortamında öğrenciyi merkeze alan aktif öğrenme yöntemlerine öğretim taktiklerine öncelik vermelidir.
- Çocukların kendilerine yönelik öz güven duyguları desteklenmelidir. Öz güven okul ekosistemindeki bütün çalışanların o bireye özgü tutum ve davranışlarının bütünüdür.
- Öğrenme bireylerin ön bilgi niteliğindeki mevcut şemalarını güncelleyerek kendi zihin şemalarını oluşturması, kendi dışındaki uyarıcılardan gelen bilgileri de anlamlandırması suretiyle gerçekleşir.
- Hatalar aynı zamanda bireylerin daha verimli öğrenmeleri için en önemli deneyimleridir.
- Öğrenme sürecinde geri bildirimler bireylerin bilişsel ve duyuşsal özelliklerini olumlu düzeyde etkiler dolayısıyla geri bildirim sürecine öğrencinin aktif ve nitelikli katılımı özendirilmeli ve bu durum öğrenme süreçlerinde değerlendirilmelidir.

Çağımız Öğrenen Becerileri

Bilgi toplumu olarak adlandırılan günümüzde eğitim-öğretim ortamlarında doğru bilgiye erişimi sağlayacak, bilginin üretilmesini, yayılmasını ve kullanılmasını sağlayacak her türden araç ve gereçlerden yararlanmak gerekir (Kurbanoglu & Akkoyunlu 2001). Bu yeterliklerle yetişmiş, çeşitli bilgi, beceri ve yeteneklerle donanmış 21. yüzyıl öğrenenlerinin yetiştirilmesi elzemdir (Erten, 2020).

21. yüzyıl becerileri arasında iletişim, adaptasyon, inovasyon yetenekleri, eleştirel düşünme, problem çözebilme, hız ve uyum, girişkenlik ve girişimcilik, bilgiye erişme ve bilgileri analiz etme, bilgi okuryazarlığının yer aldığı yaşam ve kariyer becerileri gösterilebilir (Görkaş vd., 2017). Bahsedilen bu beceriler anlamaya ve performansa bağlı olup bireylerin yaşam kalitelerini artırarak daha nitelikli bir yaşam sürmelerini, yaşanabilecek problemleri daha kolay bir şekilde analiz ederek çözebilmelerini, çevresinde yaşanan olaylara daha farklı bakış açıları geliştirerek çözüm üretebilmelerini, mesleki ve sosyal hayatlarında başarılı olabilmelerini sağlamaktadır (Anagün vd., 2016). Bu kabiliyetlerin performansa bağlı olarak fertlerin kaliteli, üstün bir hayat sürmelerini sorunların üstesinden gelebilmelerini çevresindeki olay ve durumlara başka bir perspektiften bakarak çözüm üretebilmelerini, çalışma ve toplumsal hayatlarında muvaffak olabilmelerini sağlamaktadır.

Günümüz öğretmenlerinin niteliği gelecekteki nitelikli bireylerin yetişmesi üzerinde oldukça etkili olacaktır. Dolayısıyla kendisini süreç içerisinde yenileyemeyen bir öğretmenin kendisinden farklı öğrenciler yetiştirmesi mümkün değildir. Gelecekte nitelikli bireylerin yetişmesi büyük ölçüde bugünün öğretmenlerinin kalitesinden etkilendiği bilinmektedir. 21. yüzyılda öğrenen ve öğretenlerin birtakım yeni yeteneklere sahip olması gerektiği yapılan çeşitli araştırma sonuçlarında belirtilmektedir. Çeşitli araştırmalarda ortaya çıkan yenilikçi öğrenme, dijital medya okuryazarlığı, mesleki ve yaşam becerileri bu çalışmaların ortak sonuçları arasındadır (Kıyasoglu & Çeviker- Ay, 2020).

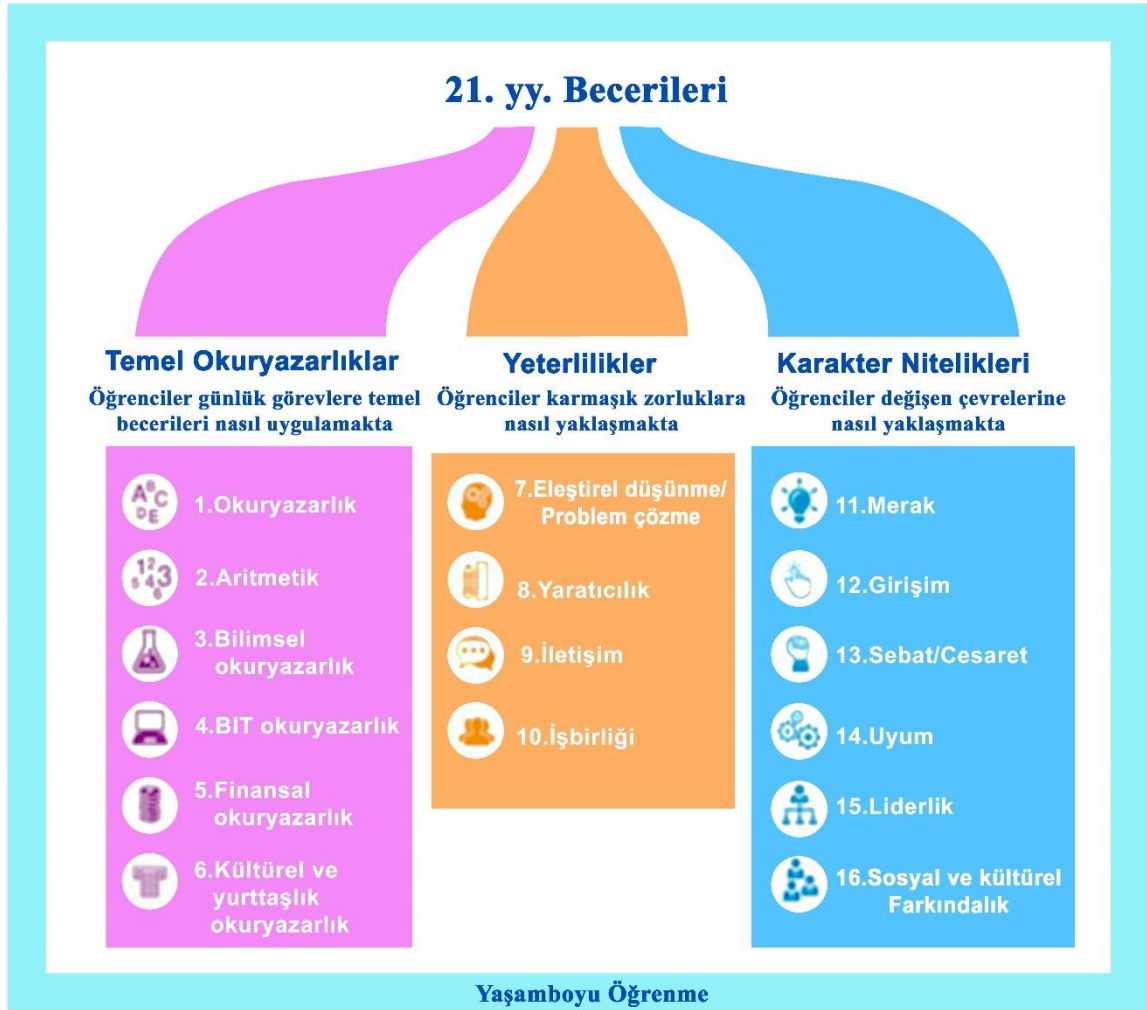
Erten (2020), yaptığı araştırmasında 21. yüzyıl becerileri yeni bilgiler, yeni teknolojiler, yeni yaklaşım tarzları ve kişilik özelliklerini beraberinde getireceği ve bunlarla ilgili aşağıdaki başlıkların kapsamlı bir açıklama sunacağını belirtmiştir.

- Eleştirel düşünme, problemlere çözümler üretme, muhakeme yapma, bilgileri analiz ederek yorumlama ve sentezleme.
- Bilimsel yöntem ve teknikleri kullanma, araştırma becerilerini geliştirme ve uygulamaları sorgulayarak değerlendirme.
- Merak, buluşçuluk, sanat, hayal gücü, yenilik, ilgi, kişisel anlatım gibi becerilere sahip olma.
- İçsel öz beceriler olan öncelik alabilme, azim, öz disiplin, planlama, öz-yönelim, uyarlanabilirlik gibi becerilere sahip olabilme.
- Yazılı ve sözlü iletişim, etkin dinleme, halkla iletişim hâlinde olma, sunum yapabilme.
- Liderlik becerileri, işbirlikçi çalışma, uyum ve adaptasyon, sanal çalışma alanlarını kullanma becerilerine sahip olma.
- Medya ve internet okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojisi okuryazarlığı, verileri analiz etme ve yorumlama, bilgisayar ve yazılım programlama becerileri ile donatılmış aynı zamanda etik ilkeler ile sivil ve sosyal adalet okuryazarlığına sahip olma.
- Ekonomik ve finansal okuryazarlığı olup girişimcilik ruhu ile hareket edebilme.
- Küresel farkındalığı olan, insancılık ve çok kültürlü okuryazarlık becerilerine sahip olup, bilimsel bilgiyi tanıma, anlama ve yorumlama yetenekleriyle bezenmiş olma.
- Yaşadığı çevreyi tanıma ve koruma okuryazarlığı, ekosistem anlayışına sahip insan ve doğa arasında olumlu denge kurabilen.
- Hareketli yaşam, diyet, beslenme ile birlikte halk sağlığı ve güvenliğini de içeren sağlık okuryazarlığına sahip olma.

Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum [WEF]) 2015 yılında “Eğitim için yeni vizyon: Teknoloji potansiyelinin açılması (New Vision for Education: Unlocking the Potential

of Technology)” raporunda, 21. yüzyıl öğrencilerinin geleneksel öğrenmelerden daha fazlasına ihtiyaç duyduklarını, sosyal ve duygusal öğrenme ile geliştirebilecekleri işbirliği, iletişim ve problem çözme gibi bazı becerilerde kişisel gelişimlerini tamamlamaları durumunda dijitalleşen ekonomide daha başarılı olacakları belirtilerek, öğrenciler için 16 yeterlik alanı belirlenmiştir (World Economic Forum [WEF], 2015).

Şekil 2. *Çağımız öğrenen becerileri* (Erten, 2020)

Geliştirilen bu projede, teknolojinin geleceğe yönelik eğitimleri geliştirmek için oynayabileceği potansiyel roller incelenmiştir (Erten, 2020).

Öğretme

Değişen dönüşen ve gelişen dünyamızda bilgi birikimlerinde ve teknolojik gelişmelerdeki artış hızı bireylerin öğrenmesini güçleştirmiş ve toplumsal yaşantıda uzmanlaşmayı zorunlu hâle getirmiştir. Bu durum doğal olarak toplumsal beklentiler ve gereksinimler doğrultusunda bireylerde davranış değişikliğini meydana getirecek, öğrenmeyi gerçekleştirecek olan öğretme unsurunu ön plana çıkartmıştır (Şahin, 2011).

Öğretme, genel anlamda öğrenmenin kolaylaştırılması, öğrenme sürecinde bireylere rehberlik yapılması ve öğrenenlere öğrenmeyi gerçekleştirme faaliyetlerinde yardımcı olunması sürecidir. Öğretme faaliyetleri okul içerisinde olduğu gibi okul dışında da gerçekleşebilir. Bu süreçte önemli olan öğrenen, öğretene ve öğrenilen diye isimlendirilen üç temel öğenin, herhangi bir yer ve zamanda etkileşimde bulunmasıdır (Açıkgöz, 2003).

Öğretme faaliyetleri öğrenenlerde istendik davranışları meydana getirmek maksadıyla önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda bir kişi ya da grup tarafından yapılabileceği gibi, yazılı ya da görsel materyaller (kitap, dergi, gazete, televizyon, bilgisayar, telefon) kullanılarak da yapılabilir (Fidan, 1996).

Çağımız Öğreten Becerileri

Uzaktan eğitimde öğrenme-öğretme süreçleri bilgi, iletişim ve eğitim teknolojilerinin etkin kullanımını gerektirdiğinden öğretene olan öğretmenlerin de bu teknolojileri kullanmalarını ve dijital yeterliklerini ön plana çıkarmıştır. Öğrencilerin gelişiminde önemli etkiye sahip öğretmenler 21. yüzyılda farklı beklentilere cevap vermek durumundadır.

Çağımız ve geleceğin ihtiyaçlarına cevap verebilen 21. yüzyıl öğretene, sadece içerikleri aktaran ve değerlendiren bir öğretmen değil, aynı zamanda eğitim-öğretim faaliyetlerini örgütleyebilen, gözlemler yapabilen, rehberlik faaliyetleri yürütebilen, yöneticilik özellikleri gelişmiş bir öğretmen olması gerekmektedir (Gökçe, 2000).

Schleicher (2019) 21. yüzyılda okul sistemlerinin nasıl kurgulanması gerektiğini anlattığı “Dünya Okulu” kitabında; çağımızda öğretmenlerden beklentilerin her geçen gün yükselmekte olduğunu bu itibarla öğretmenlerden, kime, neyi, nasıl öğrettikleri ve öğrencilerin nasıl öğrendikleri konusunda derin ve geniş kavrayış beklendiğini belirterek öğretmenlerden;

- Fedakâr, tutkulu ve düşünceli olmalarını
- Merkeze öğrenmeyi almalarını
- Öğrencilerin katılımını esas alarak sorumluluk almak için cesaretlendirmelerini
- Öğrenenlerin farklı ihtiyaçlarına, dillerine ve arka planlarına etkin cevaplar vermelerini, hoşgörüyü ve toplumsal kaynaşmayı teşvik etmelerini
- Öğrencilere düzenli olarak dönüt vermelerini ve değerlendirme yapmalarını
- Öğrencilerine değer verildiğini hissettirerek, onları öğrenme süreçlerine dâhil edildiklerine inandırmalarını ve öğrenmelerin iş birliği içerisinde gerçekleşmesini sağlamalarını önermektedir (Akt., Kıyasoglu, & Çeviker, 2020).

Küreselleşme ile birlikte uzaktan eğitim, öğrenme öğretene süreçleri, teknolojik gelişmeler, uygulamaya yönelik eğitimler, uluslararası eğitimler, bilgi kaynağına yönelme ve

bilgiye hızlı erişim gibi kavramların ön plana çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte eğitim-öğretim ortamları, değerler eğitimi, sınavlar ile birlikte ölçme ve değerlendirme çalışmaları, kültür-toplum-sosyallik, öğrenmeyi düşünme becerileri, eğitim sistemleri, öğrenme temaları gibi kavramların da çağımız eğitimi için belirleyici unsurlar olacağı öngörülmektedir. 21. yy. eğitim uygulamalarının beraberinde farklı ve yeni problemleri de getireceği ön görülmektedir. “Biz geleceğin eğitimine ne kadar hazırız? Beklentilerin neresindeyiz?” gibi temel soruların cevabını aslında dinamik bir öğrenme-öğretme süreci, alternatif öğrenme-öğretme ortamları, teknoloji ile donatılmış bir alt yapı, uluslararası yeterlilikler, kaliteli ve alternatif yeni uygulamalar aracılığı ile verilebilecektir (Gelen, 2017).

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) genel olarak 21. yüzyıl öğretene berecilerini belirleyip geliştirmek ve öğretmenleri ulusal ve uluslararası standartlara ulaştırmak için öğretmen eğitimi çalışmalarını uluslararası yeterlikler ve standartları temel alarak, ulusal düzeyde de birçok paydaşın görüşlerini dikkate alarak kapsamlı bir çalışma yürütmüştür. Bu süreçte, Dünya Bankası, Avrupa Konseyi, UNESCO, UNICEF, OECD ve ILO gibi uluslararası kurum ve kuruluşların eğitim sistemleri ve öğretmenlikle ilgili temel politika metinleri ile ABD, Avustralya, Fransa, Finlandiya, Singapur, Hong-Kong, İngiltere ve Kanada gibi birçok farklı ülkenin yeterlik belgeleri incelenmiştir. İncelenen bu metinler temel alınarak YÖK, ÖSYM, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve Bakanlığın diğer birimleri ile birlikte çok sayıda akademisyen ve öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmalar tamamlanmıştır. Yürütülen bu çalışmaların neticesinde “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” güncellenerek (MEB, 2017) yayımlanmıştır.

Yeterlik güncelleme çalışmaları sürecinde her bir öğretmenlik alanı için ayrı bir özel alan yeterliği belirlemek yerine, genel yeterliklere alan bilgisi ve alan eğitimi bilgisi yeterlikleri eklenmiş, böylece her bir öğretmenin kendi alanına ilişkin yeterliklerini de kapsayacak şekilde bütünsel ve tek bir metin oluşturulmuştur. Bu kapsamda güncellenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri; “mesleki bilgi”, “mesleki beceri”, “tutum ve değerler” olmak üzere birbiriyle ilintili ve birbirini tamamlayan üç yeterlik alanı ile bunlar altında yer alan on bir yeterlik ve bu yeterliklere ilişkin altmış beş göstergeden oluşmaktadır. Söz konusu yeterlik alanları ve bu alanlar içerisinde yer alan genel yeterlikler şekil 3’te yer almaktadır.

Şekil 3. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri (MEB, 2017)

A. Mesleki Bilgi	B. Mesleki Beceri	C. Tutum ve Değerler
A1. Alan Bilgisi	B1. Eğitim Öğretimi Planlama	C1. Milli, Manevi ve Evrensel Değerler
Alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahiptir.	Eğitim öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar.	Milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir.
A2. Alan Eğitimi Bilgisi	B.2Öğrenme Ortamları Oluşturma	C.2 Öğrenciye Yaklaşım
Alanına öğretim programına ve pedagojik alan bilgisine hâkimdir.	Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyalleri hazırlar.	Öğrencilerin gelişimini destekleyici tutum sergiler.
A3. Mevzuat Bilgisi	B.3 Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme	C.3 İletişim ve İş Birliği
Birey ve öğretmen olarak görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin mevzuata uygun davranır.	Öğretme ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.	Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve iş birliği kurar.
	B4. Ölçme ve Değerlendirme	C.4 Kişisel ve Mesleki Gelişim
	Ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.	Öz değerlendirme yaparak, kişisel ve mesleki gelişimine yönelik çalışmalara katılır.

Şekil 4’te belirtilen yeterlik alanı, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik sahip olması gereken alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi ve mevzuat bilgisi yeterliklerini kapsamaktadır.

Şekil 4. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Mesleki Bilgi (MEB, 2017)

YETERLİKLER	YETERLİK GÖSTERGELERİ
A1. ALAN BİLGİSİ Alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahiptir.	A1.1. Alanı ile ilgili konu ve kavramları analiz eder. A1.2. Alanındaki temel kuram ve yaklaşımların alanına yansımalarını yorumlar. A1.3. Alanı ile ilgili temel bilgi ve veri kaynaklarını sınıflandırır. A1.4. Alanına ilişkin temel araştırma yöntem ve tekniklerini sınıflandırır. A1.5. Milli ve manevi değerlerin alanına yansımalarını yorumlar.
A2. ALAN EĞİTİMİ BİLGİSİ Alanının öğretim programı ve pedagojik alan bilgisine hâkimdir.	A2.1. Alanının öğretim programını tüm öğeleriyle açıklar. A2.2. Alanının öğretim programını, ilgili diğer öğretim programları ile ilişkilendirir. A2.3. Öğrencilerin gelişim ve öğrenme özelliklerine ilişkin bilgisini öğretim süreçleri ile ilişkilendirir. A2.4. Alanın öğretiminde kullanılabilecek farklı strateji, yöntem ve teknikleri karşılaştırır. A2.5. Alanın öğretim süreçlerinde kullanılabilecek ölçme ve değerlendirme yöntemlerini karşılaştırır. A2.6. Alanının öğretiminde milli ve manevi değerlerden nasıl yararlanacağına karar verir.
A3. MEVZUAT BİLGİSİ Birey ve öğretmen olarak görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin Mevzuata uygun davranır.	A3.1. Vatandaş olarak bireysel hak ve sorumluluklarını açıklar. A3.2. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının içeriğini açıklar. A3.3. Atatürk’ün eğitim sistemimize katkılarını değerlendirir. A3.4. Öğretmenlik mesleğini ilgilendiren mevzuatı açıklar. A3.5. Eğitim paydaşlarının hak ve sorumluluklarını aynı eder.

Şekil 5'te belirtilen yeterlik alanı, öğretmenlerin sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalarıyla ilgili eğitim-öğretimi planlama, öğrenme ortamları oluşturma, öğretme ve öğrenme sürecini yönetme ile izleme ve değerlendirme yeterliklerini kapsamaktadır.

Şekil 5. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Mesleki Beceri (MEB, 2017)

YETERLİKLER	YETERLİK GÖSTERGELERİ
B1. EĞİTİM ÖĞRETİMİ PLANLAMA Eğitim öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar.	B1.1. Planlarını alanının öğretim programına uygun olarak hazırlar. B1.2. Öğretim sürecini çevresel şartları, maliyeti ve zamanı dikkate alarak planlar. B1.3. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve sosyokültürel özelliklerini dikkate alarak esnek öğretim planı hazırlar. B1.4. Öğretim sürecini planlarken milli ve manevi değerleri dikkate alır.
B2. ÖĞRENME ORTAMLARI OLUŞTURMA Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyalleri hazırlar.	B2.1. Sağlıklı, güvenli ve estetik öğrenme ortamları düzenler. B2.2. Kazanımlara uygun öğretim materyalleri hazırlar. B2.3. Öğrenme ortamlarını öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve ihtiyaçlarını dikkate alarak düzenler. B2.4. Öğrenme ortamlarını dersin kazanımlarına göre düzenler. B2.5. Öğrencilerle etkili iletişim kurabileceği demokratik öğrenme ortamları hazırlar. B2.6. Öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini geliştirici öğrenme ortamları oluşturur. B2.7. Öğrencilerin milli ve manevi değerleri içselleştirmesine katkıda bulunacak öğrenme ortamları oluşturur.
B3. ÖĞRETME VE ÖĞRENME SÜRECİNİ YÖNETME Öğretme ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.	B3.1. Alanının eğitim ve öğretimi için gerekli olan becerileri sergiler. B3.2. Öğretme ve öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanır. B3.3. Öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımlarını sağlar. B3.4. Derslerini öğrencilerin günlük yaşamlarıyla ilişkilendirir. B3.5. Öğretme ve öğrenme sürecini yürütürken, özel gereksinimleri olan öğrencileri dikkate alır. B3.6. Uygulamalarında, çalıştığı çevrenin doğal, kültürel ve sosyoekonomik özelliklerini dikkate alır. B3.7. Öğrencilerin derslerde analitik düşüncelerine yönelik etkinlikler hazırlar. B3.8. Eğitim öğretim faaliyetlerinde ilgili kişi, kurum, kuruluş ve meslektaşları ile iş birliği yapar. B3.9. Öğretme ve öğrenme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır. B3.10. Öğretme ve öğrenme sürecinde uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanarak etkili öğrenmeyi gerçekleştirir. B3.11. Öğretme ve öğrenme sürecinde uygun araç, gereç ve materyalleri etkin kullanır. B3.12. Sınıfta istenmeyen davranış ve durumlarla etkin ve yapıcı bir şekilde baş eder.
B4.ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME Ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.	B4.1. Alanına ve öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygun ölçme ve değerlendirme araçları hazırlar ve kullanır. B4.2. Ölçme ve değerlendirmede süreç ve sonuç odaklı yöntemler kullanır. B4.3. Ölçme ve değerlendirmeyi objektif ve adil olarak yapar. B4.4. Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilere ve diğer paydaşlara doğru ve yapıcı geribildirimler verir. B4.5. Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğretme ve öğrenme süreçlerini yeniden düzenler.

Şekil 6’da belirtilen yeterlik alanı, öğretmenlik mesleği genel tutum ve değerlerini içeren, öğrenciye yaklaşım, millî, manevî, evrensel değerler, iletişim ve iş birliği ile kişisel ve mesleki gelişim yeterliklerini kapsamaktadır.

Şekil 6. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Tutum ve Değerler (MEB, 2017)

YETERLİKLER	YETERLİK GÖSTERGELERİ
C1. MİLLÎ, MANEVÎ VE EVRENSEL DEĞERLER Milli, manevî ve evrensel değerleri gözetir.	C1.1. Çocuk ve insan haklarını gözetir. C1.2. Bireysel ve kültürel farklılıklara saygılıdır. C1.3. Öğrencilerin milli ve manevî değerlere saygılı, evrensel değerlere açık bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunur. C1.4. Doğal çevre ile tarihsel ve kültürel mirasın korunmasına duyarlıdır.
C2. ÖĞRENCİYE YAKLAŞIM Öğrencilerin gelişimini destekleyici tutum sergiler.	C2.1. Her öğrenciye insan ve birey olarak değer verir. C2.2. Her öğrencinin öğrenebileceğini savunur. C2.3. Öğrencilerin kişisel gelişimini ve geleceğini planlamalarında rehberlik yapar A2.3. Öğrencilerin gelişim ve öğrenme özelliklerine ilişkin bilgisini öğretim süreçleri ile ilişkilendirir. C2.4. Tutum ve davranışlarıyla öğrencilere rol-model olur.
C3. İLETİŞİM VE İŞ BİRLİĞİ Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve iş birliği kurar.	C3.1. Türkçeyi kurallarına uygun ve etkili biçimde kullanır. C3.2. Etkili iletişim yöntem ve tekniklerini kullanmaya özen gösterir. C3.3. İnsan ilişkilerinde empati ve hoşgörüyü esas alır. C3.4. Meslektaşlarıyla bilgi ve deneyim paylaşımına açıktır. C3.5. Eğitim öğretim faaliyetlerinde ailelerle iş birliği yapar. C3.6. Okul gelişimine yönelik faaliyetlere aktif olarak katılır.
C4. KİŞİSEL VE MESLEKİ GELİŞİM Öz değerlendirme yaparak, kişisel ve mesleki gelişimine yönelik çalışmalara katılır.	C4.1. Mesleğini severek ve isteyerek yapar. C4.2. Paydaşlardan gelen görüş ve önerilerden de yararlanarak öz değerlendirme yapar. C4.3. Kişisel ve mesleki yönden kendisini geliştirmeye yönelik faaliyetlerde bulunur. C4.4. Kişisel bakımına ve sağlığına özen gösterir. C4.5. Kültürel ve sanatsal etkinliklere katılır. C4.6. Mesleki etik ilkelere uyarak mesleki bağlılık ve saygınlığını korur. C4.7. Türkiye ve dünya gündemini takip eder.

Uzaktan Eğitim

Bilişim ve eğitim teknolojilerinin gelişimine bağlı olarak gelişmiş ülkelerin ciddi yatırımlar yaptığı uzaktan eğitim, eğitimde çeşitliliği artırmak, farklı mekânlardaki öğretmen ve öğrencileri sanal sınıflar vasıtasıyla bir araya getirmek, bireylerin uygun olduğu zaman ve mekânda eğitimlerine devam ettirmek gibi kolaylıklar sağlamaktadır.

Eğitim kurumları bireylerin eğitim konusunda artan taleplerini karşılayabilme, daha fazla öğrenciye ulaşabilme, eğitimde fırsat ve imkân eşitliği sağlayabilme, eğitime aktarılan kaynakları daha etkin ve verimli kullanabilme, zamandan ve kaynaklardan tasarruf edebilme ve eğitim-öğretim faaliyetlerini yaygınlaştırabilme çabaları uzaktan eğitimi ön plana çıkarmıştır.

Uzaktan eğitim özellikle, yüz yüze eğitimin gerçekleşmesinin mümkün olmadığı veya imkânların yetersiz kaldığı durumlarda devreye girmiştir. Örnek olarak eğitim kurumlarının uzaklığı, fiziki anlamdaki yetersizlikleri, bireylerin yaşadığı maddi imkânsızlıklar nedeniyle eğitimlerine devam edememeleri, geçim zorlukları gibi nedenler bireylerin eğitimden eksik kalmalarına sebep olmaktadır (Uşun, 2006).

Uzaktan eğitim kavramının alanyazında birçok tanımı yapılmakla beraber en genel tanımı ile uzaktan eğitim; öğretmen ve öğrencilerin fiziksel olarak ayrı yerlerde olmasına rağmen öğrenme-öğretme faaliyetlerini gerçekleştirdiği eğitim şeklidir (Uzunboylu & Tuncay, 2012). Uşun (2006) uzaktan eğitimi, öğreten ve öğrenenlerin birbirlerinden farklı mekânlarda bulunduğu, öğrenenlere esneklik ve bireysellik sağlayan, dijital teknolojilerin öğretim materyali olarak daha sık kullanıldığı sistematik uygulama olarak tanımlamıştır. Detaylı bir tanımlamada ise uzaktan eğitim; bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimine bağlı olarak eğitim teknolojilerinin de gelişimi ile beraber öğretmen ve öğrencilerin farklı mekânlarda bulunarak eğitim-öğretim faaliyetlerini posta veya bilişim teknolojileri kullanılarak çeşitli platformlar aracılığıyla yürütülen bir eğitim sistemi modeli olarak belirtilmiştir (İşman, 2008).

Kaya (2002) ise uzaktan eğitimi öğretmenler ile öğrenciler arasındaki eğitsel iletişimin yapılamadığı durumlarda, eğitim sürecinin desteklenmesi ve yapılandırılması amacıyla öğretmen öğrenci iletişimlerinin teknolojik araçlar vasıtasıyla uzaktan gerçekleştirildiği bir eğitim süreci olarak tanımlar. Türkçe Sözlük'te (TDK) uzaktan eğitim; öğretmen ve öğrencilerin yüz yüze olamadan çeşitli iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimi olarak tanımlanmıştır.

Acil Uzaktan Eğitim (Emergency Remote Education)

Özellikle COVID-19 salgını ile birlikte daha fazla anılmaya başlanan acil uzaktan eğitim; programlanmış çevrim içi derslerin aksine, ani gelişen kriz durumlarında yüz yüze

eğitimin ve öğretimin yapılamadığı durumlarda eğitimin ve öğretimin devamlılığını sağlamak amacıyla gerçekleşir.

COVID-19 pandemisi nedeniyle tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de acil uzaktan eğitime geçiş yapılmıştır. Bu kavram uzaktan eğitim kavramı ile zaman zaman karıştırılmaktadır.

Acil uzaktan eğitim ile uzaktan eğitim kavramları arasındaki kavram kargaşasının giderilmesi, bu süreçte öğretmenlerin, öğrencilerin ve eğitim paydaşlarının uzaktan eğitime karşı olumsuz tutum sergilemelerinin önüne geçilmesi açısından önemlidir (Bozkurt, 2020).

Uzaktan eğitimin İngilizce karşılığındaki “Distance” fiziksel, etkileşimsel ve psikolojik uzaklığı vurgularken acil uzaktan eğitim kavramının İngilizce karşılığı olan “Remote” kavramı ise fiziksel uzaklığı vurgulamaktadır (Bozkurt, 2020).

Bozkurt vd. (2020) bu iki kavramın arasındaki farklılıkları şöyle açıklamıştır:

1. Uzaktan eğitim bir seçenek olarak yapılırken acil uzaktan eğitim zorunlu durumlarda yapılmaktadır.
2. Uzaktan eğitimin planlı ve sistemli alt yapısı sayesinde hayat boyu kalıcı çözümler getirirken, acil uzaktan eğitim acil ihtiyaca binaen geçici çözümler getirerek yapılmaktadır.
3. Uzaktan eğitimde planlı ve sistematik bir şekilde eğitim ve öğretim sürdürülürken acil uzaktan eğitimdeki maksat sadece kriz durumlarında eğitim ve öğretimin devamlılığını sağlamaktır.

İnternetin ve bilişim teknolojilerinin eğitim-öğretimde kullanımının artmasıyla birlikte uzaktan eğitim modelleri de çeşitlilik göstermektedir. Uzaktan eğitim-öğretimde kullanılan modelleri eşzamanlı (senkron) ve eş zamansız (asenkron) olmak üzere iki ana grupta incelenebilir.

Eş Zamanlı (Senkron) Uzaktan Eğitim

Öğretmen ve öğrencilerin farklı mekânlarda iletişim teknolojilerini kullanarak eşzamanlı olarak etkileşime girerek eğitim-öğretim sürecini sürdürdüğü ortamlardır. Bir nevi yüz yüze eğitimin sanal sınıf ortamına taşınmasına denilebilir. Sürdürülebilir bir eğitim-öğretim süreci için tüm katılımcıların sorunsuz ve kaliteli bir internet alt yapısına ve teknik donanıma ihtiyaçları vardır.

Eş zamanlı öğrenmelerde öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen ve öğrenci-içerik etkileşimlerinin internet hizmetleri aracılığıyla aynı anda sağlanabildiği bir yöntemdir. Aynı

zamanda katılımcılar çeşitli platformlar vasıtasıyla görüntülü, sesli ve yazılı bir şekilde iletişim kurabilmekte, sanal sınıf ortamlarında ders içerik ve materyallerini paylaşabilmekte, ölçme değerlendirme etkinliklerine katılabilmekte, birbirlerinin yorum ve paylaşımlarını görebilmektedirler (Allmendinger, 2010; Ko, 2012, Akçay, 2014; Çakır vd., 2019).

Alanyazında eş zamanlı olarak yürütülen eğitim uygulamalarının faydaları arasında öğretmen ve öğrenciler arasındaki etkileşimin yoğun olması, öğretmenlerin öğrencilerden dönüt alabilmesi ve yüz yüze derslerdeki karşılıklı etkileşimin sanal ortamlarda da devam etmesi gibi avantajları ön plana çıkmaktadır.

Eş zamanlı yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarında sanal sınıf ortamlarının bazı olumsuz yönleri de vardır. Ders tarih ve saatlerinin öğrenciye uymaması, sınavların değerlendirilmesinde yaşanan gözetmenlik sorunu, bilişim teknolojileri üzerinden uygulanan sınavlardaki güvenilirlik ile ilgili sorunlarla beraber, birtakım etik olmayan durumların da ortaya çıktığı görülmektedir. Sistemin grup çalışmaları için uygun olmadığı, öğrencilerin kalabalık sınıflarda öğrencilerin öğrenmelerini kontrol edemediği ve teknolojiyi kullanım konusunda yeterliği olmayan öğrencilerin öğrenme süreçlerinde pasif kalabileceği gibi benzer sorunlardan bahsetmek mümkündür. Günümüzde bilgisayar teknolojilerine ulaşmak eskiye nazaran daha kolay olsa da maddi imkânları yetersiz olan birçok kişi için bu teknolojilere sahip olmak zordur. Eş zamanlı uzaktan eğitim uygulamaları için öğrencilerin bilgisayar, tablet veya mobil cihazlara mutlaka sahip olmaları gerekmektedir (İşman, 2008).

Eş Zamansız (Asenkron) Uzaktan Eğitim

Alanyazın incelendiğinde eş zamansız uzaktan eğitimle ilgili, öğretmen ve öğrencilerin aynı anda karşılıklı etkileşimde bulunamadığı, iletişimin gecikmeli bir şekilde yapılarak eğitim öğretim sürecinin sürdürüldüğü ortamlardır denilebilir. Bu model bilginin önceden üretildiği ve depolandığı öğrencilerin ise istedikleri zaman dilimlerinde ihtiyaç duydukları sürece birçok kez erişim sağlayabildiği eş zamansız bir uzaktan eğitim şeklidir. Asenkron öğretimde öğrenci-çerik etkileşiminin ön plana çıktığı söylenebilir.

Eş zamansız öğrenmelerde bireylerin geleneksel uygulamalarda ya da yüz yüze eğitimde olduğu gibi aynı mekânda ve aynı zamanda olmasalar bile çeşitli platformlar, web sayfaları, e-mail, Cd/Dvd, tartışma panoları gibi internet ve iletişim teknolojileri aracılığıyla iletişim kurulup öğrenme-öğretme sürecinin yürütüldüğü uzaktan eğitim yöntemidir. Bu yöntemin en önemli özelliği öğretmenin eğitim materyallerini daha önceden hazırlamış ve sisteme kaydetmiş olmasıdır. Öğrenciler ise eğitim materyallerine hangi zamanda ve mekânda nasıl ulaşacağına kendi karar vermekte ve kendi öğrenme hızında öğrenmektedir (Can, 2008).

Asenkron eğitimin faydaları arasında öğretmen ve öğrenciler arasındaki yer ve zaman engellerini ortadan kaldırması, herkesin eğitime erişim sağlaması, öğrencilerin ihtiyaç hissettiği zaman birden fazla derse katılabilmesi ve dersleri tekrar etme gibi avantajları sayılabilir.

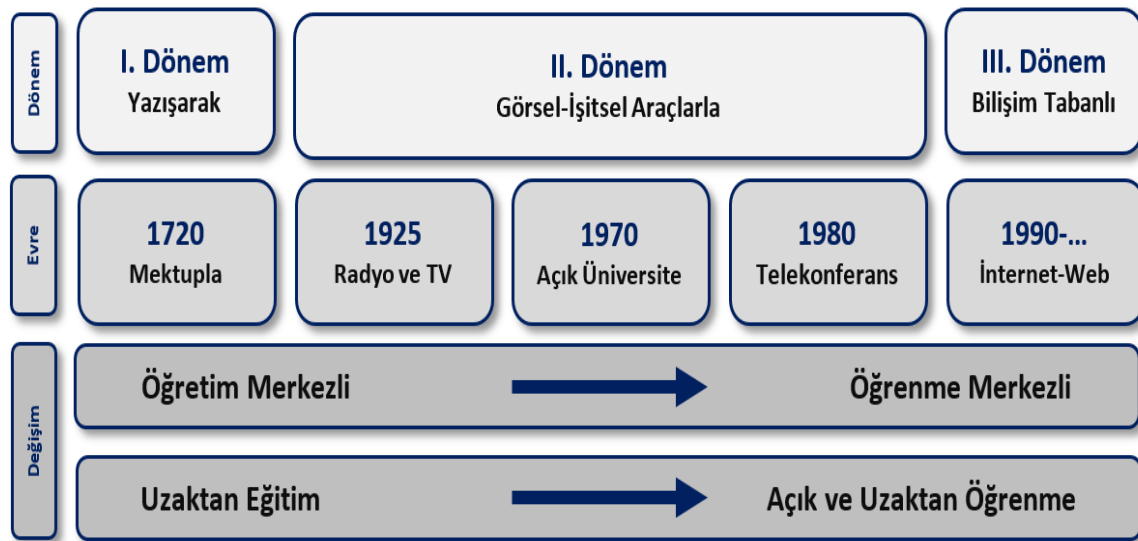
Dünyada Uzaktan Eğitim Süreci

Alan yazın incelendiğinde dünyadaki uzaktan eğitim sürecinin tarihsel gelişiminin başlangıcıyla ilgili farklı kaynaklarda farklı bilgiler yer almaktadır. Dünyada uzaktan eğitimin geçmişi 1800'lü yıllara dayanmaktadır (Akdemir, 2011). Kaya (2002) ise 1700'lü yıllarda uzaktan eğitim kavramının ortaya çıktığını ve bu zamandan itibaren uygulandığını belirtmiştir. Moore ve Kearsley (2012) ise yaklaşık 300 yıl önce başlayan uzaktan eğitim sürecinin, mektuplaşma, radyo ve televizyon, açık üniversite, telekonferans ve internet kullanımlarıyla günümüze kadar ulaştığını ifade etmişlerdir.

Dünyadaki uzaktan eğitim süreci özetle, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere paralel olarak düzenli bir gelişim seyri izlemiştir. İlk olarak mektupla başlayan bu sürecin gazete ilanları, radyo yayınları ve televizyon teknolojileri ile devam ettiği, bu bağlamda öğrenenlerin belli bir zaman ve mekân sınırlılığı olmadan eğitim-öğretim imkânı bulabildikleri görülmektedir (Ülkü, 2018).

Son yıllarda özellikle internetin yaygınlaşması, iletişim ve eğitim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmelerle birlikte uzaktan eğitim tüm dünyada önem kazanarak daha fazla yaygınlaşmakta ve gelişimini sürdürmektedir. Bozkurt (2016), yaptığı çalışmada küresel bağlamda uzaktan eğitimi yazışarak görsel-işitsel araçlarla ve bilişim tabanlı olmak üzere üç dönemde incelemiştir.

Şekil 7. Uzaktan Eğitimin Küresel Bağlamda Dönem ve Evreleri (Bozkurt, 2016).

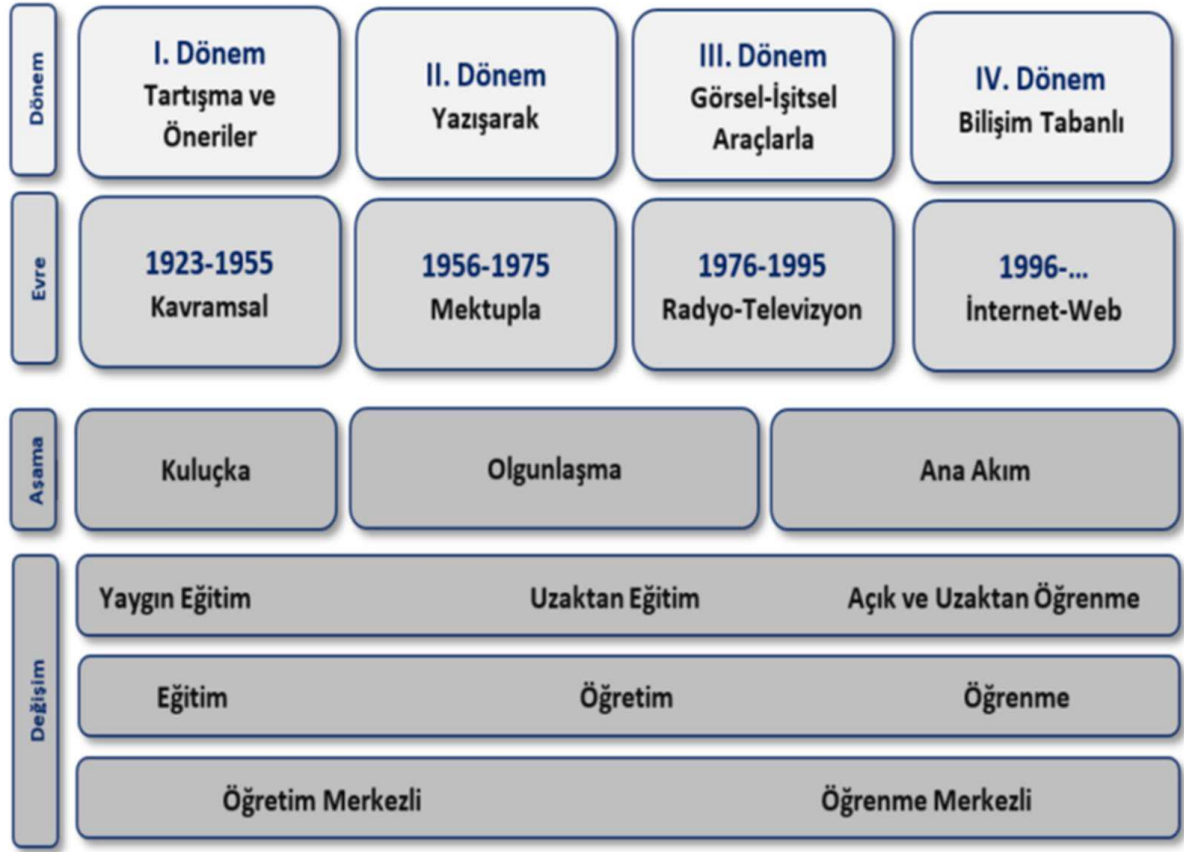
Türkiye’de Uzaktan Eğitim Süreci

Türkiye’de uzaktan eğitim sürecinin tarihsel gelişimiyle ilgili alan yazında farklı bilgiler yer almaktadır. İşman’a (2008) göre, 1924 yılında John Dewey’in ülkemize gelmesi ve öğretmen yetiştirme konusuyla ilgili uzaktan eğitimi önermesi üzerine, ülkemiz uzaktan eğitim kavramıyla tanışmıştır. Kaya (2002) ise ülkemizde ilk kez 1927 yılında uzaktan eğitimin gündeme geldiğini ancak o yıllarda halkın büyük bir çoğunluğunun okuma-yazma bilmediğini, mektupla uzaktan eğitimin gerçekleştirilemeyeceğinden dolayı da 1956 yılına kadar ülkemizde uzaktan eğitimin uygulanmadığını dile getirmiştir. 1956 yılında Ankara Üniversitesi’nde uzaktan eğitim uygulamalarının başladığını belirtmiştir. 1975 yılında ise kalkınma planında yer alan hedefleri gerçekleştirmek, nitelikli insan gücünü artırmak amacıyla YAYKUR (Yaygın Yükseköğretim Kurumu) açılmıştır. 1978 yılında YAYKUR bünyesinde ortaöğretim mezunu olup görev yapan ilkökul öğretmenlerinin eğitim düzeyini artırmak amacıyla iki yıllık yükseköğretim eğitimi verilmesi planlanmış fakat bu plan başarısız olmuştur. Süreç içerisinde kapasiteyi etkin şekilde ortaya koyacak çalışmalar ancak 1982 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinin kurulması ile karşılık bulmuştur (Bozkurt, 2017).

Genel olarak uzaktan eğitim uygulamalarının Türkiye’deki gelişim sürecine ve geçtiği aşamalara bakıldığında ilk olarak uzaktan eğitimin “Mektupla Öğretim” olarak başladığı, ardından önemli bir misyonu üstlenen “Deneme Yüksek Öğretmen Okulu”nun açıldığı, bunu “Yaygın Yükseköğretim Kurumu (YAYKUR)”un izlediği görülmektedir. Ayrıca “Açık İlköğretim Okulları” ile “Açık Öğretim Lisesi”nin yanı sıra “Yükseköğretim Yasası”nın çıkmasıyla açık öğretim fakültesi düzeyinde yeni bir yapılanma başlamıştır. Anadolu Üniversitesinde başlayan bu süreç, zamanla diğer üniversitelerde de devam etmekle birlikte bu sürecin “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Çalışmaları” şeklinde yürütüldüğü görülmektedir (Ülkü, 2018).

Ülkemizde uzaktan eğitim sürecinin gelişimi ve evreleri belirlenirken uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili önemli olaylar ve kullanılan araçlar dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Bozkurt’a (2017) göre ülkemizde Şekil 2’de gösterildiği gibi dört dönemin yaşandığı söylenebilir.

Şekil 8. Uzaktan Eğitimin Türkiye Bağlamında Dönem ve Evreleri (Bozkurt, 2017).

Uzaktan Eğitimin Amacı ve Önemi

Küresel anlamda etkili olan COVID-19 virüsü tedbirleri kapsamında yüz yüze eğitime ara verilmek zorunda kalınmıştır. Fakat eğitim-öğretimde devamlılık esas olduğundan uzaktan eğitim yoluyla eğitim-öğretim sürecinin devam ettirilmesi uygun görülmüştür.

Bireylerin eğitim ihtiyaçlarını istedikleri zamanda, istedikleri yerde daha ekonomik bir şekilde karşılama isteği, uzaktan eğitimin önemini artırmıştır. Devletler de daha çok kitleye ulaşmak ve bireylerin eğitim-öğretim ihtiyaçlarını karşılamak için uzaktan eğitim uygulamalarını devreye alarak eğitim-öğretimde çeşitliliği artırmayı amaçlamıştır.

Uzaktan eğitim uygulamalarının amaçları arasında bireylerin senkron ya da asenkron olarak ders alabilmelerini, istedikleri zaman istedikleri mekânda eğitim teknolojilerini kullanarak ders içeriklerine ulaşabilmelerini, tam anlaşılmayan konuları tekrar etme olanaklarını sayabiliriz.

Ayrıca nitelikli bir eğitim-öğretime ulaşmada sıkıntı yaşayan bireyler için fırsat ve imkân sunarak eğitimde fırsat eşitliliği sağlamak, uzaktan eğitimin en büyük amaçlarından biridir.

Uzaktan Eğitimin Faydaları

Uzaktan eğitimin gittikçe önem kazanması aslında uzaktan eğitimin sunduğu faydalarla doğrudan ilişkilidir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak özellikle iletişim, bilişim ve eğitim teknolojilerinin gelişmesi ve buna bağlı olarak sunduğu imkânlar uzaktan eğitimin faydalarını artırmıştır.

Uzaktan eğitimin faydaları ile ilgili olarak farklı eğitim-öğretim seçenekleri sunarak daha geniş kitlelere ulaşılması ve kitle eğitimini kolaylaştırması ön plana çıkmaktadır. Ayrıca ilk kaynaktan bilgi sağlaması, bireylere öğrenme sorumluluğunu vermesi, bireysel ve bağımsız öğrenmeyi desteklemesi, öğrenciler için daha zengin öğrenme ortamları sağlaması, eğitim-öğretim maliyetlerini düşürmesi, eğitim programlarında bir standart sağlaması, fırsat eşitsizliğini en aza indirmesi önemlidir (Kaya, 2002).

Salgının yayılım hızını azaltmak için dünyada olduğu gibi ülkemizde de tüm eğitim kurumlarında yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Eğitim-öğretimin devamlılığını sağlamak ve oluşabilecek öğrenme kayıplarını en aza indirmek için resmî ve özel tüm eğitim kurumları acil uzaktan eğitime geçirilmiştir. Bundan dolayıdır ki uzaktan eğitimin en önemli faydalarından biri de yüz yüze eğitimin sürdürülemediği salgın hastalık, depresyon, doğal afet, savaş gibi durumlarda uzaktan eğitim uygulamalarıyla eğitim-öğretimin devam etmesi için çok büyük bir önem arz etmesidir.

Uzaktan eğitimin faydalarına yönelik alanyazında birçok araştırma bulunmaktadır. (Aytekin, 2004; Demir, 2014; Dinçer, 2006; Kaya, 2002; Mirkholikova, 2020; Moore & Kearsley, 2011; Mosina, 2020; Sinecen, 2019; Tatlı, 2021; Ülkü, 2018;).

Bu araştırmalar incelendiğinde uzaktan eğitimin faydaları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Eğitim-öğretimde devamlılığı sağlaması. Özellikle salgın hastalıklar, depremler, savaşlar, afetler, zorunlu göçler gibi mücbir sebeplerden dolayı yüz yüze eğitim-öğretim süreçlerinin sekteye uğradığı, yapılamadığı durumlarda öğrenme-öğretme faaliyetlerinin yürütülmesine olanak sağlaması
- Mekân sınırlılığını ortadan kaldırarak istenilen ya da teknik imkânların olduğu her yerde öğrenme-öğretme faaliyetlerinin yürütülmesine olanak tanınması
- Zaman sınırlılığını ortadan kaldırarak, istenilen zamanlarda, esnek zaman dilimlerinde öğrenme-öğretme imkânları sunması
- Eğitim-öğretimde fırsat eşitliği sağlaması
- Bireysel öğrenmeleri ön plana alarak her öğrencinin kendi hızında öğrenmesine imkân oluşturması ve etkileşim sağlaması

- Bireylerin teknik becerilerinin gelişmesine sebep olması
- Ekonomiklik; zaman, mekân vb. durumlardan tasarruf sağlaması
- Geliştirilmiş, zengin ve etkileşimli araçlarla ders işleme imkânı sunması
- Bilgiye daha hızlı ve kolay bir şekilde erişme ve güncelleme imkânı sağlaması
- Yaşam boyu öğrenme süreçlerine imkânlar sunması
- Daha geniş kitlelere ulaşarak eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütülebilmesine imkân vermesi
- Bireysel farklılıkları olan öğrencilere farklı uygulamalar yoluyla zengin içerikler sunabilmesi
- Bazı öğrencilere özgüven kazandırması, özellikle yüz yüze eğitim ortamlarında soru sormada çekingenlik gösteren, derse katılamayan öğrencilerin uzaktan eğitim ortamlarında özgüvenlerinin gelişmesine yardımcı olması

Genel olarak alanyazında uzaktan eğitimin faydalarına yönelik araştırmalar incelendiğinde eğitim-öğretime devamı sağlama, zaman ve mekân konusunda esneklik oluşturma, bilgiye erişimi kolaylaştırma, ekonomik olması, öğrenimi bireyselleştirmesi, eğitim teknolojilerinde yararlanmak gibi faydalarının ön plana çıktığını, öğrenme-öğretme süreçlerine destek olduğunu söylemek mümkündür.

Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları

Uzaktan eğitim; her ne kadar zaman ve mekân sınırlılığını ortadan kaldırıp bağımsız ve esnek bir eğitim-öğretim ortamı sunsa da yüz yüze eğitimdeki öğrenci-öğretmen etkileşimini sınırlaması, bireylerin sosyalleşmesini kısıtlaması, öğrencilerin teknolojiye bağımlı hâle gelme tehlikesi gibi birtakım sınırlılıklardan bahsetmek mümkündür.

Uşun (2006), yaptığı çalışmada uzaktan eğitimin bilişsel alandaki davranışların kazandırılmasında etkili olduğunu, bununla birlikte özellikle duyuşsal ve psikomotor davranışların kazandırılmasında etkisinin olmadığını, bireysel ve bağımsız çalışma noktasında öz yönetim becerileri sergileyemeyen öğrenciler açısından yeterince verimli olmadığını belirtmiştir. Ayrıca kamu kurumlarında veya özel kurumlarda çalışan bireylerin dinlenme zamanlarının önemli bir kısmını uzaktan eğitim faaliyetleri için ayırmak zorunda kaldıklarını, eğitmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arasındaki etkileşimin kısıtlı olmasının bireylerin sosyalleşmesini olumsuz etkilediği gibi bazı sınırlılıkları olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte uzaktan eğitim uygulamalarında iletişim teknolojilerinin dağıtım ve erişiminden kaynaklı teknik sorunlar ile öğrenme güçlükleri veya öğrenme yetersizlikleri için gerekli dönüt, teknolojik yardım, rehberlik ve düzeltme işlemleri sırasında yaşanan sorunlar aynı anda

giderilemediğini ortaya koymuştur. Bundan dolayı iletişim ve etkileşim açısından bu sınırlılıkların öğrenme-öğretme süreçlerinde verimin düşük olmasına neden olduğunu belirtmiştir.

Uzaktan eğitimin sınırlılıklarına ilişkin alanyazında birçok araştırma bulunmaktadır. (Ağır, 2007; Akyürek, 2020; Altıok, 2016; Dinçer, 2006; Horzum, 2003; İşman, 2008; Kantos, 2020; Kaya 2002; Mirkholikova, 2020; Sinecen, 2019; Uşun, 2006; Ülkü, 2018).

Bu çalışmalar incelendiğinde uzaktan eğitimin sınırlılıklarını aşağıdaki başlıklar altında sıralamak mümkündür:

- Teknolojik altyapı yetersizliğinin eğitim-öğretim sürecinin yürütülmesinde engel teşkil etmesi ve teknolojik alt yapı oluşturma'nın ciddi bir maliyet gerektirmesi
- İnternet imkânının olmaması veya internet kaynaklı kesintiler
- Teknolojinin hızlı gelişiminden dolayı sistemin ve eğitim materyallerin sürekli güncellenme gerektirmesi
- Öğretmen ve öğrencilerin eğitim teknolojilerini kullanma becerilerinin yeterli düzeyde olmaması
- Tasarım ve dijital içerikler oluşturma'nın öğretmen ve diğer görevliler için daha fazla zaman ve emek gerektirmesi
- Aşırı teknoloji kullanımının teknolojik bağımlılığa neden olması
- İletişim ve etkileşim konusunda ciddi sınırlılıklar oluşturduğundan dolayı bu durumun öğrenciler için asosyal ortamların oluşmasına neden olması
- Yüz yüze eğitime göre etkisiz ve verimsiz olmasından dolayı yüz yüze eğitimin bazı olumlu yönlerini uzaktan eğitimin sağlayamaması
- Psikomotor davranış gerektiren uygulamalı eğitimlerde güçlükler oluşturma'sı
- Bağımsız çalışma alışkanlığı geliştiremeyen öğrenciler için zorluklar oluşturma'sı
- Öğretmenlerin uzaktan eğitim konusundaki deneyim eksiklikleri
- Öğrencilerin öğretmenler tarafından sürekli kontrolünün zor olması

Tatlı (2021) yaptığı araştırmasında uzaktan eğitimin söz konusu sınırlılıklarının yanında uzaktan eğitim uygulamalarının gelişimini henüz tamamlayamadığından ve uygulama sürecinde yaşanan bazı sorunlardan bahsederek bu sorunları şu şekilde sıralamıştır:

- Grup çalışmaları için daha uygulanabilir bir öğretim tasarımı'na ihtiyaç duyulması
- Öğretmen ve öğrencilerin yeni teknolojiyi kullanma becerilerinin düşük olması
- Uzaktan eğitim uygulamalarının henüz gelişimini tamamlayamaması
- Teknik arızaların anında giderilememesinden kaynaklı sorunlar

- Uzaktan eğitim sağlayan cihazların sıklıkla kullanılması sonucu oluşan sağlık sorunları

Genel olarak alanyazında uzaktan eğitimin sınırlılıklarına yönelik araştırmalar incelendiğinde teknolojik imkânsızlıklar, teknolojik alt yapı eksiklikleri, etkisiz ve verimsiz olması, iletişim ve etkileşimde yaşanan sıkıntılar, sosyal ve duygusal gelişimde yetersiz olması ve ölçme değerlendirme yaşanan yetersizlikler gibi etkenlerin daha fazla ön plana çıktığını, görmekteyiz. Öğrenme-öğretme süreçlerinde bu etkenlerin çok ciddi dezavantajlar oluşturduğu söylenebilir.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Ebeveyn Roller

Eğitim öğretim süreçlerinde öğrencilerin gelişimi için ebeveyn desteği oldukça önemlidir. Uzaktan eğitimde öğrenme-öğretme süreçlerinde ebeveynlerden öğretici olması, destekleyici olması, motive edici olması, çalışma ortamlarını organize etmesi ve sanal ortamlarda güvenlik sağlayıcı olması beklenir (Korkmaz, 2022). Öğrenciler için ebeveynleri, öğretmenleri ve akran grupları en önemli sosyal destek kaynaklarıdır (Yıldırım, 2006). Başka bir ifadeyle öğrencilerin başarılı olması, gelişim ödevlerini yerine getirmesi, her yönden sağlıklı bireyler olarak gelişmesi özellikle anne-babası ve öğretmenleri tarafından desteklenmesine, arkadaşlarıyla yapıcı ilişkiler geliştirmesine bağlıdır (Albez & Akan, 2022). Bu nedenle eğitim öğretimde sürekliliği sağlamada, çocukların çok yönlü gelişimlerini desteklemede, okul programlarının daha kolay ve etkin bir şekilde uygulanmasında öğretmenler ile ebeveynler arasında ortak bir anlayış ve etkili iletişim çerçevesinde iş birliği sağlanmaktadır (Üstün, 2010). Uzaktan eğitim süreçlerinde ebeveynlerin, öğrencilerinin öğretmenleriyle birlikte sık sık iletişim hâlinde olması, öğretmenin rehberliğinden faydalanarak öğrencinin karşılaştığı teknik sorunlara çözüm üretmesi ve gerektiğinde ev ortamında öğrencisine psikolojik destek vermesi gibi roller üstlenmesi beklenir (Otçeken, 2022).

Cömert ve Güleç (2004) yaptıkları çalışmalarında ebeveyn katılımını ebeveyn rollerini dikkate alarak sınıflandırma yapmıştır. Yapılan sınıflandırmaya göre ebeveynler, öğrenen, öğreten, bilgi kaynağı, destekleyici, danışman ve karar verici ebeveyn olarak sıralanmıştır. Öğrenen olarak ebeveynler, okulda sürdürülen eğitim-öğretim faaliyetleri konusunda farkındalıklarının desteklenmesi sürecinde rol almaktadır. Aile eğitim çalışmalarında bu rollerin desteklenmesi beklenmektedir. Öğreten olarak ebeveynler, evde çocuğun gelişimini desteklemede öğretici ebeveyn olarak sorumluluk alması okuldaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin bütünlüğü açısından önemli görülmektedir. Bilgi kaynağı olarak ebeveynler, çocuğun sağlıklı eğitim alabilmesi için okul ile aile arasında çocuğun gelişimini destekleyecek şekilde sağlık enformasyon sürecinde rol alması beklenir. Destekleyici olarak ebeveynler, okulun birtakım ihtiyaçlarının karşılanması konusunda ailelerin okul-aile birliği, veli temsilcisi,

sınıf annesi, sosyal faaliyetlerde, okul ve sınıflarda yürütülen etkinliklerde görev alarak katılım sağlarlar. Danışman ve karar verici olarak ebeveynlerin çocuğun gelişim süreciyle ilgili temel konularda öğretmen ve okul yönetimi ile işbirliği sürecinde görüş alışverişinde bulunarak çeşitli öneriler sunmaları ve karar verme süreçlerine etkin bir şekilde katılmaları desteklenir.

İnformel eğitim süreçlerinde olduğu gibi formal eğitim süreçleri kapsamında gerçekleştirilen yüz yüze ve uzaktan eğitim süreçlerinde ailelerin öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemede büyük bir rol oynadığını söylemek mümkündür. Nitekim 2019 tarihinde ortaya çıkan COVID-19 salgınının bütün dünyada toplumsal yaşamı ve sosyal örgütlerin çalışma sürecini doğrudan etkilediği bir dönemde, eğitim öğretim faaliyetlerinin aksatılmadan sürdürülmesinde ailelerin üstlendiği rol ve sorumluluklarının daha fazla ön plana çıktığı görülmüştür (Albez & Akan, 2022).

Uzaktan Eğitimde Etkileşim ve Ortamlar

Eğitim öğretim süreçlerinde kalıcı öğrenmeler için etkileşim çok önemli bir faktördür. Etkileşim kavramı Türkçe sözlükte “birbirini karşılıklı olarak etkileme işi” olarak anlamlandırılmıştır (Türk Dil Kurumu, 2021). Merrill, Li ve Jones (1990) yaptıkları çalışmada etkileşimi, öğrenme-öğretme sürecinde öğrenenin aktif olduğu ve öğretene karşılıklı olarak gerçekleştirdikleri iletişim olarak tanımlamıştır.

Uzaktan eğitim süreçlerinde etkileşimi, senkron veya asenkron ortamlarda etkili öğrenmeyi sağlamak adına öğretmen, öğrenci, içerik, öğretimsel ara yüz ve diğer öğrenenler arasındaki iletişim olarak tanımlanmıştır (Hasting, 2013). Brewer ve Klein (2006) ise çalışmasında etkileşimi, uzaktan eğitimde süreçlerinde özellikle kalıcı ve anlamlı öğrenme deneyimlerinin gerçekleşmesi için önemli bir unsur olarak görmüş ve eğitim öğretim sürecinde çeşitli işlevlere hizmet ettiğini bildirmiştir.

Etkileşimi uzaktan eğitim süreçlerinde yaşanan öğrenme deneyimlerinin başarılı olmasında önemli bir etken olarak gören Moore (1989); öğretmenler, öğrenciler ve içerik arasındaki etkileşimin hem kampüs temelli hem de uzaktan eğitimin kritik bir bileşeni olarak kabul gördüğünü belirtmiştir.

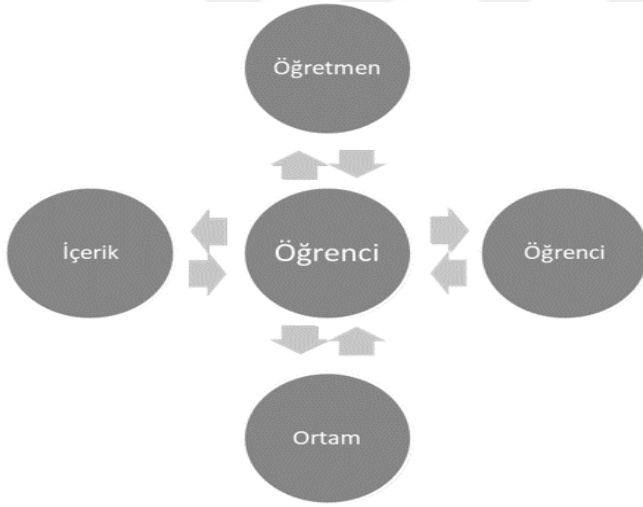
Tatlı’ya (2021) göre uzaktan eğitimde en yaygın olarak kullanılan üç etkileşim türünü sistematik olarak tanımlayan ilk araştırmacılardan biri Michael Grahame Moore’dur. Moore (1989), uzaktan eğitimdeki etkileşim biçimlerini sistematik olarak şu şekilde tanımlamıştır:

- Öğrenci-öğrenci etkileşimi
- Öğrenci-öğretmen etkileşimi
- Öğrenci-içerik etkileşimi

Öğrenme ortamları, öğrenen bireylerin öğrenme ortamlarına katıldıkları fiziki konumlarını ve bağlamlarını ifade etmektedir (Arı, 2019). Öğrenme ortamları aynı zamanda öğretmenlerin öğrenenlerle etkileşime geçtiği, öğrenme-öğretme süreçlerini düzenlediği ve öğretim faaliyetlerini sürdürdüğü her türlü mekânı da beyan etmektedir. Öğrenme ortamları uzaktan eğitim süreçlerinin bir parçası olmakla beraber öğrenmenin etkili ve verimli olması konusunda önemli etkileri bulunmaktadır (Korkmaz, 2022).

Günümüzde özellikle eş zamanlı (senkron) olarak yürütülen uzaktan eğitim sürecinde dijital platformların diğer bir deyişle öğrenme-öğretme süreçlerinin gerçekleştirildiği dijital ortamların ön plana çıktığı, öneminin arttığı söylenebilir. Çünkü kaliteli, içerisinde zenginleştirilmiş içerikler olan, birçok eğitim materyali barındıran, görsel ve işitsel öğrenme imkânları sunan, eğlenceli eğitsel oyunlar oynanabilen, etkili iletişim ve etkileşim olanaklarının olduğu bir dijital platform, uzaktan eğitim sürecinde öğrenme-öğretme süreçlerinin niteliğine katkılar sağlayıp öğrenenlerin ilgi, dikkat ve motivasyonlarını da artıracaktır.

Şekil 9. Uzaktan Eğitimde Etkileşim Biçimleri

Etkileşimin uzaktan eğitim süreçleri için hayati önem taşıdığını ifade eden Tatlı (2021), etkileşimin, etkin öğrenme deneyimleri oluşturmada oldukça kritik bir bileşen olduğunu belirtmiştir.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Geri Bildirim ve Web 2.0 Araçları

Tüm dünyada etkisini gösteren COVID-19 salgını ile birlikte uzaktan eğitim uygulamaları ve Web 2.0 araçlarının eğitim öğretim süreçlerinde kullanımı daha da artmıştır. Hem ücretli hem de ücretsiz uygulamalara sahip bu araçların, okul dışı eğitim ortamlarındaki öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanımı artmıştır. Bu uygulamalar arasında Actively, Edmodo,

Edpuzzle, Formative, Google drive, Kahoot, Socrative, Playposite, Plicker gibi uygulamaların süreçte daha çok kullanıldığı söylenebilir. Bu uygulamalar birbirinden farklı biçimlerde geri bildirim imkânları sağlamaktadır. Uygulamalardaki geri bildirimler anlık olarak verilebildiği gibi daha sonra da verilebilir. Kullanılan bu uygulamaların genel olarak anlık geri bildirimde uygun olmaları ve bununla birlikte öğretmen ve öğrenciler arasında etkileşime izin veren bazı modüllerinin de bulunması diğer önemli bir özelliğidir (Adıgüzel, 2022).

Teknolojinin gelişimi ve eğitimde sık kullanımı ile beraber Web 2.0 araçları son dönemlerde oldukça gelişmiş, öğrenme-öğretme süreçlerinde yaygın olarak kullanılan bir teknoloji hâline gelmiştir. Web 2.0 teknolojisi kullanıcıların Web 1.0 teknolojisinden farklı olarak sadece oluşturulan hazır içerikleri okuyan değil, aynı zamanda etkileşimli dijital içerikler oluşturmaya da imkân veren uygulamalardır. Son yıllarda Web 2.0 araçlarından sanal sınıf uygulamaları, animasyonlar, dijital panolar, e-kitaplar, dijital hikâyeler, zihin ve kavram haritaları gibi birçok alanda dijital içerikler üretilmekte ve öğrenme-öğretme süreçlerinde aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Gerek salgın dönemindeki uzaktan eğitim sürecinde gerekse sınıf ortamında 21. yüzyıl öğretmenlerinin sıklıkla kullandıkları bazı Web 2.0 araçları aşağıda kısaca açıklanmıştır:

Animoto: Ders içi veya sosyal etkinlikler için etkileyici sunum ve videolar oluşturulabilecek, kullanımı kolay çevrimiçi olarak çalışan bulut tabanlı bir Web 2.0 aracıdır.

Kahoot: Eğitim kurumlarında özellikle sınıfta ders sonunda tekli ya da gruplar hâlinde birtakım eğitim teknolojileri aracılığıyla kullanılan öğrenme tabanlı bir oyundur. Oyunlaştırma temeline dayanan Kahoot uygulaması, işlenen konuların kalıcılığının artırılmasına ve değerlendirme yapılmasına imkân verir. Kullanıcılar tarafından çoktan seçmeli sınavlar hazırlanıp uygulanabilir. Sınırlı bildirimlere daha uygun olan bu uygulamadan daha çok anlama ve hatırlama düzeyindeki sorulara anlık geri bildirimler verilebilir.

Formative: Online test oluşturma uygulamasıdır. Online bir test oluştururken daha önceden hazırlanan bir testle birlikte, uygulama sayesinde farklı testlerde hazırlanabilir. Var olan bir doküman (paint, ses kaydı, word veya pdf belgesi) siteye yüklenebilir. Ayrıca çeşitli içerikler de eklenebilir. Öğrencilerin çalışmalarının görüldüğü ve gerçek zamanlı olarak etkileşim kurulduğu uygulamada öğrencilere anlık geri bildirimler verilebilir. Öğrenciler ile etkileşime geçilerek verdikleri cevaplar görülebilir ve ayrıntılı bir şekilde dönütler verilebilir.

Socrative: Bu uygulamada öğrencilere internet üzerinden çoktan seçmeli, boşluk doldurma ya da kısa cevaplı sorular hazırlanarak anında onaylayıcı veya daha detaylı etkili dönütler verilebilir. Sanal ortamda ölçme ve değerlendirme faaliyetleri oldukça zor bir işlemdir.

Socrative uygulaması ile pratik, etkili ve çalışma sonunda detaylı raporlar alınarak bir ölçme değerlendirme süreci yürütülebilir.

Google Drive: Doküman oluşturma ve yükleme aracıdır. Öğrenciler dokümanlar üzerinde değişiklik yapmakla beraber kendi fikirlerini de katarak düzenleme olanağı bulabilirler. Aynı şekilde öğretmenler de geri bildirimlerde bulunarak öğrencilere dönüt sağlama fırsatı bulabilirler. Bu uygulama yeni dokümanlar üretmenin yanında aynı doküman üzerinde öğrenci ve öğretmenin ortaklaşa bir çalışma yürütmesi içinde elverişlidir.

Google Formlar: İnternet ortamında daha çok anket hazırlamak için kullanılır. Anket hazırlarken kısa cevaplı, açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla anketin içeriği zenginleştirilebilir ve çalışmaların sonunda raporlama yapılarak anket sonuçları detaylı bir şekilde analiz edilebilir.

Powtoon: Bu uygulama kullanıcılarına sunmuş olduğu video hazırlama stüdyosu ile eğlenceli videolar, animasyonlar ve sunumlar hazırlamak için harika bir adres niteliğindedir. Tanıtım amaçlı kısa filmlerle beraber bilgilendirici video düzenlemeleri yapılabilir.

Canva: Eğitimcilerle sunduğu ücretsiz paket seçeneğiyle afiş, poster, logo, tablo, kolaj gibi bir çok tasarım yapılabilecek etkili, verimli ve kullanışlı bir uygulamadır. Canva ile ders içerikleri zenginleştirilebilir.

Class Dojo: Özellikle küçük yaş grupları için verimli kullanma imkânı sunan bu uygulamada veli öğretmen ve öğrenci buluşması sağlanarak çevrimiçi bir şekilde olumlu veya olumsuz geri dönüşler sunulabilir. Sanal sınıf ortamı sağlayan bu uygulamada oyunlaştırarak öğrencilerin ilgisi çekilebilir ve eğlenceli bir sınıf ortamı düzenlenebilir.

Coggle: Hızlı ve kolay yöntemler kullanılarak ücretsiz bir şekilde kavram haritaları ve zihin haritaları tasarlanabilen Coggle ile öğrenmenin kalıcılığı artırılabilir.

Bamboozle: Sınıfta takımlar kurarak bilgi yarışmaları gibi ders içi oyunlar oynatmaya elverişli bu uygulama ile dersler daha eğlenceli hâle getirilebilir.

Learningapps: Konunun öğrenciler tarafından anlaşılma düzeyini tespit etmek için oturum açma üye olma gibi zorunluluklardan bağımsız olan bu uygulama ile uygulamanın kullanıcılarına sunduğu etkinliklerden faydalanılabilir.

Wordwall: Öğretmenlerin kendi sınıf düzeylerine ve öğrencilerinin ilgisine uygun içerikler üretmelerine yarayan Wordwall ile kutu açma, çarkıfelek, balon patlatma gibi eğlenceli oyunlarla dersleri ve ders sonu değerlendirmeleri keyifli ve verimli hâle getirilebilir.

MentiMeter: Öğrencilerin derslere ve konulara dair fikirlerinin alabileceği bu uygulamada farklı soru tipleri kullanılabilir ve düzenlenecek anketlerle veri toplanabilir.

Jigsawplanet: Çeşitli konularda yapboz çalışmaları tasarlamamıza imkân tanıyan bu uygulama ile öğrencilerin görsel zekâsına hitap edebilir, konunun kalıcılığını artırabilir ve eğlenceli bir öğrenme ortamı oluşturulabilir.

İlgili Araştırmalar

Alanyazın incelendiğinde ilkokullarda uzaktan eğitim süreçleri ile ilgili birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Pandemi öncesi çalışmalar genellikle öğrenci ve öğretmenlerin algı ve tutumlarının incelenmesini kapsamaktadır. Özellikle COVID-19 pandemisi ile başlayan ve uygulamaya konan Acil Uzaktan Eğitim uygulamaları döneminden itibaren çalışmaların arttığı gözlemlenmiştir.

Uzaktan eğitimle ilgili COVID-19 salgını öncesindeki araştırmalarda araştırmacıların genellikle öğretmenlerin konuyla ilgili tutum ve değerlendirmelerinin incelendiği görülmektedir (Ağır, 2007; Bahar vd., 2009; Demir & Kale, 2020; Ülkü, 2018; Yenerer, 2021). Ağır (2007) tarafından yapılan araştırmada devlet okullarında ve özel okullarda çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğu tespit edilmeye çalışılmış, öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilgili tutumlarının orta düzeye yakın fakat olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada öğretmenlerin öğrenim durumlarının, cinsiyetlerinin, çalıştıkları kurumun ve branşlarının uzaktan eğitime etkileri bakımında anlamlı bir farklılık göstermediği ancak mesleki kıdem değişkeninin sürece anlamlı olarak etki ettiği görüşüne ulaşıldığı görülmüştür. Bu sonuçlara ek olarak daha önceden uzaktan eğitim uygulamaları konusunda bilgi sahibi olan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine yönelik olumlu tutum sergiledikleri belirtilmiştir. Bahar vd. (2009), bilgisayar kullanımı ve internet teknolojileri ile ilgili öğretmen görüşlerine yer verdiği çalışmalarında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Öğretmenlerin mezun oldukları okulların uzaktan eğitime yönelik tutumlarına fazla bir etkisinin olmadığını ancak bilişim teknolojileri ve bilgisayar kullanımı konusunda bilgi ve becerisi iyi düzeyde olan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının olumlu yönde farklılaştığı görüşüne yer vermişlerdir. Öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilgili tutumlarının olumlu yönde sonuçlandığını belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitimle ilgili öğretmen tutumlarını incelediği araştırmasında Ülkü (2018), çalışma grubunu ilkokullarda görev yapan öğretmenlerden oluşturarak bu konuyu yüksek lisans tezinde incelemiştir. Bu çalışmada ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilgili tutumlarının orta derecede olduğu belirtilmiştir. Horzum vd. (2012), tarafından sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitimde uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik tutum ve algılarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi için yapılan araştırmada öğretmenlerin mesleki kıdem,

cinsiyet ve uzaktan eğitim süreçleri hakkında bilgi düzeyleri değişkenlerine göre incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik algıları kıdem ve cinsiyete göre farklılık gösterdiği ancak daha önce sahip oldukları bilgi düzeyleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Kürtüncü ve Kurt (2020) ise salgın dönemindeki çalışmalarında uygulamalı ve teorik derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesi konusunda katılımcılarının olumsuz bir tutum sergilediklerini ortaya çıkarmıştır.

COVID-19 sürecinde gerek Türkiye gerekse diğer ülkelerin eğitim öğretim sürecinin aksamaması için uzaktan eğitim uygulamalarına ağırlık verdiği görülmüştür. Pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitimin süreç içinde hangi sorunlara sebebiyet verdiği merak konusu olmuş ve araştırmalarda yerini almıştır. Araştırmacıların teknolojik yetersizlikler, internet kaynaklı erişim sorunları ve alt yapı sorunlarından sıklıkla bahsettikleri görülmüştür. Saygı (2021), “COVID-19 Pandemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar” adlı çalışmada COVID-19 salgını döneminde sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim süresince karşılaştıkları sorunları ortaya çıkarmayı ve çözüm önerilerinde bulunmayı amaçlamıştır. Anket uygulaması aracılığı ile elde ettiği verilerden ortaya çıkan sonuçlar neticesinde süreçte teknolojik olarak bir takım eksiklikler yaşandığını, öğrencilerin derslere katılım düzeylerinin az olduğunu, meslektaşların birbirleriyle iletişiminin iyi olduğunu ayrıca öğretmenlerin özellikle ölçme ve değerlendirme uygulamalarında zorlandıklarını belirtmiştir. Avcı ve Akdeniz (2021)’ de “Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar Konusunda Öğretmenlerin Değerlendirmeleri” adlı çalışmada öğretmenlerin teknolojik altyapı konusunda yaşanan eksiklikleri önceleyerek internet kaynaklı bağlantı sorunları yaşandığını ortaya çıkarmışlardır. Aynı zamanda bu eksikliklerin eğitimde fırsat eşitsizliği oluşturduğunu vurgulamışlardır. Veliler ile öğretmenlerin pandemi sürecinin başlarında uyum problemleri yaşadıklarını belirterek bunun önemli bir sorun oluşturduğunu belirtmişlerdir.

Yapılan araştırmalarda Avcı ve Akdeniz (2021), uzaktan eğitimde erişim ve alt yapı sorunlarından bahsederken Saygı (2021), öğrencilerin sosyoekonomik durumlarına bağlı olarak teknolojik araç yetersizliklerine değinmiştir. Avcı ve Akdeniz’den (2021) farklı olarak Saygı’nın (2021) araştırmasındaki öğretmenlerin çoğu EBA platformunun yeterli olduğunu düşünmektedirler. Ergüç-Şahan ve Parlar’ın (2021) araştırmasında ise Avcı ve Akdeniz’in (2021) araştırmasına paralel olarak öğretmenler EBA platformunun içerik olarak geliştirilmesi gerektiği savunulmuştur. Ayrıca Ergüç-Şahan ve Parlar (2021) çalışmada pandemi döneminde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlarla ilgili olarak öğretmen ve öğrenciler için Hibrit Model Eğitimin yeterince verimli olmadığını belirtmiştir.

COVID-19 Küresel salgını döneminde uzaktan eğitim sürecini öğretmen görüşlerine göre değerlendiren Demir ve Kale (2020) çalışmalarında öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecindeki görüşlerini belirlemeyi ve uzaktan eğitim süreçlerinin olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Çalışma sonucuna göre öğretmenlerin birçoğu kendilerini uzaktan eğitim konusunda yeterli görürken, bir kısmı da orta düzeyde yeterli görmüştür. Deneyim konusunda kendilerini yetersiz gören öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde kendilerini geliştirdiklerini ve yeterliklerinde artış olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaların birçoğunda ortaya çıkan altyapı eksikliklerinin aksine bu çalışmada katılımcı öğretmenlerin yarısı altyapının yeterli olduğu konusunda fikir beyan etmişlerdir. Ayrıca katılımcılar uzaktan eğitimde imkânsızlıklardan dolayı erişim konusunda da sıkıntılar yaşandığını belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili Yenerer (2021) tarafından yürütülen başka bir çalışmada öğretmenlerin kendilerini çoğunlukla yetkin gördükleri sonucuna ulaşarak, Demir ve Kale (2020)'in araştırma sonuçlarına benzer şekilde bir sonuca varılmıştır. Bazı öğretmenler uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili deneyimlerinin az olmasına rağmen süreç içerisinde kendilerini geliştirerek materyal ve içerik ürettiklerini belirtmişlerdir. Bu olumlu tutumların yanında uzaktan eğitim uygulamalarında kendilerini yetersiz gören, sınıf yönetiminde ve öğrencilerle iletişimde sorunlar olduğunu belirten öğretmenler her iki çalışmada da bulunmaktadır. Trust ve Whalen (2020) ile Durak vd.nin (2020) çalışmalarında değindikleri, ön plana çıkardıkları konulardan biri de öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarıyla ilgili mutlaka eğitim almaları gerektiğidir. Bu çalışmalarda öğretmenlerin birçoğunun uzaktan eğitim uygulamalarıyla ilgili yeterince bilgi sahibi olmadıklarına değinilirken yüz yüze yapılan derslerde eğitim teknolojilerini sıklıkla kullanan ve teknolojiden faydalanarak ders içerikleri hazırlayıp sunan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde fazla zorlanmadıkları ve bu süreçte fazla stres yaşamadıkları görülmüştür.

COVID-19 pandemi sürecinin eğitim öğretim faaliyetleri için birçok sorun getirmekle beraber sürecin yeni fırsatları da beraberinde getirdiği konu ile ilgili bazı çalışmalarda görülmüştür. Sarı ve Nayır'ın, (2020) "Pandemi Dönemi Eğitim: Sorunlar ve Fırsatlar" isimli çalışmasında OECD raporları, UNESCO ve Dünya Bankası tarafından yayınlanan raporlar detaylı olarak incelenerek süreçte yaşanan problemler ve sürecin getirdiği birtakım fırsatlar belirlenmeye çalışılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunların genel olarak öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili sorunlar, teknoloji kaynaklı sorunlar, paydaşlardan oluşan sorunlar ve çeşitli sağlık sorunları olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sorunların aynı zamanda 21. yy. öğrenme-öğretme becerileri, ebeveyn katılımı ve okul yönetim becerilerini geliştirme açısından yeni fırsatlar doğurduğundan bahsedilerek okulların işlevinin yeniden yapılandırılması, yeni eğitim

algısı ile alternatif eğitim uygulamaları için fırsatlar oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma sonucuna göre COVID-19 pandemi süreci eğitim açısından birtakım sorunlar getirmekle birlikte bu sorunlar yeni fırsatları da beraberinde getirmiştir.

Uzaktan eğitim süreçleri öğrenme-öğretme süreçlerinin niteliğini de etkilemiş birçok araştırmacı çalışmalarında bu konulara da değinmişlerdir. Duman (2020), yapmış olduğu çalışmada, uzaktan eğitim sürecini farklı programlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının görüşlerini inceleyerek değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında katılımcıların uzakta eğitim sürecinde öğrenme-öğretme süreçlerinde yöntem olarak genellikle anlatım ve soru cevap tekniklerini kullandıklarını bu durumun öğrenci ve öğretmen etkileşimini oldukça sınırladığını belirtmiştir. Bununla ilişkili olarak öğrenenlerin dikkatlerinde azalma ve motivasyonlarında düşüş olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca öğretmen adayları derslerde aynı tekniklerin kullanılmasını yüz yüze eğitime göre uzaktan eğitimi daha verimsiz ve sıkıcı hâle getirdiğini belirtmişlerdir. Araştırma bulgularında öğrenme-öğretme sürecinin niteliğiyle ilgili olarak, derslerin değerlendirme çalışmalarının genellikle ödevler aracılığıyla yapıldığı, süreçteki dönütlerin yetersiz olduğu, uygulama çalışmalarının yapılamadığı ve derslerin teorik olarak sürdürüldüğü belirtilmiştir. Uzaktan eğitimde uygulamalı derslerin zorluklarını dile getiren Bakioğlu ve Çevik de (2020) araştırmasında benzer sonuçlara ulaşmış, yüz yüze yapılan bazı ders etkinlikleri ve deneylerinin çevrim içi ortamlarda yapılamaması konusunda sıkıntılar yaşandığını ortaya koymuş, ayrıca internet ve bağlantı problemlerinin iletişim sorunlarına yol açtığını vurgulamıştır. Yine uzaktan eğitim sürecinde eğitim teknolojilerinin sık kullanımının öğretmenlerin mesleki gelişimlerine olumlu katkılar sağladığı da belirtilmiştir. Demir ve Kale, (2020) uzaktan eğitimde çevrimiçi olarak yürütülen eğitimlerde göz teması kurulamadığını çalışmasında ortaya çıkarmıştır.

COVID-19 salgını sürecinde sınıf öğretmenlerinin yaşadığı sorunlarla ilgili Dinler (2022) tarafından yapılan çalışmada katılımcı sınıf öğretmenlerinin çoğu öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde olumsuz yönde etkilendiklerini, akademik anlamda gerilediklerini, öğrenme problemi yaşadıklarını, asosyallik, disiplinsizlik gibi davranış sorunları ile karşılaştıklarını dile getirmişlerdir. Bununla birlikte katılımcıların öğrenci takibinde zorlandıklarını, imkân yetersizlikleri, internet ve teknoloji eksiklikleri ile derslere katılım sağlamama gibi sorunların üzerinde daha çok durdukları sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında bulunan birçok çalışmadan farklı olarak uzaktan eğitim sürecinin tamamen olumlu yönlerini ortaya koyan Firman (2020) çalışmasında, öğrencilerin çevrim içi öğrenmeler için gerekli olan temel becerilere ve imkânlara sahip olduklarını, bağımsız öğrenmeler gerçekleştirdikleri için öğrenme süreçlerine aktif bir şekilde katıldıklarını ve durumun öğrencilerin motivasyonunu artırdığını ortaya koymuştur.

Ayrıca araştırma sonuçlarına göre uzaktan eğitim uygulamalarının okullardaki kalabalık ortamları sona erdirdiğini ve sağlık açısından COVID-19 salgınının yayılım hızını düşürdüğünü belirtmiştir. Duman (2020) da yaptığı çalışmada uzaktan eğitimin olumlu yönleri ile ilgili olarak öğretmen adaylarının mekândan bağımsız olması, ders içeriklerinin tekrar tekrar izlenebilmesi, devamsızlık sorununu ortadan kaldırması ve derslere telefon vb. cihazlarla erişim sağlaması gibi fırsatlar sağladığını ve bu durumu olumlu karşıladıklarını belirtmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde ebeveynlerin çocuklarının öğrenme-öğretme sürecine katılımlarını içeren birçok araştırma da yürütülmüştür. Albez ve Akan (2022) tarafından “Uzaktan Eğitim Sürecinde Ailelerin Öğretici Ebeveynlik Becerilerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmada evde öğrenmeyi destekleme konusunda kadın ebeveynlerin, daha genç ebeveynlerin, çalışan ebeveynlerin ve öğrencisi ilköğretimde öğrenim gören ebeveynlerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin evlerinde uzaktan eğitimde öğrenme süreçlerine mümkün olduğunca katılım gösterdiklerini, öğretici ebeveynlik becerilerini yeterli düzeyde gördüklerini ifade ederken öğretmenlerin ise ebeveynlerle ilgili olarak bu katılım düzeyini ve niteliğini yeterli bulmadıklarını ve ebeveynlerin evde öğrenme sürecine katılımlarından memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Başka bir araştırmanın sonuçlarına göre ise düşük gelirli ebeveynlerin, orta ve yüksek gelirli ebeveynlere göre çocuklarının öğrenme faaliyetlerine daha az katılım gösterme eğiliminde oldukları ortaya konmuştur. Bu farkın ise büyük ölçüde düşük gelirli ebeveynlerin daha yüksek gelirli ebeveynlere göre uzun çalışma süreleri, birden fazla işte çalışma zorunda kalmaları veya daha az esnek çalışma imkânlarına sahip olmaları gibi gerekçelerden kaynaklandığı vurgulanmıştır (Heymann & Earle, 2000). Benzer bir çalışmada Frenette, (2019) gelir düzeyi yüksek ebeveynlerin gelir düzeyi düşük ebeveynlere göre daha yüksek bir eğitim seviyesine sahip olma eğilimlerinin olduğunu belirtmiştir. Eğitim seviyesi yüksek olan ebeveynlerin evde çalışma imkânlarından dolayı e-öğrenme alan çocuklarına gelişmiş materyalleri anlamalarına ve kullanmalarına yardımcı olduklarını ve çocuklarından daha iyi bir akademik performans bekledikleri sonucuna ulaşmıştır. Çalık (2007) tarafından yapılan bir çalışmada veli öğretmen ilişkisinin öğrencilerin öğrenme süreçlerinde etkili olduğu vurgulanmıştır. Dinler (2022) de araştırmasında benzer sonuçlara ulaşarak ebeveynler tarafından takip edilen ve süreçte desteklenen öğrencilerin öğrenme sürecinde yaşanan açıkları daha kısa sürede kapattığını ve süreci daha kontrollü bir şekilde öğretmenlerin planına uygun olarak yürüttüklerini belirtmiştir. Fakat bu süreçte bazı ebeveynlerin aynı başarıyı yakalayamadığını ve bundan dolayı öğrenciler arasında öğrenme kayıpları konusunda ciddi uçurumlar oluştuğunu ifade etmiştir.

Alanyazın incelendiğinde birçok araştırmada, yaşanabilecek kriz durumlarında uygulamaya konabilecek acil uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili mutlaka hazırlıklı olunması gerektiği ifade edilmiştir. Bayburtlu (2020) çalışmasında öğretmenlere uzaktan eğitim süreçlerinde kullanılacak dijital içerikler oluşturabilmeleri için gerekli eğitimler verilmesi gerektiğini, yaşanabilecek acil durumlar için hemen uygulamaya konacak bir sistemin oluşturulmasının önem arz ettiğini, ders kitap ve materyallerinin de oluşturulacak dijital platformlara uygun bir şekilde hazırlanması gerektiğini belirtmiştir. Benzer şekilde Bozkurt (2020) araştırmasında öğrenci ve öğretmenlerin dijital beceri ve yetkinliklerinin geliştirilmesine yönelik bazı eğitim çalışmalarının yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Trust ve Whalen (2020) ise çalışmalarında salgın döneminde uygulamaya konan acil uzaktan eğitim sürecine geçişi ifade ederken çevrimiçi ders işleme becerilerine ve derslerde teknolojiyi etkin kullanma becerilerine sahip olan öğretmenlerin birçoğunun süreci daha kolay geçirdiğini ifade etmiştir. Bahsedilen becerilere sahip olmayan bazı öğretmenlerin ise bir uçakta uçarken o uçağı yeniden inşa etmeye çalışmak gibi uzaktan eğitimde eğitim-öğretime devam ederken uzaktan eğitim sürecini öğrenmeye ve gerekli becerileri süreç içerisinde kazanmaya çalıştıklarını belirtmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin özellikle salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitim süreci ile ilgili görüş ve deneyimleri nitel araştırma yöntemi çerçevesinde incelenmiştir. Nitel araştırmalarda çalışılacak olan konunun belirlenmesi, araştırma sorularının oluşturulması, verilerin toplanması, toplanan verilerin analizi ve yapılan analizlerin yorumlanması gibi aşamalar takip edilir. Nitel araştırmalarda, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama teknikleri kullanılarak, algıların ve olayların kendi doğal çevresi içerisinde gerçekçi ve bütüncül bir anlayışla ortaya konulması amaçlanmaktadır (Creswell, 2014; Yıldırım & Şimşek, 2018).

Araştırmanın deseninde ise “olgubilim” deseni kullanılmıştır. Olgubilim (Fenomenoloji), bir vaka veya olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ve deneyimlerinin derinlemesine incelendiği bir araştırma desendir (Creswell, 2014; Yıldırım & Şimşek, 2018).

Bu desenle, ilkokullarda yürütülen uzaktan eğitim uygulamaları kapsamındaki öğrenme-öğretme süreçleri derinlemesine incelenmiştir. Uzaktan eğitimle ilgili sınıf öğretmenlerinin görüş ve deneyimleri, uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajları, uzaktan eğitimde yaşanan sorunlar tespit edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Erzurum ili Palandöken ve Yakutiye ilçelerinde bulunan dört farklı ilkokulda görev yapan 20 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma araştırmanın amacına uygun olarak özellikle pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarına aktif olarak katılmış, dijital platformlar kullanarak uzaktan eğitim yapmış sınıf öğretmenlerinden oluşmasına dikkat edilmiştir. Katılımcıların okulları seçilirken farklı ilçelerden olması, farklı mahallelerden olması, öğrenci velilerinin ortalama sosyoekonomik durumları gibi faktörler gözlemlenmiştir. Katılımcıların yarısı uzaktan eğitim konusunda eğitim aldıklarını, uzaktan eğitim faaliyetlerini genellikle EBA, ZOOM platformu üzerinden gerçekleştirdiklerini beyan etmişlerdir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin demografik bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

Değişken	Kategoriler	n
Cinsiyet	Kadın	15
	Erkek	5
Eğitim durumu	Lisans	18
	Yüksek Lisans	1
Görevi	Doktora	1
	Sınıf öğretmeni	20
Mesleki Kıdem	0-5 yıl arası	0
	6-10 yıl arası	4
	11-15 yıl arası	2
	16-20 yıl arası	4
Uzaktan Eğitim Konusunda Eğitim Alma Durumu	20 yıl ve üzeri	10
	Aldım	9
COVID-19 Salgını Döneminde Kullanılan Dijital Platformlar	Almadım	10
	EBA	19
Dijital Platformların Kullanımı	ZOOM	20
	Diğer	4
Konusunda Eğitim Alma Durumu	Aldım	8
	Almadım	1

Veri Toplama Araçları

Nitel araştırmalarda elde edilen verilerin yorumlanması, analiz edilmesi ve genellemesinde veri kaynakları büyük önem taşımaktadır (Ocaklı & Samancı, 2017). Yapılan çalışmada veri toplama kaynağı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerine yöneltilmek üzere hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmadan önce araştırma konusuna ilişkin alan yazın taraması yapılmıştır. Konuyla ilgili nitel araştırma desenlerinin kullanıldığı çalışmalardan yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun içeriği hazırlanırken konu ile ilgili uzmanlardan görüş alınmıştır.

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanarak Eğitim Bilimleri alan uzmanı tarafından yapı, kapsam ve dil geçerliği açısından incelenmiştir. Alan uzmanı tarafından yapılan değişiklikler sonrasında, alanında yetkin olduğu, daha önce lisansüstü ve doktora çalışmaları olan, soruları analiz edip ayrıntılı cevaplar verebileceği düşünülen, ilkokullarda görev yapan üç sınıf öğretmeni ile pilot görüşmeler yapılmıştır. Pilot uygulamada verilen yanıtlar araştırmacı ve danışman tarafından incelenmiş, soruların açık ve anlaşılır olduğu doğrulandıktan sonra asıl uygulamaya geçilmiştir. Veri toplama aracında yer alan sorular şunlardır (EK 1):

1. Uzaktan eğitim uygulamalarındaki öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili düşünceleriniz nelerdir?
2. Size göre uzaktan eğitim süreçlerinin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
3. Uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili ne tür sorunlar yaşadınız?
4. Uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili edindiğiniz deneyimler nelerdir?

Veri Toplama Süreci

Yapılan araştırmada ilk olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Pilot uygulama yapıp uygulama ve görüşme formuyla ilgili uzman görüşleri alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun öğretmenlere uygulanabilmesi için Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne başvurularak Etik Kurul onayı (Bkz. Ek 3) ve Erzurum İl Millî Eğitim Müdürlüğüne başvurularak gerekli izinler alınmıştır (Bkz. Ek 4). Uygulama öncesinde belirlenen ölçütleri karşılayan 25 kişilik bir görüşmeci listesi oluşturulmuş ve bu listeye göre görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşme öncesinde araştırmacı, ilkokulları ziyaret ederek önce okul yönetimlerini bilgilendirmiş, okul yönetimlerinin bilgisi dâhilinde araştırmaya gönüllü olarak katılan sınıf öğretmenlerine çalışma hakkında sözlü olarak bilgi verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının nasıl doldurulması gerektiği hakkında açıklama yapılmıştır. Açıklamada özellikle katılımcıların samimiyetle cevap vermelerinin araştırma sonuçlarının geçerliği için önemli olduğu belirtilmiştir. Herhangi bir kimlik bilgisi istenilmeyeceği belirtilmiş olup, öğretmenlerin gönüllük esasına dayalı katılımları dikkate alınmıştır.

Araştırma kapsamında Erzurum il merkezinde bulunan dört ilkokulda görev yapan 20 sınıf öğretmeni ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleriyle iletişim kurulup araştırma hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden sınıf öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular yöneltilerek yazılı olarak cevaplandırmaları istenmiştir.

Şekil 10. Veri Toplama Süreci

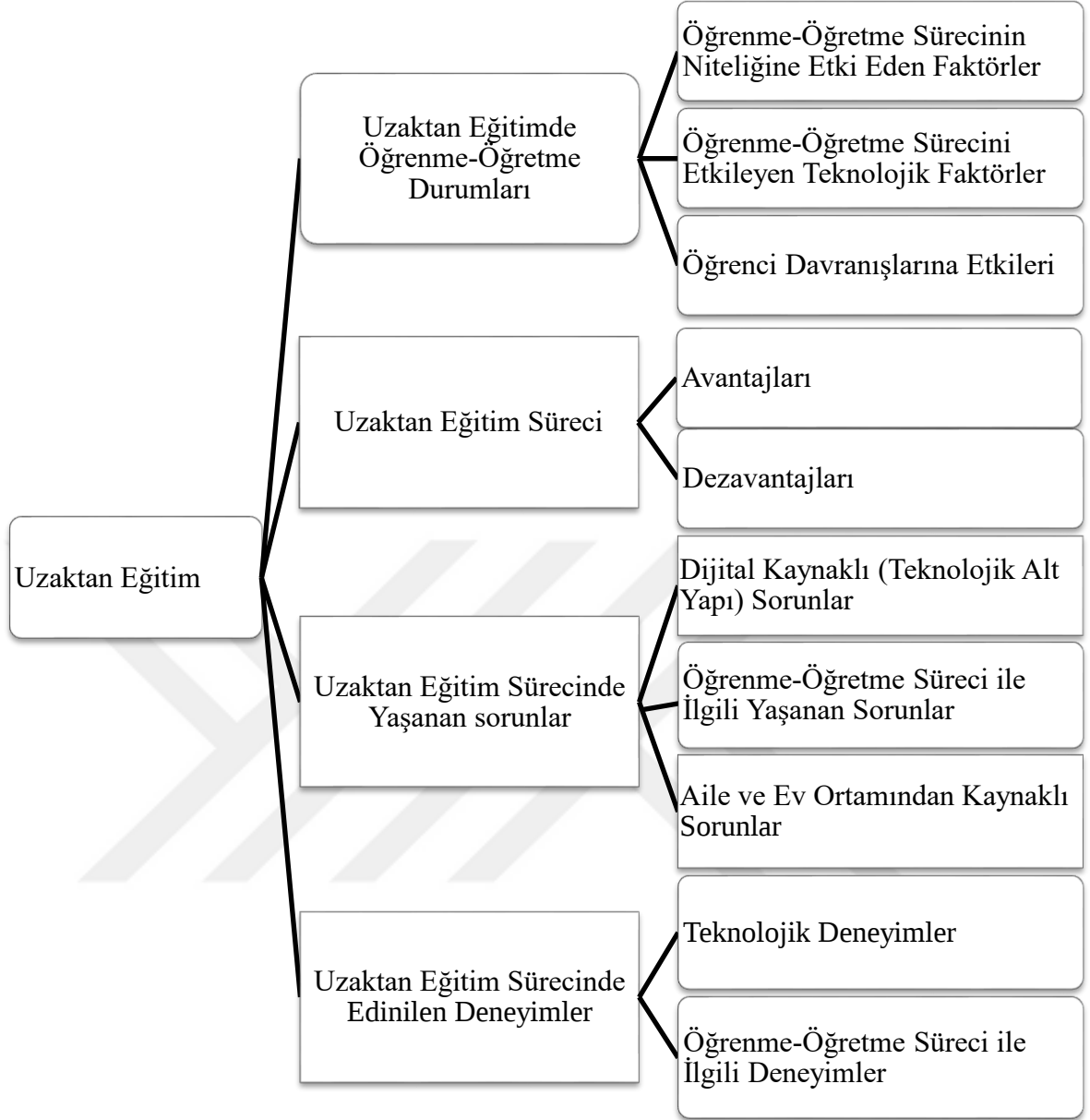

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilecek verilerin analizi için nitel çalışmalarda kullanılan içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve kavramlar arasındaki ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması devamında ortaya çıkan kavramların düzenlenmesi ve buna göre verileri açıklayan temaların saptanması gerekmektedir. İçerik analizi yoluyla veriler tanımlanmaya ve verilerin içerisinde gizli kalabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Araştırmada içerik analizinin dört aşaması takip edilmiştir. Buna göre yazılı toplanan veriler, derinlemesine birkaç kez okunmuş, katılımcıların her bir görüşü verinin geldiği kaynakla birlikte kodlanmıştır. Ardından benzeşik kodlar ortak kategori ve temalar altında birleştirilmiş bu kategori ve temalar içeriğine uygun bir şekilde isimlendirilmiştir. Ardından her bir tema ile ilgili tablolar oluşturulmuş, bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmada yapılan içerik analizi neticesinde dört tema ve on altı tema ortaya çıkmıştır. İçerik analizinde ortaya çıkan temalar Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 11. Araştırmada Ortaya Çıkan Tema ve Alt Temalar

Araştırmacının Rolü

Araştırmacı, 2002 yılından itibaren MEB'e bağlı çeşitli okullarda sınıf öğretmenliği, müdür yardımcılığı ve okul müdürlüğü görevlerinde bulunmuş hâlen bir ilkokulda okul müdürü olarak görevine devam etmektedir. COVID-19 pandemisi ile birlikte ilkokullarda ilk defa bu kadar kapsamlı bir şekilde uygulanan uzaktan eğitimde sürecin içerisinde yer alarak öğrenme-öğretme sürecini yönetmeye çalışmıştır. Çevrim içi öğretmen ve veli toplantıları düzenlemiş, süreçte öğrenci ve öğretmenlerin sorunlarına çözüm bulmaya çalışarak öğretim faaliyetlerinin aksamadan sürdürülebilmesi için çalışmıştır. Bu yönüyle araştırmacının uzaktan eğitim sürecinde yaşanan durumlar hakkında bilgi sahibi olduğu ve süreç hakkında araştırma yaptığı değerlendirilebilir. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formları, alanyazın

incelenerek ve uzman görüşleri alınarak araştırmacı tarafından yapılandırılmıştır. Araştırmacı veri toplama sürecinde okul yönetimleri ve sınıf öğretmenleri ile işbirliği içerisinde çalışarak veri toplama çalışmalarını kendisi gerçekleştirmiştir. Araştırma sürecinde katılımcı rolü üstlenerek katılımcılardan elde ettiği tüm verilerin nitel analizlerini uzman kontrolü ve desteğiyle kendisi gerçekleştirmiş ve problem durumunu açıklamak amacıyla kullanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Tüm çalışmalarda olduğu gibi nitel olarak yapılan çalışmalarda da geçerlik ve güvenirlik önem arz etmektedir. Alanyazın, nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik işlemleri için nicel araştırmalardan farklı olarak inandırıcılık şeklinde ifade edilen bir dizi ölçütün sağlanması gerekliliği üzerinde durmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada Guba ve Lincoln'un (1982) nitel araştırmalarda inandırıcılığı sağlamak için ortaya koyduğu inanılabilirlik, güvenilebilirlik, onaylanabilirlik ve aktarılabilirlik kriterleri sağlanmıştır (Başkale, 2016).

- Araştırmanın iç geçerliği için inanılabilirlik ölçütü dikkate alınmıştır. Buna göre araştırma ortamında uzun süreli etkileşim sağlanmış, görüşlerini beyan edenlerin beyanlarını doğrulaması adına katılımcı teyidi alınmıştır. Ayrıca her okuldan birden fazla katılımcı araştırmaya dâhil edilerek veri temelli üçgenleme yöntemiyle benzer, farklı, kapsamlı, derin verilere ulaşılmıştır.
- Araştırmanın dış geçerliği için aktarılabilirlik ölçütü dikkate alınmıştır. Buna göre, katılımcılar amaçlı örneklem ile belirlenmiş, gönüllük esası gözetilmiş, katılımcılar ve araştırma süreçleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca katılımcıların görüşlerine doğrudan atıflar yapılarak bulgularla birlikte sunulmuştur.
- Araştırmanın güvenirliliği için güvenilebilirlik ölçütü dikkate alınmıştır. Buna göre, alanyazın taraması yapılarak araştırmada elde edilen bulgular destekleyecek başka araştırma sonuçlarına yer verilmiştir. Ayrıca araştırma yöntemi, veri toplama araçları, araştırma süreci ayrıntılı bir şekilde betimlenmiştir.
- Araştırmada objektifliği sağlamak için onaylanabilirlik ölçütü dikkate alınmıştır. Bu bağlamda görüşme formu hazırlamada, verilerin içerik analizinde uzman desteği alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

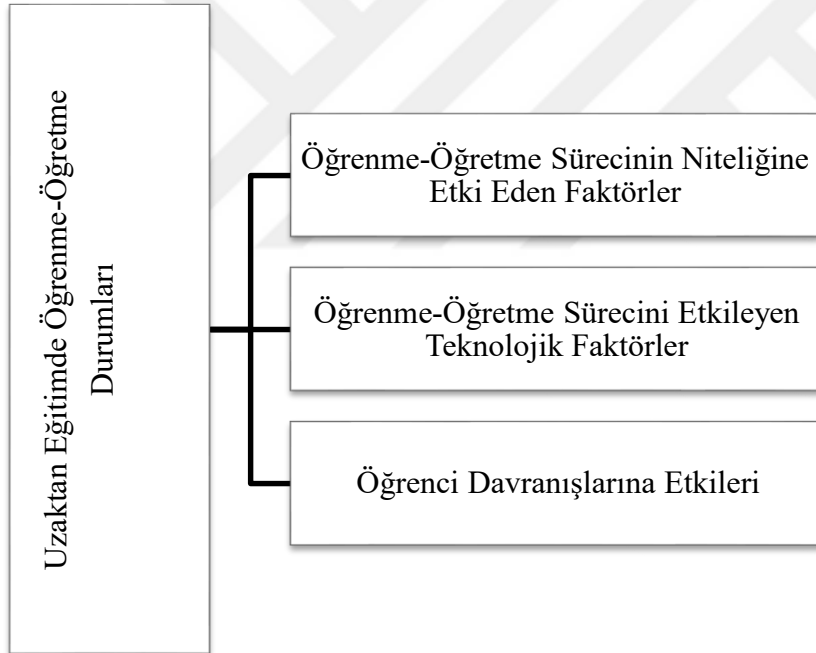
Bulgular

Bu bölümde araştırmanın sorularına yönelik katılımcılardan elde edilen verilerin içerik analizi bulgularına yer verilmiştir. Bulgular, araştırma sorularının sırası gözetilerek sunulmuştur.

Uzaktan Eğitimde Öğrenme-Öğretme Sürecine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Çalışma grubuna katılan öğretmenlere araştırmanın sorularına yönelik, “*Uzaktan eğitim uygulamalarındaki öğrenme öğretme süreçleri ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?*” sorusu yönetilmiştir. Katılımcıların verdikleri yanıtlara yönelik ortaya çıkan tema ve alt temalar aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 12. *Araştırmanın 1. Teması ve Oluşturulan Alt Temalar*

Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri yanıtlar içerik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 2’de ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 2. *Uzaktan Eğitimde Öğrenme Öğretme Sürecine Yönelik Görüşler*

Tema	Alt temalar	Kodlar	f
Uzaktan Eğitimde Öğrenme-Öğretme Durumları	Öğrenme-Öğretme Sürecinin Niteliğine Etki Eden Faktörler	Sürdürülebilir kesintisiz öğretim	7
		Etkisiz verimsiz olması	3
		Öğrenci takibinde güçlük	3
		Öğrenme öğretme stratejileri	2
		İletişim problemleri	2
		Sınırlı etkileşim	2
		Kısıtlı dikkat süreleri	2
		Kısıtlı Dönüt alma	2
		Akademik başarının düşmesi	2
		Veli desteğinin önemi	2
		Uygulamalı eğitimler için yetersizliği	2
		Ölçme değerlendirmede zorluklar	2
		Pasif katılım	2
	Öğrenme-Öğretme Sürecini Etkileyen Faktörler	Teknolojik yetersizlikler	4
		Teknolojiyi kullanma becerileri	3
		Teknolojik deneyim	3
		Dijital yeterlikler	3
		Teknolojinin öğretime adaptasyonu	3
		Alt yapı problemleri (internet, erişim)	3
		Web 2 araçlarının kullanımı	2
		Çevrimiçi Oyunlarla öğretim	2
		Dijital platformlar	2
	Öğrenci Davranışlarına Etkileri	Ekran bağımlılığı	3
		Sağlık problemleri	3
		Asosyal kişilikler	2
		Okul kültürünün oluşmaması	2
		Davranış bozuklukları	2
		Özgüven oluşturma	2
		Uzun süre ekrana bakma zorluğu	2
		Tembelliğe alıştırması	2

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine göre uzaktan eğitimde öğrenme-öğretme durumlarına yönelik, eğitim-öğretim süreçlerinin kesintiye uğramadan sürdürülebilir olması, bireylerin eğitim ihtiyaçlarının her şart ve koşulda karşılanabilir olması, gerek bireylerin gelişim göstererek kendini gerçekleştirme gerekse toplumların nitelikli insan gücü açısından önem arz etmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimde olağanüstü durumlarda eğitim öğretim faaliyetlerinin kesintiye uğramadan sürdürülmesinin, öğrencilere ulaşarak eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasının ve öğrenme için destek olunmasının çok önemli olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin konuyla ilgili ifadeleri şu şekildedir:

“Öncelikle uzaktan eğitim olağanüstü durumlarda eğitime devam etmede çok iyi bir alternatif olması, öğrencilere ulaşabilmek ve eğitimin devam etmesi gibi özellikleri içermesi çok anlamlı oldu.” (SÖ-2)

“Covid-19 gibi pandemi sürecinde uzaktan eğitim elbette en iyi çözümlerden biriydi.” (SÖ-1)

“Teknolojinin hayatımızda gittikçe artan yeri bu uygulamalarda belirgin bir şekilde görülmüştür. Salgın hastalık, depresyon, sel, yangın gibi durumlarda uzaktan eğitim faaliyetlerinin alternatif olarak kullanılabileceği ortaya çıkmıştır.” (SÖ-4)

Öte yandan sınıf öğretmenleri, uzaktan eğitimde öğrenme-öğretme sürecinin niteliğini etkisiz ve verimsiz buldukları yönünde görüş belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde aynı fiziki ortamda bulunamamanın, yüz yüze karşılıklı konuşamamanın, sosyal ve duygusal anlamda paylaşımlarda bulunamamanın ders işleme sürecindeki etkileşimi azalttığı söylenebilir. İletişimin yüz yüze olmamasının, karşılıklı konuşma veya dinleme imkânının uzaktan eğitimde çeşitli teknolojik cihazlar aracılığıyla gerçekleşmesinin ve bu cihazlardan kaynaklı sorunlar yaşanmasının iletişimi olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, süreçte yaşanan iletişim problemlerinin, sınırlı etkileşimin, kısıtlı dönüt almanın, öğrenci takibinde yaşanan güçlüklerin, öğrencilerin dikkatlerinin çabuk dağılmasından kaynaklanan sınırlı dikkat sürelerinin, öğretme sürecinde birtakım öğretme stratejilerinin kullanılamamasının ve genellikle anlatım tekniğinin kullanılmasının öğrenme-öğretme sürecinin niteliğini olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Konuya ilişkin araştırmaya katılanların ifadeleri şu şekildedir:

“Uzaktan eğitimde öğrenme ve öğretme süreçlerinin yüz yüze öğrenme ve öğretme süreçleri kadar verimli ve etkili olduğunu düşünmüyorum.” (SÖ-13)

“Uzaktan eğitimde çoğu zaman yalnızca bilgilerin aktarıldığı, etkileşimin az olduğu kanaatindeyim. Öğrencilerimizin dikkatini çekme, hedeften haberdar etme, uyarıcı sunma, dönüt ve değerlendirme ya yetersiz kaldı ya da hiç uygulanamadı. Öğrenme öğretme süreci tek taraflı bilgi aktarma şeklinde gerçekleşti.” (SÖ-1)

“Geri dönüt alamamak, yanlış yapıları anında müdahale edememek zordu.” (SÖ-2)

“Yüz yüze eğitimdeki gibi iletişim olanağı sunmadığından öğrenciye özellikle davranış kazandırma noktasında eksik kaldığını söyleyebilirim.” (SÖ-6)

“Katılım gösterdiği hâlde derste aktif olmayan öğrenciler de vardı. Yüz yüze eğitimde kullandığımız tüm öğrenme ve öğretme stratejilerini kullanamadık.” (SÖ-12)

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, uzaktan eğitim sürecinde özellikle uygulamalı eğitimlerin yapılamamasının ve ölçme değerlendirme sürecinde yaşanan zorlukların, uzaktan eğitim sürecinin verimliliğini olumsuz yönde etkilediğini beyan etmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde ders içeriklerinin eğitim teknolojileri aracılığıyla öğretilmesinin yanısıra ölçme-değerlendirme çalışmalarının da yapılabilmesi geri bildirim açısından önem arz ettiği söylenebilir. Konuya ilişkin katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Uzaktan eğitimin yaparak öğrenme ortamlarında çok da yeterli olduğunu düşünmüyorum.” (SÖ-1)

“Özellikle ilköğretimde yaparak yaşayarak eğitim alma durumu sekteye uğradı. Kalıcı öğrenmeler sağlanamadı.” (SÖ-8)

“Uzaktan eğitim sürecinde derslerde (yüz yüze olduğu kadar) aktivite yapamadık. Bazı uygulama gerektiren dersleri (müzik, beden eğitimi ve oyun, serbest etkinlikler) verimli bir şekilde işleyemedik.” (SÖ-15)

“Uzaktan eğitime katılamayan öğrencileri takip ve kontrol edememe, anlatılan öğretilmek istenilenin ne kadar öğrenildiğini ölçememe süreçte yaşanan sıkıntılardı.” (SÖ-19)

Uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenme-öğretme süreçlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için öncelikle öğrenenlerle öğretmenlerin gerekli teknolojik donanımlara ve internet imkânına sahip olmaları gerekmektedir. Öğrenme-öğretme sürecini etkileyen teknolojik faktörler alt temasıyla ilgili olarak katılımcıların sıklıkla teknolojik yetersizlikler ile internet ve erişim problemleri üzerinde durduğu görülmektedir. Bu imkânsızlıkların öğrenme sürecine katılamayan öğrenciler için ciddi öğrenme kayıplarına neden olduğu ve eğitimde fırsat eşitsizliklerine yol açtığı söylenebilir. Araştırmaya katılan öğretmeneler bu durumu şöyle ifade etmişlerdir:

“Uzaktan eğitim yapmak için internete, uzaktan eğitim yapacağımız cihazların bilgisayar, telefon tablet ve benzeri tüm öğrencilerde bulunması gerekiyor. Benim uzaktan eğitim süreci bu imkânlara sahip olmayan öğrencilerin varlığından dolayı çok zor geçti. Tabi ayrıca veli ilgisi ve desteği de bu süreçte çok etkiliydi.” (SÖ-2)

“Teknoloji ve internet imkânı olmayan öğrenciler eğitimden mahrum kaldı. Eğitim esnasındaki teknolojik aksaklıkların anında giderilememesi sorun oldu.” (SÖ-1)

“Teknolojik cihazlara ve bir internet bağlantısına sahip olmayan öğrenciler derslere katılamadı.” (SÖ-4)

“İnternet erişimi olmayan öğrencilere ulaşamadım.” (SÖ-14)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinden ayrıca uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ve ebeveynlerin teknolojik yeterliğine işaret eden bilgi ve becerilerin (teknolojiyi kullanma becerileri, teknolojik deneyim, dijital yeterlikler, teknolojinin öğretime adaptasyonu, Web 2 araçlarının kullanımı, çevrimiçi oyunlarla öğretim) uzaktan eğitimde öğrenme-öğretme sürecini etkileyen önemli bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Konuya ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

“Her öğretmenin teknoloji kullanımı konusundaki becerilerini arttırması ve var olan becerilerini geliştirmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.” (SÖ-4)

“Uzaktan eğitim konusunda öğrencilerin yeterli donanımına sahip olmamaları da süreci olumsuz etkilemiştir.” (SÖ-1)

“Öğrenme öğretme süreçlerinde veli desteği, çocukların bireysel yeterlikleri, eğitimde fırsat eşitliğinin önemi ve öğretmenlerin teknolojiye yatkınlığı daha fazla ön plana çıkmıştır.” (SÖ-9)

“Ailelerin teknolojiyi kullanma konusundaki yetersizliği sorunlara yol açtı.” (SÖ-19)

Katılım gösteren öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinin öğrencilerin davranışları üzerinde de ciddi etkileri olduğunu özellikle uzun süre ekrana bakmanın öğrencilerde ekran bağımlılığı riskini artırdığını, çeşitli sağlık problemlerine sebep olduğunu okul kültürünün oluşmadığını ve bazı davranış problemlerinin görüldüğünü belirtmişlerdir. Bu görüşler, öğrenme-öğretme ortamında istendik yönde davranış kazandırma çabalarını sınırlayacağı gibi, istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu noktadan hareketle uzaktan eğitimde öğrenme-öğretme durumlarının öğrencinin davranışlarına dönük olumsuz yansımaları olduğu konusunda öğretmenlerde yaygın bir kanı olduğu söylenebilir. Konuya ilişkin katılım gösteren öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

“Uzun saatler boyunca ekran karşısında olmak özellikle ilkökul kademesindeki bir öğrenci için oldukça zor ve öğrencinin ilgi ve dikkatini çekebilmek onu her an uyanık tutarak derse katılımını sağlayabilmek oldukça zordur.” (SÖ-6)

“Öğrencilerin davranış problemleri daha çok arttı. Dikkat dağınıklıkları çok fazlaydı. Dijital bağımlılığa yol açtı. Okul kültürü oluşmadı.” (SÖ-8)

“Ancak iletişim ve takip için sakıncalı, göz sağlığı ve beden sağlığı için olumsuzlukları oldukça fazla. Öğrencileri tembelliğe iteceğini düşünüyorum.” (SÖ-3)

“Teknoloji ve internet bağımlılığını artırıyor, insanlar bireyselleşiyor.” (SÖ-19)

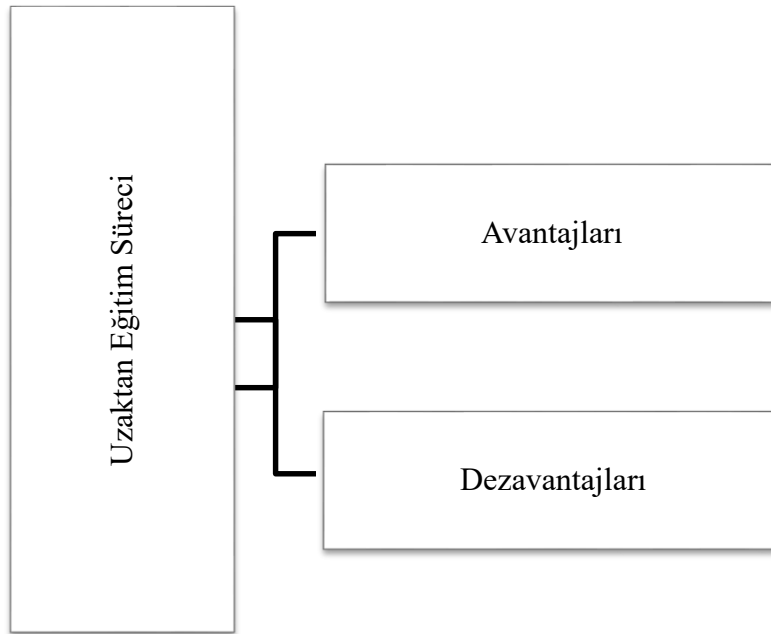
“Uzaktan eğitim sürecinden sonra öğrencilerin akademik başarısının düştüğü, yüz yüze eğitime odaklanmada güçlükler yaşadığı, okul kültüründen uzaklaştığı görülmüştür.” (SÖ-4)

Araştırma bulgularından hareketle sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimin olağanüstü durumlarda öğrenme-öğretme faaliyetlerinin sürdürülmesindeki önemini vurguladıkları görülmüştür. Ayrıca uzaktan eğitimin yukarıda bahsedilen bazı sınırlılıklarının öğrenme-öğretme sürecini etkisiz ve verimsiz kıldığını belirten sınıf öğretmenleri, teknolojik imkânsızlıkların birçok öğrenci için öğrenme kayıplarına neden olduğunu belirtmişlerdir.

Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlere araştırmanın sorularına yönelik, *“Sınıf öğretmenlerine göre uzaktan eğitim süreçlerinin avantajları ve dezavantajları nelerdir?”* sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen veriler analiz edildiğinde ortaya çıkan kodlar, uzaktan eğitim süreci teması ve bu tema altında oluşturulan avantajları ile dezavantajları alt temaları etrafında toplanmıştır.

Şekil 13. *Araştırmanın 2. Teması ve Oluşturulan Alt Temalar*

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine yönelik yapılan içerik analizinde elde edilen bulgular Tablo 3’te ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 3. Uzaktan Eğitimin Avantajları Dezavantajları

Tema	Alt temalar	Kodlar	f
Uzaktan Eğitim Süreci	Avantajları	Zaman sınırlılığı olmaması	12
		Mekân sınırlılığı olmaması	10
		Eğitim öğretime devamı sağlama	3
		Ekonomik olması	3
		Web 2 araçlarının kullanımı	3
		Veli desteğinin olması	3
		Bilgiye ulaşmayı kolaylaştırması	2
		Teknolojik araçlarla öğrenme-öğretme	2
		Teknolojik cihazlardaki çeşitlilik	2
		Derslerin kayıt altına alınması	2
		Bireysel hızda öğrenme	2
		Görsel işitsel öğrenme	2
		İçerik oluşturabilme	2
		Devamsızlığın azalması	2
		Salgın hastalıkların önlenmesi	2
		Engelli bireylere kolaylık	2
		Sınıf gürültüsünün olmaması	2
	Dezavantajları	Teknolojik yetersizlikler (imkânsızlıklar)	14
		İnternet imkânı (Erişim) olmaması	12
		Duygusal bağ kuramama	6
		Asosyal ortamlar	5
		Teknolojik aksaklıklar	4
		Geri bildirim alınamaması	4
		Kısa dikkat süreleri	3
		Fırsat eşitsizliği	3
		Dijital bağımlılık	3
		Sağlık problemleri	3
		Ölçme değerlendirme çalışmalarının zorluğu	3
		Sınıf yönetiminin zor olması	3
		Kısıtlı uygulamalı eğitimler	2
		Alt yapı problemleri	2
		Sınırlı etkileşim	2
		Teknolojiyi kullanma becerileri	2
		Kalıcı öğrenmelerin oluşmaması	2
		Uzun süre ekrana bakma zorluğu	2
		Okul kültürünün oluşmaması	2
		Motivasyon düşüklüğü	2

Tablo 3 incelendiğinde, katılım gösteren sınıf öğretmenleri tarafından uzaktan eğitimin avantajları alt temasıyla ilgili zaman sınırlılığı ve mekân sınırlılığı olmaması ile ekonomik olması görüşü ağırlık kazanmıştır. Öğretmenler evlerinde sanal sınıflar aracılığıyla esnek zaman dilimlerinde ders işlemelerinin kendilerine büyük bir kolaylık sağladığını birtakım maliyetleri azalttığını bununda uzaktan eğitimin en önemli avantajı olduğunu vurgulamışlardır. Konuya ilişkin katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Bana göre en büyük avantajı zaman ve mekân mevhumunu ortadan kaldırmasıdır. İnternet erişim sıkıntısı olmadığı müddetçe farklı bir yerleşim bölgesinden bile esnek zaman ve mekânda eş zamanlı ya da eş zamansız her türlü eğitim-öğretim faaliyetlerine ulaşma şansı verir.” (SÖ-11)

“Derslerin esnek zaman diliminde işlenebilmesi bir avantajdır. Herhangi bir mekâna bağlı kalmaksızın derslerin işlenebilmesi ve izlenebilmesi önemli bir avantaj sağladı.” (SÖ-4)

“Zaman, mekân kısıtlaması olmadan öğrenciler istedikleri yerden online olarak derslere katılabildi.” (SÖ-9)

“Uzaktan eğitim olağanüstü durumlarda kullanılabilecek muhteşem bir süreç. Maddi anlamda çok ekonomik, doğru kullanılırsa faydalı olacağını düşünüyorum.” (SÖ-3)

“Uzaktan eğitimin en büyük avantajı ekonomik oluşudur zamandan ve kaynaklardan büyük ölçüde tasarruf sağlandı.” (SÖ-8)

Öğretmenler ayrıca uzaktan eğitimin, salgın hastalıklar gibi insanların bir araya dahi gelemmediği durumlarda hastalığın yayılım hızının düşürülerek salgının önlenmesine yardımcı olduğunu, eğitim-öğretimde sürdürülebilirliği sağladığını, derslerin kayıt altına alınarak daha sonra tekrar izleme olanağı verdiğini, bireysel hızda öğrenmeler sağladığını, bazı velilerin sürece daha çok katıldığını, Web 2.0 araçları kullanılarak ders içerikleri oluşturmayı kolaylaştırdığını ve engelli bireyler için kolaylıklar oluşturduğunu ifade etmektedirler. Konuya ilişkin bazı öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

“Salgın döneminde yüz yüze bir araya gelmemizin imkânsız olduğu bir durumda öğrenciye erişmemizi sağladı.” (SÖ-5)

“Sağlık açısından bakıldığında salgının önlenmesine yardımcı oldu.” (SÖ-9)

“Bir diğer avantajı ise veliler sisteme daha çok dâhil oldu.” (SÖ-8)

“Avantajları arasında geniş kitlelere ulaşma, bireysel hızda öğrenme, farklılaştırılmış öğrenme, alternatif içerikler oluşturma ve kolay ders tekrarı gibi faydaları olduğunu söyleyebiliriz.” (SÖ-7)

“Birçok Web 2.0 aracıyla tanışıp kullandık bunun yanında konulardan ve müfredattan kopmamamızı sağladı.” (SÖ-5)

“Derslerin kaydedilip sonradan tekrar izlenebilme olanağı sunması önemliydi.” (SÖ-4)

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenen ve öğretmenlerin teknolojik donanımlara sahip olmasının öğrenme-öğretme süreçlerine katılım sağlama, sürecin devamı ve verimliliği açısından büyük önem arz ettiği söylenebilir. Katılımcılar tarafından uzaktan eğitimin dezavantajları alt temasıyla ilgili olarak teknolojik yetersizlikler (imkânsızlıklar) ile internet imkânı (erişim) olmamasının, uzaktan eğitimde öğrenme-öğretme süreçleri için dezavantaj oluşturduğu bu imkânlara sahip olamayan öğrenciler için fırsat eşitsizliğine sebep olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır.

“Dijital yeterlik ve yetkinliğe sahip olmayan öğrenci ve öğretmenlerin dersleri verimli şekilde işleyememesi de olumsuz durumlar oluşturur.” (SÖ-11)

“Her öğrencinin maddi imkânları itibarıyla gerekli teknolojiye erişimde zorluk yaşaması cihaz temini ve etkin bir internet bağlantısına erişiminde yaşanan sıkıntılar dezavantaj oluşturdu.” (SÖ-13)

“Evinde interneti ya da bilgisayarı, tableti, akıllı telefonu olmayan öğrenciler derslere atılamadı. Ailelerin ekonomik durumu imkân yetersizliği ortaya çıktı.” (SÖ-9)

“Dezavantajlarını sıraladığımızda en önemli hususun internet alt yapısının olmadığı ya da maddi veya teknik sebeplerle erişim sıkıntısı yaşayan öğrencilerin diğer öğrencilerle eşit şartlarda eğitim sürecine katılamamaları olduğu görülür.” (SÖ-11)

“Herkesin internete erişim olanağının olmaması dezavantajdı.” (SÖ-18)

“Dezavantajı, herkesin internete ulaşma imkânının olmamasıydı.” (SÖ-14)

“Kırsal kesimde ulaşılabilir olmaması da en büyük dezavantajdır.” (SÖ-15)

Öte yandan katılım gösteren sınıf öğretmenleri uzaktan eğitimde öğrencilerle duygusal bağ kuramamanın, asosyal ortamların, geri bildirim alınamamasının eğitim sürecinde dezavantaj oluşturduğunu belirtmişlerdir. Konuya ilişkin katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Yüz yüze eğitimde rahatlıkla sağladığımız sevgi, duygu bağı zaman zaman çevrim içi derslerde yakalanamadı.” (SÖ-9)

“Etkileşim daha az olduğu için anında dönüt-düzeltilme veya her öğrenciye anında müdahale söz konusu olmadı.” (SÖ-12)

Katılım gösteren öğretmenler aynı zamanda gelişim ve oyun çağında olan koşması, zıplaması akranlarıyla oyun oynaması gereken ilkökul öğrencilerinin uzun süre bilgisayar başında olmasının, hareketsiz bir şekilde ekrana maruz kalmasının çeşitli sağlık sorunlarına yol açtığını belirterek bu sorunların önemli bir dezavantaj oluşturduğunu belirtmişlerdir. Bu

durumun katılımcıların öğrenme-öğretme süreçlerinin niteliğiyle ilgili sıklıkla belirttiği ilgi ve dikkatlerinin çabuk dağılmasına da sebebiyet verdiği düşünülebilir.

“Ekranla sürekli maruz kalan öğrencilerin göz bozukluğu baş ağrısı sırt ağrısı ya da daha fazla yorgunluk hissi gibi sorunları yaşama olasılığı ayrı bir dezavantajdır.”
(SÖ-11)

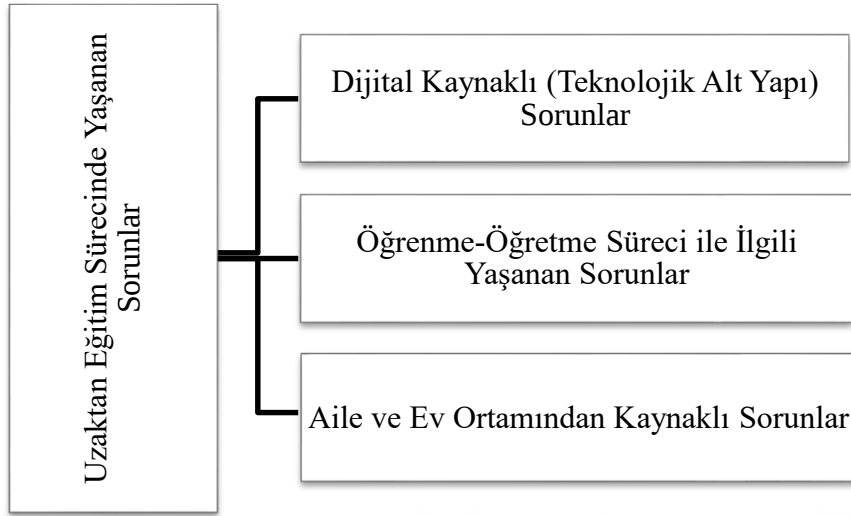
“Uzun süre bilgisayar başında durmaktan dolayı hem öğretmenlerde hem de çocuklarda göz boyun bel ağrıları arttı.” (SÖ-9)

Araştırmada elde edilen görüşlerden hareketle sınıf öğretmenleri serbest zaman dilimlerinde, istedikleri ya da bulundukları farklı mekânlarda ders yapmalarının uzaktan eğitimin en önemli avantajları arasında olduğunu belirtirken, teknolojik yetersizlikler (imkânsızlıklar) ile internet imkânı (erişim) olmamasının da uzaktan eğitimde dezavantaj oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

Uzaktan Eğitimde Öğrenme-Öğretme Süreciyle İlgili Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğretmen Görüşleri

Çalışma grubuna katılan öğretmenlere araştırmanın sorularına yönelik, *“Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili yaşadığı sorunlar nelerdir?”* sorusu yöneltilmiştir. Yapılan içerik analizinde ortaya çıkan kodlar aşağıdaki tema ve alt temalar etrafında toplanmıştır.

Şekil 14. *Araştırmanın 3. Teması ve Oluşturulan Alt Temalar*

Şekil 14 incelendiğinde uzaktan eğitimde öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili yaşanan sorunlara yönelik katılım gösteren öğretmen görüşlerinin, dijital kaynaklı (teknolojik alt yapı) sorunlar, öğrenme-öğretme süreci ile ilgili yaşanan sorunlar ile aile ve ev ortamından kaynaklı sorunlar etrafında toplandığı görülmektedir. Yapılan içerik analizinde elde edilen bulgular Tablo 4’te ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 4. *Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlar*

Tema	Alt temalar	Kodlar	f
Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlar	Dijital (teknolojik alt yapı) Kaynaklı Sorunlar	İnternet altyapı (Erişim) sorunları	15
		Teknolojik eksiklikler	14
		Teknolojiyi kullanmada yetersizlikler	9
		Uzun süre ekrana bakma zorluğu	3
		Dijital platform sorunları	2
		Güvenli internet	2
		Teknolojinin öğretime adaptasyonu	2
		Web 2.0 araçlarının kullanımı	2
	Öğrenme-Öğretme Süreci ile İlgili Yaşanan Sorunlar	Ölçme değerlendirmede yetersizlikler	5
		Derslerin verimsiz işlenmesi	4
		Dikkat ve ilgi eksikliği	4
		Süreçte yaşanan belirsizlikler	4
		Sınıf yönetiminin zor olması	3
		Derse katılımda düzensizlikler	3
		Davranış kazandırmada yetersizlikler	3
		İletişim problemleri	3
		Geri bildirimde yetersizlikler	2
		Derslere pasif katılım	2
		Sınıf kurallarının uygulanamayışı	2
		Uygulamalı eğitimlerin yapılamaması	2

Tablo 4. (Devamı)

	Ev ortamı (fiziki ortam) yetersizliği	8
	Sınıf mahremiyetinin oluşmaması	4
Aile ve Ev Ortamından	Veli desteğinin yetersizliği	3
Kaynaklı Sorunlar	Ailelerin derse müdahalesi	3
	Ailelerin maddi imkânsızlıkları	2

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenlerinin dijital (teknolojik alt yapı) kaynaklı sorunlar alt temasıyla ilgili olarak internet alt yapı (erişim) sorunları, teknolojik eksiklikler ve teknolojiyi kullanmada yetersizlikler gibi sorunlardan sıklıkla bahsettikleri görülmüştür. Uzaktan eğitim sürecinde birçok öğrencinin maddi imkânsızlıklardan dolayı uzaktan eğitimin yapılacağı teknolojik donanımlara sahip olamaması, internet imkânı bulamaması veya alt yapıdan kaynaklı erişim sorunları yaşanması belki de süreçte yaşanan en önemli sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar ilköğrencilerinin küçük yaşta olmaları nedeniyle uzaktan eğitim teknolojilerini tek başına kullanamadıkları bu yetersizliklerin süreçte birçok soruna neden olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar uzun süre ekran karşısında kalmanın zorluklarına işaret ederek hem ilköğ düzeyindeki öğrenciler hem de öğretmenler için çok sıkıcı olduğunu ve bazı sağlık sorunlarına yol açtığını ifade etmişlerdir. Dijital (teknolojik alt yapı) kaynaklı sorunlarla ilgili bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Cihaz ve interneti olmayan öğrencilere ulaşamadım. İnternetin olmaması gidip gelmesi bağlantı sıkıntıları yaşadım.” (SÖ-2)

“Daha çok internet ve cihaz olmaması nedeniyle bu süreçte sıkıntı yaşayan öğrenciye ulaşamadım.” (SÖ-3)

“Evinde interneti, bilgisayarı ve tableti olmayan öğrencilerim derslere katılamadı. İnternet bağlantısındaki sorunlar sebebiyle derste iletişim problemleri yaşadık.” (SÖ9)

“Öğrenci ve velilerin teknolojiyi kullanmadaki bilgi eksikliği ve teknolojiyi eğitim için nasıl kullanacağını bilememe sorunları yaşandı.” (SÖ-19)

“İnternet bağlantısında yaşanan kopma, yavaşlama sorunlarından dolayı derslerin verimsiz olması. Teknolojik cihazlara ve bir internet bağlantısına sahip olamayan öğrencilerin derslere katılamaması sorun oldu. Aynı fiziki ortamı paylaşamamanın getirdiği duygu ve davranış sorunları yaşadım.” (SÖ-4)

Katılım gösteren sınıf öğretmenleri uzaktan eğitimde öğrenme- öğretme süreci ile ilgili birçok sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunlardan ölçme değerlendirmede

yetersizlikler, derslerin verimsiz işlenmesi, dikkat ve ilgi eksikliği gibi sorunlar ön plana çıkmıştır. Öğretmenler, öğrenmelerin gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda tereddütler yaşadıklarını bunun en önemli sebebinin ise öğrencilerden sağlıklı geri bildirim alamadıklarını ve uzaktan eğitim süreçlerinde ölçme değerlendirmeyi tam olarak yapamadıklarından kaynaklandığını beyan etmişlerdir. Katılımcılar uzaktan eğitimde sınıf yönetiminin zor olduğunu, öğrencileri kontrol etmede güçlükler yaşadıklarını, öğrencilerin derse katılımı düzensizlikler olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

“Öğrenci ve velilerde yüz yüze eğitimde gösterdikleri disiplini yeterince göremedim. Ödev kontrolü yapamamak, öğrencinin bilgisini veya eksiklerini yeterince ölçmemek sonraki süreçte bizi çok zorladı” (SÖ-12).

“Öğrencilere soru sorduğumuzda cevap alamamamız karşılaştığımız sorunlardan bazılarıydı” (SÖ-20).

“Göz teması kuramadım. Öğrencilerin beni dinleyip dinlemediğini tespit edemedim.” (SÖ-3)

“Dönütlerin etkili olmaması, ölçme değerlendirme sorunları ve içsel motivasyonun sağlanamaması öğrenme sorunlarına neden oldu.” (SÖ7)

“Yüz yüze olmadığı için ciddiye almama, bu esnada başka işlerle uğraşan öğrenciler kontrolümü zorladı. Yine yüz yüze olmadığı için istediği zaman derse girmeme dersten çıkma gibi sorunlar yaşadım.” (SÖ-14)

“Ders hâkimiyeti ve sınıf yönetiminin zaman zaman kaybedilmesi sorun oluşturdu.” (SÖ-5)

İlkokul öğrencilerinin ilgi ve dikkat sürelerinin kısalığı göz önüne alındığında aynı fiziki ortamda yüz yüze sürdürülen eğitim-öğretim süreçlerinde dahi bunu sürdürmenin zor olduğu söylenebilir. Bu zorluklar karşısında bazı katılımcılar, uzaktan eğitimde öğrenme-öğretme süreçlerinin yürütüldüğü ev ortamında, ekran karşısında ilkökul öğrencilerinin ilgi ve dikkatlerinin çabuk dağıldığını ve dikkatlerini toparlayamadıklarını bu nedenlerden dolayı da derslerin sık sık bölündüğünü beyan etmişleridir. Konuya ilişkin araştırmaya katılanların ifadeleri şu şekildedir:

“İlkokul öğrencilerinin dikkat süreleri zaten çok kısa, ilgisini çekmek için uzaktan etkinlikler çokta işe yaramıyor.” (SÖ-15)

“Öğrencinin dikkatini derse vermemesi konusunda çok sıkıntı yaşadım. Velilerin öğrencilere sessiz bir ortam sağlayamaması durumunda dersin sabote olduğunu gördüm. Öğrencileri değerlendirme süreci ile ilgili sorunlar yaşadım.” (SÖ-16)

“Derslere ev ortamında katıldıkları için dikkatleri daha kolay dağıldı. Acıkma, susama, tuvalet ihtiyaçları vb. sebepler derslerin bölünmesine neden oldu.” (SÖ-12)

“Teknik sorunların olması, internet bağlantısının kesilmesi veli baskısının olması, yine öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini toplamak zorunda olmam yorucu oldu ve beni kaygılandırdı.” (SÖ-18)

Araştırmaya katılım gösteren bazı sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim uygulamalarındaki öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili sürecin ilk başlarında ciddi endişelerinin olduğunu, dijital ortamlarda nasıl ders işleyeceklerini bilmediklerini, ders planlaması, sınıf ortamı, geri dönüşler gibi süreçte yaşanan belirsizliklerin kendilerini çok yorduğunu belirtmişlerdir. Konuyla ilgili sınıf öğretmenlerinin beyanları şu şekildedir:

“Uzaktan eğitim uygulamalarındaki öğrenme ve öğretme süreçleriyle ilgili ilk düşüncem, nasıl olacak? İlk defa karşılaştığımız bu süreçte derslerin planlaması, sınıf ortamı ve geri dönüşleri nasıl sağlayacağız?” (SÖ-20)

“Uzaktan eğitim uygulamalarına geçerken, içerikler nasıl olacak? Hangi platformlar kullanılacak? Gibi belirsizlikler süreçte yaşanan en büyük sıkıntılardan biriydi.” (SÖ-19)

“Uzaktan eğitim ile ilgili bir tecrübemiz ve bilgimiz olmadığı için başlarda hem acemiliğini çektik hem de zorlandık. Zamanla ben de süreç içerisinde yaparak yaşayarak öğrendim.” (SÖ-1)

Aile ve ev ortamından kaynaklı sorunlar alt temasıyla ilgili katılımcılar; ev ortamı (fiziki ortam) yetersizliği, sınıf mahremiyetinin oluşmaması, veli desteğinin yetersizliği, ailelerin derse müdahalesi gibi sorunları ön plana çıkardıkları görülmüştür. Süreçte birçok öğrencinin kendisine ait odasının olmamasının, kardeşleri ya da ebeveynleri ile aynı ortamda aynı zaman diliminde derslere katılmasının, öğrenmede verimliliğin düşmesine, sınıf mahremiyetinin ortadan kalkmasına ve ailelerin derslere müdahale etmesine neden olduğu düşünülebilir. İlkokul çağındaki öğrencilerin yaş grubu dikkate alındığında veli desteğinin süreçte çok önemli olduğu ancak birçok velinin öğrencisini desteklemede yetersiz kaldığı sınıf öğretmenleri tarafından beyan edilmiştir. Konuya ilişkin bazı öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

“Evde eğitim ortamı oluşturmada zorlandık. Öğrencilerin ev ortamındaki dağınıklıkları derslerin işlenişi sırasında olumsuzluklara neden oldu.” (SÖ-17)

“Öğrencilerin dersi sabote etme eğilimleri oldu. Sınıf mahremiyeti ortadan kalktı.” (SÖ-8)

“Çok kardeşi olanlar çakışan ders saatleri sebebiyle derslere katılamadı.” (SÖ-9)

“Ayrıca ebeveynlerin çocukların öğrenmelerini desteklemede yetersiz kaldıkları gözlenmiştir.” (SÖ-17)

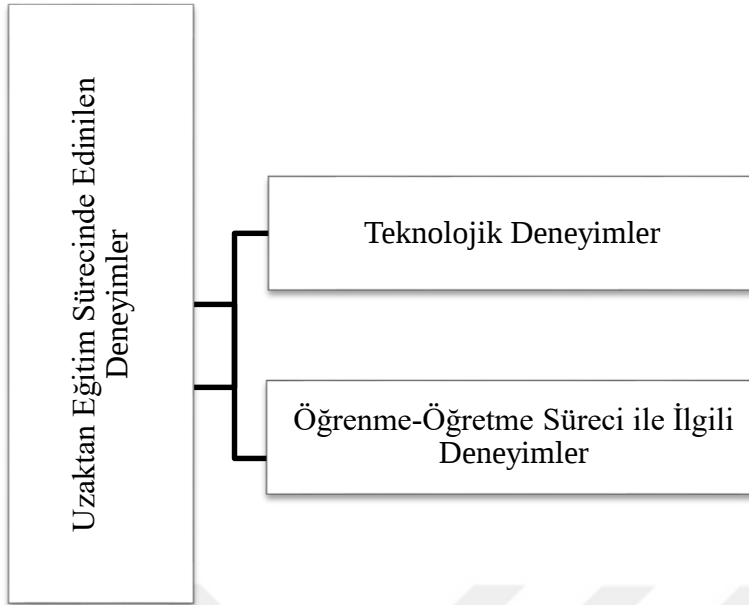
“Ailelerin de ilk defa tanıştıkları bir eğitim şekli olduğu için onların teknolojiyi kullanamaması sebebi ile ilgili sorunlar yaşadık. Ders esnasında çok fazla müdahale ettiler.” (SÖ-1)

Araştırma bulgularından hareketle sınıf öğretmenleri uzaktan eğitimde yaşanan sorunlarla ilgili internet alt yapı (erişim) sorunlarını, teknolojik eksiklikleri ve teknolojiyi kullanmadaki yetersizlikleri öncelikle belirtmişlerdir. Öğrencilerin ilgi ve dikkat eksikliklerinin derslerin verimsiz bir şekilde işlenmesine neden olduğunu, ölçme ve değerlendirme çalışmalarını yapamadıklarını bu etkenlerin öğrenme- öğretme sürecinde ciddi sorunlar oluşturduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca ebeveynlerin sınıf mahremiyetine dikkat etmeyerek sık sık derse müdahale etmesinin sorun oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Edinilen Deneyimler İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Çalışma grubuna katılan öğretmenlere araştırmanın sorularına yönelik, “*Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili deneyimleri nelerdir?*” sorusu yöneltilmiştir. Katılım gösteren öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki tema ve alt temaların etrafında toplanmıştır.

Şekil 15. Araştırmanın 4. Teması ve Oluşturulan Alt Temalar

Şekil 15 incelendiğinde araştırmada yer alan çalışma grubunun uzaktan eğitim süreciyle ilgili edindikleri deneyimlerin teknolojik deneyimler ve öğrenme-öğretme süreci ile ilgili deneyimler alt teması etrafında toplandığı görülmektedir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde elde edilen bulgular Tablo 5’de ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 5. *Uzaktan Eğitim Sürecinde Edinilen Deneyimler*

Tema	Alt temalar	Kodlar	f
Uzaktan Eğitim Sürecinde Edinilen Deneyimler	Teknolojik Deneyimler	Eğitimde teknolojinin etkin kullanımı	9
		Web 2.0 araçlarının kullanımı	8
		Uzaktan eğitim platformlarını kullanma	5
		Öğretimde internetin etkinliği	3
		Uzaktan eğitime hazırlıklı olmanın gerekliliği	3
		Web 2.0 araçlarının öğrencileri motive etmesi	2
		EBA’dan içerik oluşturma paylaşma	2
		Sanal geziler yapabilmek	2
		Farklı iletişim olanakları	2
		Uzaktan veli öğrenci toplantıları	2
	Öğrenme-Öğretme Süreci ile İlgili Deneyimler	Kesintisiz eğitim (Eğitime devamı sağlama)	6
		Sınıf mahremiyetinin önemi	4
		Uzaktan sınıf yönetimi	3
		Sınıf ortamının önemi	3
		Veli desteğinin önemi	3
		Okulların kişisel gelişim için önemi	2
		Duygusal bağ kurmanın önemi	2
		Ölçme değerlendirmede yeni yöntemler	2
		Mesleki iş birliği	2
		Ailenin çocuk eğitimindeki önemi	2

Tablo 5 incelendiğinde, katılım gösteren sınıf öğretmenleri teknolojik deneyimler alt temasıyla ilgili eğitimde teknolojinin etkin kullanımı, web 2.0 araçlarının kullanımı, uzaktan eğitim platformlarını kullanma, uzaktan eğitime hazırlıklı olmanın gerekliliği gibi deneyimleri sıklıkla dile getirmişlerdir. Katılımcılara göre uzaktan eğitim sürecinde eğitim teknolojilerinin sık kullanımı öğretmenlerin dijital yeterlik konusunda mesleki gelişimlerine olumlu katkılar sağladığı söylenebilir. Birçok öğretmen uzaktan eğitim platformları ile ilk defa tanıştıklarını, süreç içerisinde kullanarak deneyimlediklerini, eğitim teknolojilerinin ve internetin öğrenme süreçlerinde etkin kullanımının önemli olduğunu farkına vardıklarını ifade etmişlerdir.

“Uzaktan eğitim uygulamaları öğretmen, öğrenci ve veliler için daha önce yaşamadıkları, imkân ve bilgi eksikliklerini fark ettikleri bir deneyim olmuştur.” (SÖ-9)

“Teknolojinin en büyük destekçimiz olduğunu öğrendim. Uzaktan eğitim haricinde de Eba, Web 2.0 araçlarını sınıfımda kullanıyorum. Eğitimde teknoloji kullanmanın çok etkili olduğunu gördüm.” (SÖ-2)

“Birçok Web 2.0 aracıyla tanışma ve kullanma becerisi. Zoom, Meet, Eba gibi platformları etkin kullanabilme.” (SÖ-5)

“Uzaktan eğitim araçları ile tanıştım. Kendimi bu konuda geliştirme yollarını aradım. Birçok Web 2.0 araçlarını kullanmayı öğrendim. Eğitimin sınıf ortamında yüz yüze daha iyi daha verimli gerçekleştiğini tecrübe edindim.” (SÖ-16)

“Uzaktan eğitim platformlarını kullanmayı öğrenmemizi sağladı. Sanal geziler ve bunlarla ilgili adresler öğrendik.” (SÖ-14)

“Uzaktan da eğitim yapılabileceğini öğrendik. Öğretimde internetin nasıl etkili kullanılacağını öğrendik. Öğretimde de Web 2.0 uygulamalarının bir kısmını uygulama tecrübesini yaşadık.” (SÖ-19)

“Öğretmenlerin teknolojik yönden kendilerini geliştirmeleri için iyi bir fırsat oldu. Şu bir gerçek ki yüz yüze eğitimin ne kadar çok önemli olduğunu bir kez daha anlamış olmamızdı.” (SÖ-20)

Sınıf Öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinde öğrenme-öğretme süreci ile ilgili birçok deneyim yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yaşadıkları deneyimlerden özellikle kesintisiz eğitim (eğitime devamı sağlama), sınıf mahremiyetinin önemi, uzaktan sınıf yönetimi, sınıf ortamının önemi, veli desteğinin önemi gibi deneyimleri sıklıkla dile getirmişlerdir. Katılımcılar özellikle eğitim öğretim faaliyetlerinin şartlar ne olursa olsun devam ettirilmesinin, olağanüstü şartlarda

da öğrencilere ulaşmanın, onlarla iletişim hâlinde olmanın, duygusal destek sağlamanın önemli olduğunu belirtmişlerdir.

“Teknolojinin hayatımızda gittikçe artan yeri bu uygulamalarda belirgin bir şekilde görülmüştür. Salgın hastalık, depresyon, sel, yangın gibi durumlarda uzaktan eğitim faaliyetlerinin alternatif olarak kullanılabileceği ortaya çıkmıştır.” (SÖ-4)

“Eğitimin şartlar ne olursa olsun durmaksızın devam etmesi okul dışı ortamda da öğrenciye ulaşmak, iletişimi devam ettirebilmek güzel bir deneyimdi.” (SÖ-12)

“Ancak uzaktan eğitim bana şunu öğretti, hiçbir şey hiçbir ortam güvenli bir sınıf ortamını ve öğretmenin yerini tutamaz. Mesele sadece öğretim değil, çocukların arkadaşları ile öğretmenleriyle birlikte vakit geçireceği sıcak bir sınıf ortamına ihtiyacı var.” (SÖ-9)

“Kalabalık sınıflarda uzaktan eğitimde sınıf yönetiminin daha zor olduğunu deneyimledim. Hatta sınıf mevcudunu ikiye bölerek süreci farklı zamanlarda devam ettirmiştik.” (SÖ-11)

“Çalışmalarımıza ebeveynlerimizi katabilmek onların da süreçteki destekleri, öğretme sürecinde yöntem bulma ve geliştirmede bizleri olumlu etkiledi.” (SÖ-7)

“Ailenin çocuk eğitiminde okuldan daha etkili olduğunu fark ettik. Öğretimde ise okul ve aile ile birlikte daha verimli olduğunu keşfettik.” (SÖ-19)

Bazı öğretmenler uzaktan eğitimde kendilerini sınıf ortamında olduğu gibi rahat hissetmediğini, veliler tarafından izleniyor olmanın kendileri üzerinde baskı oluşturduğunu bundan dolayı da öğrenme-öğretme süreçlerinde sınıf ortamının, sınıf mahremiyetinin ne kadar önemli olduğunu deneyimlediklerini belirtmişlerdir. Konuya ilişkin katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“İlk defa karşılaştığımız bir durum olmasından dolayı gerçek sınıf ortamında olduğumuz kadar rahat ve esnek davranamadım. TV ekranından yayın yapıyormuş gibi sürekli hata yapma endişeleri taşıdım. Zaman ilerledikçe bu kaygılarımı yendiğimi gördüm.” (SÖ-11)

“Velinin işin içine girmesi çocuğa yönelik olası müdahalelerimi engelledi diyebilirim. Her an veli tarafından izleniyor olduğum düşüncesi davranışlarıma da yansdı.” (SÖ-6)

Bazı öğretmenler öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili olarak okulları sadece öğretim yapılan ve akademik başarının sağlandığı yerler olarak görmenin yanlış olduğunu, okulların aynı zamanda öğrencilerin kişisel, sosyal ve duygusal anlamda gelişimleri için çok önemli olduğunu fark ettiklerini belirtmişlerdir. Aynı fiziki ortamda bulunarak öğrencilerle göz göze gelmenin, öğrencilerle duygusal bağ kurmanın eğitim için ne kadar önemli olduğunu deneyimlediklerini fakat uzaktan eğitimde bunu sağlayamadıklarını dile getirmişlerdir. Konuya ilişkin öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

“Uzaktan eğitimde insanlar bireyselleşiyor, duyguların olgunlaşması ve gelişmesi yeterince olmuyor.” (SÖ-19)

“Öncelikle öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayacak ortam yoktu.” (SÖ-2)

“İlkokul çağındaki öğrenciler için öğretmenleriyle birlikte aynı ortamda olmak çok kıymetli. Bu yaş grubu çocuklar sarılarak, başını okşatarak kısaca dokunarak sevgiyi hissetmek istiyor ama bunlar sanal ortamda olmayınca sınıf ortamı gerçekliğini kaybediyor.” (SÖ-10)

“Özellikle küçük yaş grubu öğrencilerin sınıf ortamından uzakta, öğretmenleriyle ikili duygusal bağlantıyı geliştirilmeden okul yaşantısını sağlıklı bir şekilde yürütmesinin güç olduğunu gördük. Uzaktan eğitim, dersleri bir şekilde ilerletebilir ancak eğitimin sadece akademik başarıdan ibaret olmadığı, okulların öğrenciler açısından duygusal, ruhsal ve sosyal gelişimi içinde hayati bir önem taşıdığını bu süreç bizlere bir kez daha gösterdi.” (SÖ-4)

Bazı sınıf öğretmenleri ise süreçte ölçme değerlendirme çalışmaları ile ilgili yeni yöntemleri deneyimlediklerini, meslektaşları ile her zamankinden daha fazla iş birliği içerisinde olduklarını belirtmişlerdir. Bu durumun özellikle zor zamanlarda mesleki iş birliği ve dayanışma içerisinde olmanın, edinilen deneyimleri paylaşımının öğrenme-öğretme sürecini kolaylaştırdığını, öğretmenlerin tecrübe ve bilgi birikimini artırdığını, bunun da sürecin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesinde önemli olduğunu ifade edebiliriz.

“Ölçme değerlendirmeye yönelik yenilikçi yaklaşımlar kullandık. Diğer meslektaşlarımla normalden daha fazla iş birliği içerisinde olduk.” (SÖ-5)

“Uzaktan eğitimin verdiği tecrübeler sonucu, uzaktaki meslektaşlarım veya öğrencilerimle bir proje veya fikir alışverişinde bulunmam, iletişime geçebiliyor olmam en iyi deneyimim oldu.” (SÖ-3)

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, sınıf ortamında yüz yüze eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinin imkânsız olduğu olağanüstü durumlarda uygulamaya konacak uzaktan eğitim uygulamalarına yeterince hazır olmadığımızı, uygulamaların geliştirilmesinin önemli olduğunu, öğretmen, öğrenci ve ebeveynlerin dijital yeterlikler konusunda kendilerini geliştirmesi gerektiğini süreç içerisinde deneyimlediklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler bu konuda ki deneyimlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Ülkece uzaktan eğitime hazır olmadığımızı gördüm. Bu yüzden her an uzaktan eğitime geri dönecekmişçesine hem bakanlığın hem öğretmenlerin hem de öğrenci ve velilerin hazırlıklı olmasının gerektiğini düşünüyorum.” (SÖ-9)

“Uzaktan eğitim modellerinin desteklenmesi ve geliştirilmesi günümüz koşullarında oldukça elzemdir. Oluşturulacak alt yapı ve içerikler ile eğitim bütünlüğü, fırsat ve imkân eşitliliği sağlanabilir.” (SÖ-7)

“Süreç devam ettirilmeli, gerekli altyapı her daim hazır tutulmalıdır.” (SÖ-7)

“İletişim ve bilişim teknolojilerinin sürekli değişim içinde olduğunu düşünürsek uzaktan eğitime önem vermeliyiz.” (SÖ-17)

Araştırmada elde edilen görüşlerden hareketle sınıf öğretmenleri, uzaktan eğitim sürecinde eğitim teknolojilerinin ve internetin öğrenme-öğretme süreçlerindeki önemini fark ettiklerini aynı zamanda dijital platformlarla tanışarak süreç içerisinde deneyimlediklerini özellikle belirtmişlerdir. Yaşanabilecek olağanüstü durumlarda öğrencilere ulaşarak eğitim-öğretim faaliyetlerinin devam ettirilmesinin yanı sıra öğrenciler için duygusal destek sağlamanın çok kıymetli olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca ebeveyn desteğinin öğrenme-öğretme süreçlerinde çok önemli bir yer teşkil ettiğini beyan etmişlerdir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonuçları bulgularla paralel olarak alt başlıklar içerisinde sunulmuştur. Sonuçlar ilgili alanyazın dikkate alınarak tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Uzaktan Eğitimde Öğrenme Öğretme Süreci ile İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar

Eğitim öğretim süreçlerinin sekteye uğramadan sürdürülebilir olması çok önemlidir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine göre uzaktan eğitimin, özellikle olağanüstü durumlarda eğitim öğretim faaliyetlerinin kesintiye uğramadan sürdürülmesinin, öğrencilere ulaşarak eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, öğrenme için destek olunmasının çok önemli olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Fidan (2020) ilkokullarda çalışan öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini incelediği çalışmasında elde ettiği bulgulara göre uzaktan eğitimin en avantajlı noktalarından birini, öğrencilerin derslerinden geri kalmaması olarak belirtmiştir. Korkmaz (2022) yaptığı araştırmasında uzaktan eğitimi olumlu yönden değerlendiren öğretmenlerin özellikle eğitimin sürdürülebilir olmasını sağlayan bir uygulama olmasını ve olumsuz durumlarda öğrenciyi mağdur etmeden eğitime devam etmesinin önemli olduğunu vurgulamıştır.

Araştırmada katılımcıların görüşlerinden hareketle uzaktan eğitimde öğrenme-öğretme sürecinin niteliği konusunda etkisiz ve verimsiz olduğu yönünde yaygın bir kanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenci takibinde güçlük yaşanması, öğrenme-öğretme stratejilerinin kullanılamaması, sık sık iletişim problemleri yaşanması, etkileşimin sınırlı olması, öğrencilerin dikkat sürelerinin kısa olması ve çabuk dağılması ile öğrencilerden yeterli dönüt alınamaması öğrenme-öğretme sürecinin niteliğini olumsuz yönde etkilemiştir. Bununla birlikte akademik başarının düşmesinin, uygulamalı eğitimler için yetersiz olmasının ve ölçme değerlendirme çalışmalarında yaşanan zorlukların uzaktan eğitim sürecinin etkililiğini olumsuz yönde etkilediği de söylenebilir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde mevcut araştırma sonuçları ile alanyazından elde edilen sonuçların birbirini desteklediği görülmektedir. Demir ve Özdaş (2020) uzaktan eğitime yönelik öğretmen görüşlerini incelediği bir çalışmada bazı öğretmenlerin uzaktan eğitimin verimli olmadığı görüşünde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kandemir ve Sezgin Nartgün (2022) öğretmenlerin uzaktan eğitimin anlamına ilişkin görüşlerinde, katılımın az ve eğitimin verimsiz olduğunu belirtmişlerdir. İletişim problemine yönelik Şener vd. (2020) tarafından yapılan araştırmada uzaktan eğitimde öğrencilerin akranları ve öğretmenleriyle iletişimi sınırlı olarak tanımlanmıştır. Gewin (2020) ise salgın döneminde

öğretimsel olarak birtakım problemler yaşandığını belirterek bunların çözümü için bazı önerilerde bulunmuştur. Öğrenciler ile sık sık temas kurulması, öğrencilerin derse aktif katılımının sağlanması, geri bildirimde davet edilmesi, zor durumdaki öğrencilerin belirlenerek desteklenmesi gibi uzaktan öğretim süreci içerisinde ders içi aktif katılımın sağlanması ve etkileşimin artırılmasına yönelik öneriler sunmuştur.

Uzaktan eğitim süreçlerine yönelik katılımcılar etkileşimin yeterli olmadığı konusunu sıklıkla dile getirmişlerdir. Benzer bir çalışmada Serçemeli ve Kurnaz (2020) uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinden birinin de eğitmen ve öğrenciler arasındaki etkileşim yetersizliği olarak belirtmişlerdir. Etkileşimin sınırlı olduğu konusunda farklı olarak, Baran (2021) tarafından yapılan bir çalışmada uzaktan eğitimde öğretmen-öğrenci arasındaki etkileşimin güçlü, öğrenci-öğrenci arasındaki etkileşimin sınırlı olduğunu belirtse de bir diğer araştırmada Koç (2020) uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinden öğretim elemanı ve öğrenci arasındaki etkileşim eksikliğinden bahsederek araştırma bulgularıyla örtüşen sonuçlara ulaşmıştır.

Katılımcılar, uzaktan eğitim sürecinin öğrencilerin davranışları üzerinde ciddi etkileri olduğunu özellikle uzun süre ekrana maruz kalmanın çeşitli sağlık problemlerine sebep olduğunu, göz ve bel sağlığı konusunda ciddi riskler oluşturduğunu, küçük yaş grubu öğrencilerde ekran bağımlılığına sebebiyet verebileceğini, okul kültürünün oluşmadığını ve bazı davranış problemlerinin görüldüğünü belirtmişlerdir. Alanyazın incelendiğinde daha önce yapılan çalışmalarda araştırma bulgularıyla örtüşen benzer problemlerden bahsedildiği görülmüştür. Al Lily vd. (2020) tarafından yapılan araştırmada öğrenciler tarafından uzaktan eğitimde dersleri takip etmek için bilgisayar ve telefon kullanımının artması ekran bağımlılığı, göz yanması, bel boyun ağrıları gibi birçok sağlık sorunlarına neden olduğu sonucuna varılarak araştırma bulgularımızı desteklemiştir. Sığın (2020) ise öğrencilerin derslere karşı ilgisiz olması ve disiplinsiz davranışlar takınması sonucu akademik başarıda düşüşler yaşanmasının dezavantaj oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Kandemir ve Sezgin Nartgün (2022) tarafından yapılan çalışmada da uzaktan eğitim sürecinin bireylerin sosyalleşmesini engellediğini, teknolojik bağımlılığa neden olduğunu, görme ve duruş bozuklukları gibi bazı sağlık sorunlarına sebebiyet verdiğini belirterek bunları uzaktan eğitimin olumsuzlukları arasında saymıştır.

Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları ile İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar

Uzaktan eğitim uygulamalarının birtakım avantajları ve dezavantajları olduğunu söylemek mümkündür. Araştırma bulguları incelendiğinde, katılımcıların uzaktan eğitimin avantajları alt temasıyla ilgili zaman sınırlılığı ve mekân sınırlılığı olmaması görüşü ağırlık kazanmıştır.

Uzaktan eğitimin olağanüstü durumlarda eğitim öğretime devamı sağlaması, salgın hastalıkların yayılım hızının düşürülmesine yardımcı olması, ekonomik olması, Web 2.0 araçlarının kullanımını teşvik etmesi, veli desteğinin olması, bilgiye ulaşmayı kolaylaştırması, teknolojik araçlarla öğrenme-öğretme sürecinin sürdürülmesi de ön plana çıkan avantajlarındandır. Ayrıca katılımcılara göre teknolojik cihazlarda çeşitliliğin olması, derslerin kayıt altına alınarak istenildiği zaman tekrar izlenebilmesi, görsel işitsel öğrenmeler sağlaması gibi birçok avantajının da olduğu görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde yapılan çalışmaların birçoğunda araştırma bulgularıyla benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir.

Korkmaz (2022) tarafından yapılan bir araştırmada öğretmenler, zaman ve mekân bağımsızlığının olması, teknoloji kullanım becerilerini artırması, esnek ders programı imkânı sağlaması gibi etkenleri uzaktan eğitimin avantajları olarak belirtmişlerdir. Araştırmada öğrenciler ise zaman ve mekân bağımsızlığı sağlaması, teknoloji kullanım becerilerini artırması, kendilerine vakit ayırabilmeleri, olumsuz durumlarda sağlıklarını koruyabilmeleri, eğlenceli ve öğretici ders içerikleriyle daha fazla öğrenme fırsatı yakalayabilmeleri gibi durumları uzaktan eğitimin avantajları olarak belirtmiştir. Horspol ve Lange (2012) ise uzaktan eğitim uygulamalarının en önemli avantajlarının mekânsal olarak kolaylık sağlamasıyla birlikte evden okula gidiş-gelişlerde zaman tasarrufu sağlaması ve çevrimiçi platformlar ile iletişim sağlanarak, ortamsal olarak öğrenme-öğretme kolaylığı sağlaması olduğunu dile getirmişlerdir. Alpaslan (2020) tarafından Türkiye’de öğretim üyeleri ile yapılan bir çalışmada öğretim üyelerinin uzaktan eğitime yönelik belirttikleri en önemli avantajların zamandan ve mekândan bağımsız olması, eğitim öğretimin pratik ve esnek olması, bilgiye erişimde çeşitlilik sağlaması gibi özellikleri belirtmişlerdir.

Özdoğan ve Berkant (2022) yaptıkları araştırmada uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimin kendi içerisinde birtakım avantaj ve dezavantajlara sahip olduğunu belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimin avantajlarının daha sıklıkla zaman ve mekândan bağımsız olarak eğitim öğretimin yapılması, derslerin defalarca izlenebilir olması, okulların kapalı olduğu zorunlu durumlarda eğitim öğretim ihtiyacının karşılanabilir olması, hastalığın bulaşmaması için koruma sağlaması olduğunu ifade etmişlerdir.

Katılımcıların dezavantajları alt temasıyla ilgili teknolojik yetersizlikler (imkânsızlıklar) ile internet imkânı (erişim) olmamasının en büyük dezavantaj olduğu görüşü ağırlık kazanırken süreçte yaşanan teknolojik aksaklıkların, alt yapı problemlerinin, teknolojiyi kullanamamanın süreci olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Katılımcılar uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerle duygusal bağ kuramamanın, sosyal ortamların, düşük motivasyonun, geri bildirim alınamamasının, uzaktan eğitimde sınıf yönetiminin zor olmasının, uygulamalı

eğitimler için yetersiz olmasının ve ölçme değerlendirme çalışmalarında yaşanan güçlüklerin eğitim öğretim sürecinde dezavantaj oluşturduğunu belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim uygulamalarının dezavantajlarına yönelik alanyazın çalışmaları incelendiğinde birçok araştırmacı tarafından benzer bulgular tespit edilmiştir. Özdoğan ve Berkant (2022) yaptıkları araştırmada uzaktan eğitimin dezavantajlarına yönelik ise internet ve bilgisayar eksikliği, ölçme ve değerlendirmede yaşanan eksiklikler, motivasyon kayıpları, fırsat eşitsizlikleri, etkileşim yetersizliği, birtakım teknik sorunların yaşanması, sosyalleşme eksikliği gibi olumsuzlukları sıralamışlardır. Horzum (2003) da yaptığı çalışmada uzaktan eğitimin öğrencilerin sosyalleşmesini engellediği, bazı uygulama gerektiren derslerin işlenmesinde güçlükler yaşandığı, öğrenmelerin tam olarak gerçekleşmediği, derslerin hazırlanmasında öğretmenlerin daha çok emek ve zaman harcadığı, uzaktan eğitim uygulamalarında kullanılan teknolojileri bilmeyen öğrenciler için dezavantaj oluşturduğu sonucuna varmıştır.

Han ve Demirbilek (2021) tarafından üniversite öğrencilerine yönelik yapılan bir çalışmada uzaktan eğitimde derslerinin verimsiz işlenmesi, ders içeriklerinin yetersiz kalması, uygulamalı derslerin gerçekleştirilememesi ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin belirsizliklerin yaşanması süreçte yaşanan olumsuzluklar olarak belirtilmiştir. Ayrıca teknolojik cihaz ve internet kaynaklı teknik sorunlar, öğretim üyeleriyle iletişim sorunları, evde uygun ders çalışma ortamının olmaması gibi nedenler uzaktan eğitimin olumsuz yönleri olarak değerlendirilmiştir. Korkmaz (2022) yaptığı araştırmasında uzaktan eğitimin yukarıda bahsedilen avantajlarına karşın teknolojik altyapı eksiklikleri, uzaktan eğitime erişmeyi sağlayan birtakım donanım eksiklikleri ve öğrenmeyi kolaylaştırması beklenen materyal eksikliklerinden bahsetmiştir. Ayrıca öğretmen ile öğrenciler arasındaki iletişim eksiklikleri, etkin katılımın sağlanamaması, sosyalleşme sorunları, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanamaması gibi uzaktan eğitim uygulamalarının dezavantajlarından da bahsederek mevcut araştırma ile benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadığı Sorunlara Yönelik Sonuçlar

Ülkemizde COVID-19 pandemisi sürecinde ilkokullarda ilk defa bu kadar kapsamlı bir şekilde uygulanan uzaktan eğitimde öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili birtakım sorunlar yaşanmıştır. Araştırmaya katılım gösteren sınıf öğretmenlerinin, dijital (teknolojik alt yapı) kaynaklı sorunlar alt temasıyla ilgili; internet altyapı (erişim) sorunları, teknolojik eksiklikler, teknolojiyi kullanmada yetersizlikler, uzun süre ekran karşısında olmanın zorluğu ve dijital platformlardan kaynaklı sorunlardan sıklıkla bahsettikleri görülmüştür. Alanyazında ilgili araştırmalara bakıldığında benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmüştür. Sarı ve Nayır (2020) yaptıkları çalışmada pandemi sürecinde uygulanan uzaktan eğitimde öğretmenlerin en çok

karşılaştıkları sorunları teknik sıkıntılar olarak belirtmişlerdir. Bu teknik sıkıntılardan internet bağlantısı problemleri ve teknolojik altyapı eksiklikleri en önemli sorunları oluşturmuştur. Paydar ve Doğan (2019) tarafından yapılan çalışmada ise öğretmenler, teknolojik imkânsızlıkları ve alt yapı sorunlarını uzaktan eğitimin önemli sorunları olarak belirtmişlerdir. Baran (2021) araştırmasında uzaktan eğitimde en çok karşılaşılan sorunun teknolojik problemler ve teknik altyapı yetersizliği olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yarovaya vd. (2020) tarafından yürütülen diğer bir çalışmada internet bağlantı problemlerinin sıklığı ve öğrencilerinin teknolojik donanım eksiklikleri uzaktan eğitimde en sık karşılaşılan sorunlar olarak değerlendirilmiş ve bu teknolojik sıkıntıların öğrencilerin-öğrenme süreçlerine engel olduğu belirtilmiştir. Özdoğan ve Berkant (2022) yaptıkları çalışmada motivasyon kaybı ile ilgili uzaktan eğitim sağlayan platformların altyapı yetersizlikleri ile sistemin teknolojik cihazlar ve internet gerektirmesi, bazı öğrencilerin ise maddi imkânlarının kısıtlı olmasının uygulama sürecinde olumsuz etkiler oluşturduğunu düşünmüşlerdir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri öğrenme-öğretme süreci ile ilgili de birtakım sorunların yaşandığını belirtmişlerdir. Bunlardan ölçme değerlendirme yetersizlikler, derslerin verimsiz işlenmesi, dikkat ve ilgi eksikliği, sınıf yönetiminin zor olması, derse katılımda düzensizlikler, davranış kazandırmada yetersizlikler, iletişim problemleri, geri bildirimde yetersizlikler, derslere pasif katılım, sınıf kurallarının uygulanamaması, uygulamalı eğitimlerin yapılamaması gibi sorunlar ön plana çıkmıştır. Alanyazın incelendiğinde araştırmacılar tarafından benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Han vd. (2021) okul yöneticileri ve öğretmenlerle yaptıkları araştırmalarında ulaştıkları uzaktan eğitim süreçlerine yönelik, derslerin verimsiz geçmesi, derse katılımların az olması, ders saatlerinin yetersiz olması, iletişim ve motivasyon eksikliği olması, devam zorunluluğunun olmaması, fırsat eşitsizliklerine sebep olması, fiziksel rahatsızlıklara neden olması, dönüt alınamaması, uygulama gerektiren derslerin verimsiz geçmesi gibi bulgular mevcut araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Şener vd. (2020) çalışmalarında uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimini bir sorun olarak ele almış ve öğrencilerin kameralarını açmak istememeleri, derse karşı isteksiz olmaları gibi nedenler sınıf yönetiminin zorlukları olarak belirtilmiştir. Fidan da (2020) çalışmasında benzer bir sonuca ulaşarak öğretmenlere göre uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminin zor olduğunu, yüz yüze derslerde bile öğrencilere kuralları uygulamak zorken sanal ortamlarda bunun çok daha zor olduğunu belirtmiştir.

Baran (2021) tarafından yapılan diğer bir çalışmada ise uzaktan eğitim sürecinde ortaya çıkan diğer bir problem ölçme değerlendirme sorunudur. Katılımcılar uzaktan eğitimde ölçme değerlendirmeyi güvenilir bulmamaktadır. Eğer bir ölçme değerlendirme yapılacaksa okula

gidilerek yüz yüze yapılmasının veya ölçme değerlendirmenin ses ve görüntünün eşzamanlı bir şekilde paylaşıldığı ortamlar ile yapılmasının daha doğru olacağı vurgulanmıştır.

Katılımcılar aile ve ev ortamından kaynaklı birtakım sorunların da yaşandığını belirtmişlerdir. Aile ve ev ortamından kaynaklı sorunlar alt temasıyla ilgili katılımcı görüşlerinde; ev ortamı (fiziki ortam) yetersizliği, veli desteğinin yetersizliği, ailelerin derse müdahalesi gibi sorunları ön plana çıkmıştır. Fidan (2020), bu süreçte çalışan velilerin öğrencilerine destek veremediklerini ve bu durumun uzaktan eğitim sürecinde sorun oluşturduğunu vurgulamıştır. Yılmaz vd. (2020) de araştırmalarında benzer bir sonuca ulaşarak gelir düzeyi düşük velilerin gerekli olanakları sağlayamadıklarını ve bu durumun eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olduğunu belirtmiştir. Öte yandan Albez ve Akan (2022) yaptıkları çalışmada, ailelerin kendi öğretici ebeveynlik becerilerini yeterli düzeyde gördükleri ve uzaktan eğitim süresince ebeveyn olarak öğrencilerini destekledikleri, buna karşın öğretmenlerin ise ebeveynlerin evde öğrenme-öğretme sürecine desteklerinden memnun olmadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimde sınıf mahremiyetinin ortadan kalkmasını ciddi bir sorun olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. İnsanların evlerinde olup bitenin ekranlara yansması, bazı velilerin derste olunduğunun farkına bile varmadan özensiz davranması, evlerdeki hoş olmayan görüntülerin, gürültü ve seslerin diğer evlerde duyulup izlenmesi öğretmenlere göre sorun teşkil etmektedir. Katılımcıların görüşlerinden hareketle uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin sınıf ortamında olduğu kadar kendilerini rahat hissedemedikleri, hata yapma endişesi taşıdıkları, veliler tarafından sürekli izleniyor olmalarının kendilerini ciddi anlamda rahatsız ettiği anlaşılmaktadır. Buna göre uzaktan eğitimin öğrenme-öğretme sürecinde öğretmenlerin moral, motivasyon ve davranış biçimleri üzerinde ciddi sorunlar oluşturacağı söylenebilir.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Edindikleri Deneyimlere Yönelik Sonuçlar

Pandemi sürecinde hızlıca uygulamaya konulan uzaktan eğitimde sınıf öğretmenleri birtakım deneyimler edinmişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, teknolojik deneyimler alt temasıyla ilgili eğitimde teknolojinin etkin kullanımı, Web 2.0 araçlarının kullanımı, uzaktan eğitim platformlarını kullanma, uzaktan eğitime hazırlıklı olmanın gerekliliği gibi deneyimleri sıklıkla dile getirmişlerdir. Ayrıca katılımcılar öğretimde internet kullanımının önemini, Web 2.0 araçları ile oluşturulan içeriklerin öğrencileri motive ettiğini, EBA'dan içerikler oluşturup paylaşabildiklerini, sanal geziler yapabildiklerini, farklı iletişim

olanakları ile tanıştıklarını, uzaktan veli ve öğrenci toplantıları yaptıklarını, bunların güzel deneyimler olduğunu belirtmişlerdir.

İlgili alanyazın incelendiğinde de benzer sonuçlara ulaşmak mümkündür. Sertkaya-Dinler (2020) yaptığı araştırmada uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin teknolojiyi, bilgisayarı, online programları kullanma konusunda yine online ders, kaynak ve materyal oluşturma sürecinde kendilerine yeni beceri ve deneyimler kattıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin ise bilgisayar, tablet, telefon, gibi teknolojik aletleri ve interneti doğru kullanmayı öğrendiklerini ifade etmiştir. Akyürek (2020) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmış, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin dijital içerikler oluşturma ve paylaşma becerisi kazandıkları ifade edilmiştir. Han vd. (2021) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre, uzaktan eğitim uygulamaları, eğitimde teknolojinin kullanımını artırmış; okul yöneticileri, öğretmen, veli ve öğrencilerin eğitim teknolojilerini kullanma becerilerini geliştirerek eğitimde dijitalleşmeyi sağlamış, salgın sonrasında da kullanılabilecek birçok dijital eğitim içeriğinin oluşturulmasına zemin hazırlamıştır. Özdoğan ve Berkant (2022) yaptıkları araştırmada teknolojinin eğitim öğretim süreci içerisindeki önemine yönelik farkındalığın artması, teknolojik beceri geliştirme ve ortamsal olarak öğrenmede kolaylık sağlamanın önemine değinmişlerdir.

Katılım gösteren sınıf öğretmenleri öğrenme-öğretme süreci ile ilgili yaşadıkları deneyimler arasında; kesintisiz eğitim (eğitime devamı sağlama), sınıf mahremiyetinin önemi, uzaktan sınıf yönetimi, sınıf ortamının önemi, veli desteğinin önemi, okulların kişisel gelişim için önemi gibi hususları sıklıkla dile getirmişlerdir. Katılımcılar, öğrencilerle duygusal bağ kurmanın ne kadar önemli olduğunu, ölçme değerlendirme yeni yöntemler keşfettiklerini, mesleki işbirliğinin öne çıktığını, ailenin çocuk eğitimindeki önemini fark ettiklerini belirterek öğrenme-öğretme süreci için önem arz eden birçok deneyim yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri süreç içerisinde yaşanan belirsizlerin de kendilerini yordugunu dile getirmişlerdir. Konu ile ilgili araştırmalar incelendiğinde Han vd. (2021) çalışmalarında uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili eğitimin kesintiye uğramadan sürdürülmesi, hastalığın bulaş riskini azaltarak salgının kontrol altına alınması, eğitim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaşması gibi olumlu yönlerden bahsetmiştir. Kocayigit ve Uşun (2020) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik olarak gördükleri en önemli avantajın çeşitli sebeplerden dolayı mevcut eğitim öğretim sürecinin dışında kalan bireylere eğitim-öğretim imkânı sağlanması olduğu ortaya konmuştur. Sertkaya-Dinler (2020) çalışmasında veli desteğinin öğrenme-öğretme sürecinde çok önemli olduğunu, veliler tarafından takip edilip ve destek sağlanan öğrencilerin bu süreçte yaşanan öğrenme

kayıplarını daha kolay telafi ettiğini ve süreci daha kontrollü bir şekilde öğretmen planına uygun olarak atlatmaya çalıştığını belirtmiştir. Baran da (2021) çalışmasında veli desteğinin öneminden bahsederek küçük yaş grubu öğrencileri ile uzaktan eğitim yapmanın ancak veli desteği ile daha verimli geçeceğini vurgulamıştır. Han vd. (2021) tarafından yapılan çalışmanın bulgularına göre uzaktan eğitim öğrenci ve öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetlerinden tamamen kopmamasını sağlamakla beraber süreçte örgün eğitimin, okulun ve öğretmenlerin önemi daha iyi anlaşılmış ve birçok aile öğrenme-öğretme sürecine daha aktif katılmıştır.

Araştırmada sonuçları ile özellikle pandemi sürecinde yapılan araştırmaların sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde uzaktan eğitim uygulamalarının salgın hastalıklar, depremler gibi olağanüstü durumlarda eğitim öğretime devamı sağlama konusu başta olmak üzere birtakım faydaları olduğu tespit edilmiştir. Her ne kadar eğitim hizmetinin sürekliliğini sağlamada uzaktan eğitim faydalı görülse de hizmetin istenen nitelikte sürdürülmesi noktasında olumsuz yanlarının ön plana çıktığı söylenebilir. Bu durum uzaktan eğitim uygulamalarının dezavantajlarıyla beraber sürece hazırlıksız yakalanmanın, süreçte yaşanan belirsizliklerin, içeriklerdeki yetersizliklerin etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca, öğrenme-öğretme sürecinin yürütüldüğü eğitim platformlarının yetersiz kalması, sık kullanılan zoom, meet vb. platformların kullanım dilinin yabancı olmasıyla beraber etkin kullanılamaması, ölçme değerlendirme çalışmalarında uygulamaların yetersiz kalması, geçerliliğinin düşük olması ve süreçte yaşanan olumsuz ebeveyn tutumları da uzaktan eğitim sürecini olumsuz yönde etkilediği araştırmada elde edilen sonuçlar arasındadır.

Son olarak okullarda uygulanan yüz yüze eğitim öğretim süreçlerinin ne kadar önemli olduğu, öğrencilerin gerek akademik gerekse psikososyal yönden gelişimleri için gereklilik arz ettiği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerle öğretmenler arasında yüz yüze karşılıklı iletişim ve etkileşim kurmanın öğrenme-öğretme süreçlerine büyük katkıları olduğu ve öğrencilerle aynı ortamda bulunarak duygusal bağ kurmanın çocukların pedagojik açıdan gelişimlerine büyük faydalar sağladığı gerçeğini de belirtmek mümkündür.

Bu açıdan bakıldığında eğitim öğretim süreçlerinin bir bütünlük arz ettiğini, okulları sadece akademik bilgi aktarımı sağlanan yerler olarak görmenin yanlış olduğunu, gelecekte eğitim öğretim süreçlerinin tamamen dijitalleşeceği, öğretmenlere ihtiyaç kalmayacağı gibi tamamen sanal bir okul algısının da yanlış olduğunu ifade etmek mümkündür. Öte yandan dijital çağın gerektirdiği yeni rol ve sorumlulukları kavrayamayan, dijital okuryazar olamayan, bu yönde bilgi ve becerilerini geliştiremeyen, sadece mükemmel anlatım yeteneğiyle var olmaya çalışan öğretmenlerin sanal bir okulda veya bir yapay zekânın artırılmış gerçekliği karşısında zor durumda kalabileceklerini söylemek de mümkündür.

Öneriler

COVID-19 pandemi süreciyle birlikte eğitim-öğretim faaliyetleri ilkokullarda ilk defa bu kadar kapsamlı bir şekilde uzaktan eğitim uygulamaları ile yürütülmüştür. Bu araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki öneriler sunulabilir.

- Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmen, öğrenci ve ebeveynlere hizmet içi eğitimler verilerek eğitim teknolojilerinin süreç içerisinde daha etkin kullanımı sağlanabilir.
- Pandemi ile birlikte uygulamaya konan uzaktan eğitim süreçlerinde en önemli sorunlardan teknolojik alt yapı yetersizlikleri, teknolojik imkânsızlıklar ile internet problemlerinin çözümü için önlemler alınabilir; öğretmen ve öğrencilere bilgisayar, tablet ve internet imkânlarının artırılmasına yönelik kolaylıklar sağlanabilir.
- Uzaktan eğitim süreci öncesinde veya süreç devam ederken yaşanabilecek aksaklıklar için her okula Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmeni tanımlanarak teknolojik destek verilebilir.
- Öğretmenler uzaktan eğitimde dijital içerik hazırlamalarının çok zaman aldığını, iletişim, etkileşim ve sınıf yönetiminde zorluklar yaşadığını, ölçme değerlendirme çalışmalarını etkin bir şekilde yürütemediklerini beyan etmişlerdir. Bunun için uzaktan eğitimin niteliğini artırıcı birtakım çalışmalar yapılabilir. EBA platformu üzerinden hazır dijital içerikler oluşturulabilir, ölçme ve değerlendirme çalışmaları için etkili platformlar ve yeni nesil uygulamalar geliştirilebilir.
- Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin dikkat ve motivasyonlarını sağlamak için öğretmenlerin dijital oyun ve etkinliklerle ders içeriklerini zenginleştirmeleri gerektiği önerilebilir.
- Teknolojideki hızlı gelişimlere bağlı olarak eğitim teknolojilerinin de sürekli güncellendiği gerçeği dikkate alındığında, eğitimcilerin eğitim teknolojilerinin kullanımı konusunda kendilerini geliştirmeleri ve Web 2.0 uygulamalarının etkin kullanımı konusunda bilgi sahibi olmaları önerilebilir.
- Özellikle ilkokul düzeyinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim süreçlerinde ebeveyn desteği ön plana çıkmaktadır. Uzaktan eğitim uygulamalarıyla ilgili ebeveynlere bilgi verilerek ailelerin evlerinde sınıf ortamı oluşturmaları, ders mahremiyetine dikkat etmeleri, öğrencilerini ders süresince takip etmeleri, öğrencilerin dikkatlerini dağıtacak unsurları ortamından kaldırmaları ve öğrenciye her türlü teknolojik imkânları sağlamaları önerilebilir.

- Uzaktan eğitim ile ilgili araştırmalara bakıldığında pandemi öncesinde uzaktan eğitim uygulamaları genellikle açık öğretim fakültelerinde, yükseköğretimde ve hizmet içi eğitimlerde kullanıldığından yapılan çalışmaların da genellikle bu alanlarda yapıldığı söylenebilir. İlkokul düzeyinde yapılan araştırmalar çok az olmakla beraber COVID-19 pandemisi ile birlikte bu alanda da birçok çalışmanın yapıldığı görülmüş ancak daha fazla araştırmanın yapılmasına ihtiyaç olduğu görülmüştür.
- Araştırmacılara uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili öğrenme-öğretme faaliyetlerinde niteliğin artırılmasına yönelik çalışmalar ile birlikte uzaktan eğitimde ebeveyn tutumları, sınıf yönetimi, iletişim ve etkileşim, ölçme ve değerlendirme gibi konularda çalışmalar yapmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2003). *Etkili öğrenme ve öğretme* (5. baskı). Eğitim dünyası Yayınları.
- Adıgüzel, O. C. (2022). Uzman öğretmenlik yetiştirme programı çalışma kitabı. *Eğitimde etkili geri bildirim içinde* [ekitap sürümü]. (ss. 35-40). MEB
- Ağır, F. (2007). *Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi* (Tez No: 177901) [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi-Balıkesir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akçay, S. (2014). *Eş zamanlı sanal sınıfta ortamının grafik tasarım dersinde kullanımına yönelik bir uygulama ve öğrenci algıları: Gazi Üniversitesi Örneği*, (Tez No: 381496) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akdemir, Ö. (2011). Yükseköğretimimizde uzaktan eğitim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 69-71.
- Akyürek, M. (2020). Uzaktan eğitim: Bir alan yazın taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-9.
- Al Lily, A. E., Ismail, A. F., Abunasser, F. M. & Alqahtani, R. H. A. (2020). Distance education as a response to pandemics: Coronavirus and Arab culture. *Technology in Society*, 63, 101317. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2020.101317>
- Albez, C., & Akan, D. (2022). Uzaktan eğitim sürecinde ailelerin öğretici ebeveynlik becerilerinin incelenmesi. *Eğitim Ve Bilim*, 47(209). doi:<http://dx.doi.org/10.15390/EB.2022.10810>
- Allmendinger, K. (2010). Social presence in synchronous virtual learning situations: The role of nonverbal signals displayed by avatars. *Educational Psychology Review*, 22(1), 41-56.
- Alpaslan, M. (2020). Öğretim üyelerinin özel yeteneklilerin eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 126-147.
- Altıok, S. (2016). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği programlarında uygulanan yüz yüze öğrenme etkinlikleri ve uzaktan eğitim yolu ile gerçekleştirilebilirlikleri* (Tez No:431262) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi -Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Anagün, Ş. S., Atalay, N., Kılıç, Z., & Yaşar, S. (2016). Öğretmen adaylarına yönelik 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 160-175.
- Arı, S. (2019). *Açık ve uzaktan eğitimde görme engellilerin desteklenmesi AÖF ders kitapları için erişilebilirlik araştırması* (Tez No: 626516) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi Eskişehir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Avcı, F., & Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(4), 117-154.
- Aydeniz, M. (2017). Eğitim sistemimiz ve 21. yüzyıl hayalimiz: 2045 hedeflerine ilerlerken, Türkiye için STEM odaklı ekonomik bir yol haritası. *University of Tennessee*,

Knoxville.https://trace.tennessee.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1019&context=utk_theopubs

- Aydın, M. (1991). *Eğitim Yönetimi: Kavramlar, Süreçler, İlişkiler*. Hatipoğlu Yayınları
- Aytekin, Ç. (2004). *Uydu ile dijital eğitim platformu* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.
- Bahar, H. H., Uludağ, E., & Kaplan, K. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar ve internet tutumlarının incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 64-83. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erziefd/issue/6001/80020>
- Bakioğlu, B., Çevik, M. (2020). COVID-19 Pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*. 15(4), 109-129
- Baran, A. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin covid-19 pandemisi ile gelişen uzaktan öğretim süreciyle ilgili hazırbulunuşlukları görüşleri ve tecrübeleri* (Tez No: 671495) [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9 (1), 23-28 . <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfed/issue/46796/586804>
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 15(4), 131-151. doi:10.7827/TurkishStudies.44460
- Bozkurt, A. (2016). *Bağlantıcı kitlesel açık çevrimiçi derslerde etkileşim örüntüleri ve öğrenen rollerinin belirlenmesi* (Tez No. 432498) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi-Eskişehir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Bozkurt, A., Jung, I., Xiao, J., Vladimirsch, V., Schuwer, R., Egorov, G., & Paskevicius, M. (2020). A global outlook to the interruption of education due to COVID-19 Pandemic: Navigating in a time of uncertainty and crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1-126. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3878572>
- Brewer, S., & Klein, J. D. (2006). Type of positive interdependence and affiliation motive in an asynchronous, collaborative learning environment. *Educational Technology Research & Development*, 54 (4), 331-354.
- Can, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Can, Ş. (2008). *Fen eğitiminde web tabanlı öğretim*. (Tez No.179641) [Yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi-Manisa]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Cartwright, V., & Hammond, M. (2003). The integration and embedding of ICT into the school curriculum: More questions than answers. In *ITTE 2003 Annual Conference of the Association of Information Technology for Teacher Education*, Trinity and All Saints College, Leeds.

- Cömert, D., & Güleç, H. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen-aile çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 131-145. doi:10.17755/esosder.263223
- Creswell, J. W. (2014). *Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları araştırma deseni* (S. B. Demir, Çev. Ed.). Eğiten Kitap. (Çalışmanın orijinali 2013'te yayımlanmıştır)
- Çakır R., Kara M., & Kukul V. (2019). Adaptation of the online self-regulation questionnaire (OSRQ) in three types of interaction into Turkish: A validity and reliability Study. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 9 (2), 332-348.
- Çalık, C. (2007). Okul çevre ilişkisinin okul geliştirmedeki rolü: kavramsal bir çözümleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 123-140.
- Çalık, T., & Sezgin, F. (2005). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-66.
- Demir, E. (2014). Uzaktan eğitime genel bir bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39, 203-211.
- Demir, F., & Özdaş, F. (2020). Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Millî Eğitim (Özel Sayı)*, 49 (1), 273-292.
- Demir, S., & Kale, M. (2020). Öğretmen görüşlerine göre, covid-19 küresel salgını döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 15(8).3445-3475. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44492>
- Dinçer, S. (2006). Bilgisayar destekli eğitim ve uzaktan eğitime genel bir bakış. *Akademik Bilişim*, 65-68.
- Duman, B. (2010). Öğrenme-öğretme sürecindeki hata, yanılsama ve yanıltmacalara ilişkin öğrenci görüşleri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 15-40. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/musbed/issue/23515/250550>
- Duman, S.N. (2020). Salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 95-112. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.804016>
- Durak, G., Çankaya, S., & İzmirli, S. (2020). COVID-19 Pandemi döneminde Türkiye'deki üniversitelerin uzaktan eğitim sistemlerinin incelenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 14(1), 787-809. <https://doi.org/10.17522/balikesirnef.743080>
- Ergüç-Şahan, B. & Parlar, H. (2021). Pandemi döneminde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı problemler ve çözüm yolları . *OPUS International Journal of Society Researches*, 18 (40) , 2375-2407. DOI: 10.26466/opus.883814
- Erten, P. (2020). Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ve bu becerilerin kazandırılmasına yönelik görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 49 (227) , 33-64.
- Ertürk, S. (1993). *Eğitimde program geliştirme*. (7. baskı). Meteksan.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim: İlkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43.
- Fidan, N. (1996). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Alkım.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme* (3. baskı). Pegem Akademi.
- Fidan, N., & Erden M. (1993). *Eğitime giriş* (3. baskı). Meteksan.
- Firman, S. R. R. (2020). Pembelajaran online di tengah pandemi Covid-19. *Indonesian Journal of Educational Science (IJES)*, 2(2), 81-89

- Frenette, M. (2019). Are the Career Prospects of Postsecondary Graduates Improving? *Analytical Studies Branch Research Paper Series*, no. 415.
- Gelen, İ. (2017). P21-Program ve öğretimde 21. yüzyıl beceri çerçeveleri (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 15-29.
- Gewin, V. (2020). COVID-19 bekletilirken öğretimi çevrimiçi taşımak için beş ipucu. *Doğa*, 580, 295-296.
- Gökçe, E. (2000). Yirmibirinci yüzyılın öğretmeni. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 270, 21- 26.
- Göktaş, Y., Yıldırım, Z., & Yıldırım, S. (2008). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim fakültelerindeki durumu: Dekanların görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(149), 30-50.
- Görkaş, B., Otuz, B. & Ekici, G. (2017). İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenenlerin sahip olmaları gereken 21.yüzyıl becerilerine ait veri kaynaklarının analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 421-435.
- Han F., Demirbilek, N., & Demirtaş, H. (2021). Okul yöneticisi ve öğretmenlerin koronavirüs (Covid-19) salgını sürecinde yürütülen uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 10 (3), 1168-1193. <http://dx.doi.org/10.30703/cije.819946>.
- Han, F., & Demirbilek, N. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Covid-19 Salgını Süresince Yürütülen Zorunlu Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 12(44), 182-203.DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.2897>
- Hastings, N. B. (2013). Interaction. In R. C. Richey (Ed.). *Encyclopedia of terminology for educational communications and technology*. New York: Springer (166-167).
- Heymann, S. J., & Earle, A. (2000). Low-income parents: how do working conditions affect their opportunity to help school-age children at risk?. *American educational research journal*, 37(4), 833-848.
- Horspool, A., & Lange, C. (2012). Applying the scholarship of teaching and learning: Student perceptions, behaviours and success online and face-to-face. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 37(1), 73-88.
- Horzum, M. B. (2003). *Öğretim elemanlarının internet destekli eğitime yönelik düşünceleri (Sakarya Üniversitesi Örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Horzum, M. B., Albayrak, E., & Ayvaz, A. (2012). Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitimde uzaktan eğitime yönelik inançları. *Ege Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-72.
- İşman, A. (2008). *Uzaktan eğitim* (3. baskı). Pegem Akademi.
- Kandemir, A. & Sezgin Nartgün, Ş. (2022). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Yorgunluğu. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (27) , 424-449. DOI: 10.38155/ksbd.1074213
- Kantos, E. Z. (2020). Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim ile ilgili düşünceleri. 8. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi -Sosyal ve Eğitim Bilimleri* (ss.67-82)
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Pegem Akademi.
- Kılınç, M. (2015). *Uzaktan eğitim uygulamalarının etkililiği üzerine bir araştırma* (Tez No. 384746) [Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi- Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kıyasoğlu, E., & Çeviker Ay, Ş. (2020). Sınıf öğretmenlerinin 21. yüzyıl öğrenen ve öğretmen becerilerini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir? e. *Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7, 240-261.

- Ko, C.J. (2012). A case study of language learners' social presence in synchronous CMC. *ReCALL*, 24(1), 66-84.
- Kocayığıt, A., & Uşun, S. (2020). Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları (Burdur ili örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285-299.
- Koç, E. (2020). An evaluation of distance learning in higher education through the eyes of course instructors. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-39.
- Korkmaz, S. (2022). *Engelli ortaokul ve lise öğrencileri ile öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecine yönelik deneyimleri* (Tez No. 751478) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kurbanoğlu, S. & Akkoyunlu, B. (2001). Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 81-88.
- Kürtüncü, M., & Kurt, A. (2020). Covid-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Covid-19 Özel Sayısı 2, 66-77.
- Merrill, D., Li Z., & Jones, M. K. (1990). Second generation instructional design. *Educational Technology*, 30(2), 7-15.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2008). Öğretmen yeterlikleri: Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı. <http://otmg.meb.gov.tr>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı. <https://oygm.meb.gov.tr>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2018). 2023 Eğitim Vizyonu: Öğrenme süreçlerinde dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2020). Haberler: MEB-Dünya Bankası güvenli okullaşma ve uzaktan eğitim projesi <https://www.meb.gov.tr/meb-dunya-bankasi-guvenli-okullasma-ve-uzaktan-egitim-projesi/haber/21536/tr>
- Mirkholikova, D. K. (2020). Advantages and disadvantages of distance learning. *Science and Education Today*, 7(54).
- Moore, M. G. (1989). Three types of interaction. *American Journal of Distance Education*, 3(2), 1-7. <http://dx.doi.org/10.1080/08923648909526659>
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). Distance education: A systems view of online learning. *Cengage Learning*.
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2012). Distance education: A systems view of online learning (3. baskı). *Wadsworth*.
- Mosina, Y. (2020). Distance learning: Is it convenient or effective? Challenges In Science Of Nowadays. UDC 378. 14.
- Ocakçı, E., & Samancı, O. (2017). Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi yeterlikleri ve sınıf yönetimi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 604-620.
- Orhan-Göksun, D., & Aşkın-Kurt, A. (2017). Öğretmen adaylarının 21. yy. öğrenen becerileri kullanımları ve 21. yy. öğreten becerileri kullanımları arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 42(190), 107-130. Doi: 10.15390/EB.2017.7089.

- Orhan-Göksun, D. (2016). *Öğretmen adaylarının 21. yy. öğrenen becerileri ve 21. yy. öğreten becerileri arasındaki ilişki* (Tez No. 425506) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi-Eskişehir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Otçeken, H. S. (2022). *Velilerin pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüş ve deneyimleri: İstanbul Ümraniye İlçesi örneği* (Tez No: 728030) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özdoğan, A. Ç., & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 13-43. DOI: 10.37669/milliegitim.788118
- Paydar, S., & Doğan, A. (2019). Öğretmen adaylarının açık ve uzaktan öğrenme ortamlarına yönelik görüşleri. *Eğitim ve Teknoloji*, 1(2), 154-162.
- Reaves, J.L. (1993). Improving Campus Performance, Advances in Educational Productivity. London: Vol. 3, TAI Pers Inc.
- Sarı, T., Nayır, F. (2020). Challenges in distance education during the (Covid-19) pandemic period. *Qualitative Research in Education*, 9(3),328-360. doi:10.17583/qre.2020.5872
- Saygı, H. (2021). Covid-19 pandemi uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 109-129.
- Senemoğlu, N. (2005) *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya* (12. baskı). Gazi.
- Serçemeli, M., & Kurnaz, E. (2020). Covid-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53.
- Sertkaya-Dinler, S. (2022). *Covid-19 salgın sürecinde sınıf öğretmenlerinin yaşadığı sorunlar* (Tez No. 713573) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Kırıkkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sıgın, S. (2020). *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin uzaktan eğitim yoluyla verilmesi konusunda öğrenciler ve öğretim elemanları ne düşünüyor? Tek durumlu bir örnek olay çalışması* (Tez No. 612422) [Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi-Aydın]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sinecen, F. (2019). *Türk Dili Dersinin Uzaktan Eğitim Yoluyla Verilmesinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Tez No. 593454) [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Çanakkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Şahin, H. (2011). Öğretim ilke ve yöntemleri. Uzunboylu, H. & Öner, G. (Eds.), *Temel kavramlar içinde* (ss. 10-19). Lisans.
- Şener, B., Ertem, İ. S., Meç, A. (2020). Online teaching experiences of ELT instructors. *Journal of Educational Technology and Online Learning*, 3(3), 340-362.
- Tatlı, C. (2021). *Uzaktan eğitimde farklı etkileşim türlerinin eğitsel denkliklerinin incelenmesi* (Tez No.665879) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Trust, T. & Whalen, J. (2020). Should teachers be trained in emergency remote teaching? Lessons learned from the COVID-19 Pandemic. *Journal of Technology and Teacher Education*, 28(2), 189-199.
- Türk Dil Kurumu. (2013). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- UNESCO. (2020). School closures caused by Coronavirus (Covid-19). <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>

- UNESCO. (2020). Startling digital divides in distance learning emerge. <https://en.unesco.org/news/startling-digital-divides-distance-learning-emerge>
- UNICEF. (2020). UNICEF and Microsoft launch global learning platform to help address COVID-19 education crisis. <https://www.unicef.org/press-releases/unicef-and-microsoft-launch-global-learning-platform-help-address-covid-19-education>
- Usluel, Y., & Demirarslan, Y. (2005). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme-öğretme sürecine entegrasyonunu incelemede bir çerçeve: Etkinlik kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 134-142.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Nobel.
- Uzunboylu, H., & Tuncay, N. (2012). *Uzaktan eğitimde sanal değişimler*. Pegem Akademi.
- Ülkü, S. (2018). *İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları* (Tez No.502435) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Üstün, E. Y. (2010). Etkili aile-okul-toplum ilişkileri. Z. F. Temel (Ed.), *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları* içinde (s. 230-244). Anı Yayıncılık. doi:10.14527/9786052414279.12
- WEF (World Economic Forum). (2016b). New Vision for Education: Fostering Social and Emotional Learning through Technology. http://www3.weforum.org/docs/WEF_New_Vision_for_Education.pdf Erişim Tarihi: 17.04.2023.
- Yalın, H. İ. (2007). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme* (19. baskı). Nobel.
- Yarovaya, O., Yarovaya, L., Bogatskaya, E. (2020). Distance learning during coronavirus: problems and solutions. E3S Web of Conferences 210, 18051 (2020) ITSE-2020. ErişimAdresi:https://www.e3sconferences.org/articles/e3sconf/pdf/2020/70/e3sconfits_e202018051.pdf
- Yenerer, T. (2021). *Uzaktan eğitim uygulamalarının sınıf öğretmenleri görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Tez No. 676789) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Seçkin.
- Yıldırım, İ. (2006). *Anne baba desteği ve başarı: Anne babalar çocuklarına nasıl destek olabilirler?*. Anı Yayıncılık.
- Yılmaz, E., Mutlu, H., Güner, B., Doğanay, G., & Yılmaz, D. (2020). Veli algısına göre pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinin niteliği. *Palet*.

EKLER

EK-1. Görüşme Formu

**Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenme Öğretme Süreçleriyle İlgili
Görüş ve Deneyimleri İle İlgili
Görüşme Formu**

Sayın Öğretmenim,

Bu görüşme formu, özellikle Kovit-19 salgını sürecinde ilkokullarda uygulamaya konan uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin öğrenme öğretme süreçleriyle ilgili görüş ve deneyimlerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Görüşmenin yaklaşık 30-40 dakika sürmesi öngörülmektedir.

Toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır ve hiçbir kişi veya kurumla paylaşılmayacaktır. Görüşme, izniniz olması halinde kayıt altına alınacaktır. Araştırmaya sağlayacağınız katkı, destek ve ayırdığınız vakit için şimdiden teşekkür ederiz.

Selçuk İLHAN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

e- mail: _____

KİŞİSEL VE MESLEKİ BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz : () Kadın () Erkek
2. Eğitim Durumunuz : () Lisans () Lisansüstü: ()YL ()Doktora
3. Göreviniz : () Sınıf öğretmeni
4. Mesleki Kıdeminiz Yıl
5. Uzaktan Eğitim Konusunda Eğitim Alma Durumu: () Aldım () Almadım
6. Kovit 19 Salgını Döneminde kullandığınız Dijital platformlar : () EBA () Zoom,
() Diğer.....
7. Dijital Platformların kullanımı Konusunda eğitim alma durumu:

GÖRÜŞME SORULARI

1. Uzaktan eğitim uygulamalarındaki öğrenme öğretme süreçleriyle ilgili düşünceleriniz nelerdir?
2. Size göre uzaktan eğitim süreçlerinin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
3. Uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili ne tür sorunlar yaşadınız?
4. Uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili edindiğiniz deneyimler nelerdir?

EK-2. Gönüllü Katılım Kabul Formu

GÖNÜLLÜ KATILIM KABUL FORMU

Sayın Katılımcımız,

Katılacağınız bu çalışma "**Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenme Öğretme Süreçleriyle İlgili Görüş Ve Deneyimleri**" adıyla, Yüksek lisans öğrencisi Selçuk İLHAN tarafından yürütülen bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Bu araştırma, uzaktan eğitim sürecinde sınıf Öğretmenlerinin öğrenme öğretme süreçleriyle ilgili görüş ve deneyimlerini incelemek amacıyla yapılmaktadır.

Araştırmanın Nedeni: Bilimsel araştırma

Araştırma Uygulaması: Görüşme

Araştırmada Görüşülecek Katılımcılar: Sınıf Öğretmenleri

Araştırma Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu'nun izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamen gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla.

Araştırmacı: Yüksek Lisans Öğrencisi Selçuk İLHAN
Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

gsm:
e-mail

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcı Adı Soyadı:

Telefon Numarası:

.....

İsim Soyad İmza:

EK-3. Etik Kurul Kararı

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurul Başkanlığı
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU

Projenin/Çalışmanın Adı: Danışmanlığını Prof.Dr. Osman SAMANCI'nın yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Selçuk İLHAN'nın "Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenme-Öğretme Süreçleriyle ilgili Görüş ve Deneyimleri" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili Etik Kurul uygunluk onay belgesi talep edilmesi.

Gönderildiği Tarih: 04.11.2022

Teslim Tarihi: 04.11.2022

Değerlendirenin Adı Soyadı: Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Adına

Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Etik Kurul Başkanı

İmza :

Bu Yüksek Lisans Tez uygundur: ☒

Gerekçe/Açıklama: Yapılacak çalışmada yaklaşım ve yöntemler dikkate alınarak, konu ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bu Yüksek Lisans Tez uygun değildir: ☐
Gerekçe/Açıklama

EK-4. Araştırma ve Uygulama İzni

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-36648235-605.01-62596523
Konu : Araştırma ve Uygulama İzni
(Selçuk İLHAN-Çağrı KAMACI)

02/11/2022

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 31.10.2022 tarihli ve E.2200351079 sayılı yazısı.
b) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 31.10.2022 tarihli ve E.2200351086 sayılı yazısı.

İlgi (a) yazı ile; Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Selçuk İLHAN tarafından Prof. Dr. Osman SAMANCI'nın danışmanlığında 2022-2023 eğitim öğretim yılı içerisinde Palandöken ilçesinde bulunan Alparslan İlkokulu, Yıldızkent İlkokulu, Evliya Çelebi İlkokulu, Yakutiye ilçesinde bulunan Kültür Kurumu İlkokulu'nda yapılması planlanan; "*Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenme Öğretme Süreçleriyle İlgili Görüş ve Deneyimleri*" konulu uygulama çalışması.

İlgi (b) yazı ile; Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı Öğretim Üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Esra MİNDİVANLI AKDOĞAN'ın danışmanlığını yürüttüğü 20030407002 numaralı Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Çağrı KAMACI'nın 25.10.2022/30.12.2022 tarihleri arasında Uzundere Özcan Ortaokulu'nda yapılması planlanan; "*Medya Okuryazarlığı Becerisi ile Senaryo ve Kısa Film Kullanarak Sorumluluk ve Özgürlük Değerlerine Yönelik Farkındalık Kazandırma*" konulu anket uygulama çalışması için izin talebinde bulunulmuştur.

İlgi yazılar ve ekleri, Bakanlığımızın 21.01.2020 tarihli ve E.1563890 (2020/2) sayılı Genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup "*araştırmaların, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde, gönüllülük esasıyla ve varsa veli onay belgesinin onaylatılması*" ve komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak uygulama ve anket çalışmasının yapılması, yapılan çalışmaların sonuçlarının birer örneğinin Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE Birimi)'ne gönderilmesi ve çalışmaların bir eğitim öğretim yılını kapsayacak şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk PALA
İl Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
Ahmet ÖZDEMİR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: İlgi Yazı (2 adet dosya)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Telefon No : 0 (442) 234 48 00 Bilgi için: H.TEMEL
E-Posta: arge25@meb.gov.tr Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
Kop Adresi : meb@hs01.kep.tr İnternet Adresi: erzurummeb@meb.gov.tr Faks: 4422351032
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden: 4f18-ff6e-3fa3-9ef1-4f1b kodu ile teyit edilebilir.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Selçuk İLHAN
TC Kimlik No :
Doğum Yeri :
Doğum Tarihi :
Cinsiyeti :
En Son Görevi :
En Son Görev Yeri :
Askerlik Durumu :
Cep Telefonu :
E-mail Adresi :

EĞİTİM BİLGİLERİ

01/07/2002 Lisans
Atatürk Üniversitesi-Eğitim Fakültesi (Kazım Karabekir)-Sınıf Öğretmenliği

İŞ TECRÜBESİ

08.2018-Devamediyor Müdür-Alparslan İlkokulu (ERZURUM/PALANDÖKEN)
09.2017-08.2018 Müdür (Görevlendirme)-Alparslan İlkokulu
(ERZURUM/PALANDÖKEN)
11.2014-08.2018 Müdür Yardımcısı-Alparslan İlkokulu
(ERZURUM/PALANDÖKEN)
06.2012-11.2014 Öğretmen-Hilalkent 125. Yıl İlkokulu
(ERZURUM/YAKUTİYE)
08.2008-06.2012 Öğretmen-Hilalkent 125. Yıl İlköğretim Okulu
(ERZURUM/YAKUTİYE)
08.2005-08.2008 Müdür Yetkili Öğretmen (Görevlendirme)-Düztoprak
İlköğretim Okulu (ERZURUM/AZİZİYE)
08.2005-08.2008 Öğretmen-Düztoprak İlköğretim Okulu
(ERZURUM/AZİZİYE)
10.2002-08.2005 Öğretmen-Ağaçlı İsa Arman İlköğretim Okulu
(ERZURUM/KARAYAZI)
09.2002-09.2002 Öğretmen-Kültür Kurumu İlköğretim Okulu
(ERZURUM/MERKEZ)